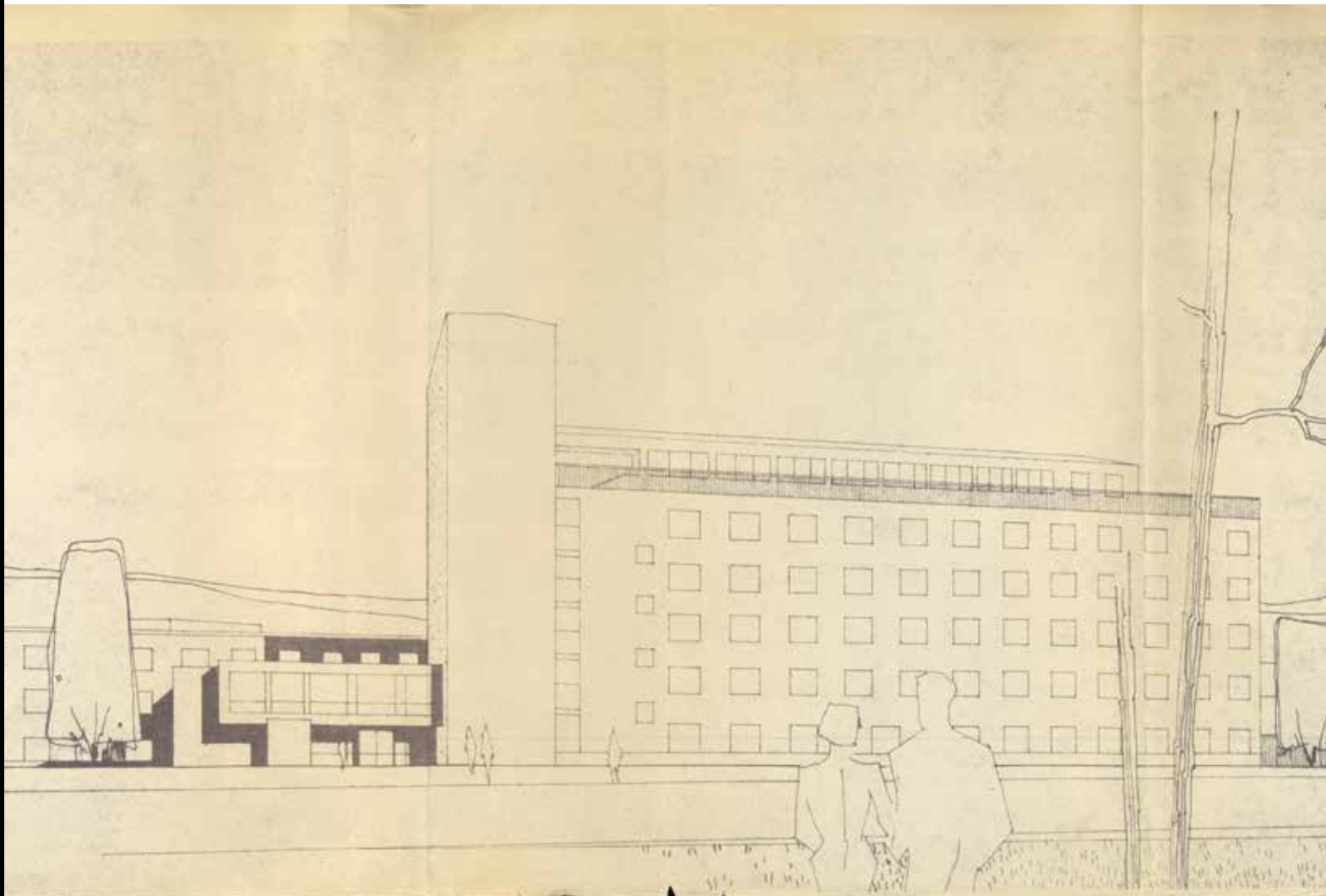

Rakennushistoriallinen selvitys

Työterveyslaitos Haartmaninkatu 1

Helsinki

2016

Tilaaaja

Senaatti-kiinteistöt

Tilaaajan edustaja

Esa Pentikäinen, myyntipäällikkö

Konsultti

Arkkitehtitoimisto ark-byroo Oy

Kustaankatu 3

00500 Helsinki

info@arkbyroo.fi

www.arkbyroo.fi

p. 010 2350 566

Työryhmä

Marianna Heikinheimo, TKT, arkkitehti SAFA ARK 950 / vastuullinen tutkija

Mia Puranen, arkkitehti SAFA / tutkija

Heini Ynnilä, arkeologi FT / tutkija

Sofie Hägerström, arkkitehti SAFA / tutkija

Atte Karttunen, graafikko / taitto

Sami Heikinheimo, OTK / dokumentointivalokuvaus

Etukannen kuva

Arkkitehti Olli Pöyryn perspektiivipiirros Ammattilääketieteen tutkimuslaitoksen uudisrakennusvaiheesta 1940-luvun lopulta. TTL.

Suoritusajankohta

Huhtikuu–kesäkuu 2016. Työ on luovutettu 1.7.2016.

© Arkkitehtitoimisto ark-byroo

ISBN 978-952-7198-11-7

Asiasanat

1950-luku, modernismi, hyvinvointivaltio, Työterveyslaitos, Ammattilääketieteen tutkimuslaitos, Olli Pöyry, Leo Noro, Helsinki, Meilahti, Meilahden Klinikat, toimisto

Sisällys

1. Johdanto	4
1.1 Kohde	4
1.2 Tehtävä	6
1.3 Perustiedot	7
2. Työterveyslaitos	9
2.1 Tarve	9
2.2 Osaksi Meilahden sairaala-alueetta	10
3. Ammattilääketieteen tutkimuslaitos 1948–1950	13
3.1 Rakennuttaja ja rakentaminen	14
3.2 Arkkitehti Olli Pöyry	16
3.3 Tilaohjelma	18
3.4 Suunnitteluratkaisun kuvaus	20
4. Ammattilääketieteen tutkimuslaitoksesta Työterveyslaitokseksi	36
4.1 Toiminnan käynnistämisen ja kasvu 1950- ja 1960-luvulla	36
4.2 Toiminnan painopiste muuttuu 1970-luvulla	39
4.3 Työterveyslaitos 1980–1990-luvulla	41
4.4 Työterveyslaitos 2000–2010-luvulla	45
4.5 Muutoskaaviot	48
5. Nykytila	68
5.1 Ulkotilainventointi	68
5.2 Sisätilainventointi	79
6. Johtopäätökset	108
Lähteet	111
Liite	113

1. Johdanto

1.1 Kohde

Rakennushistoriaselvityksen kohteena on Helsingissä, Meilahden sairaala-alueen yhteydessä sijaitseva Haartmaninkatu 1:n kiinteistö. Tämä arkkitehti Olli Pöyryn suunnittelema seitsemänkerroksinen kivirakennus valmistui 1951 Ammattilääketieteen tutkimuslaitoksen toimitiloiksi. Organisaation nimi muuttui Työterveyslaitokseksi jo 1950 lopulla.

Työterveyslaitos perustettiin sotienjälkeisen Suomen tarpeisiin. Sotakorvaukset oli maksettava ja puolustustehtävissä työskennelleet henkilöt saatettava takaisin työelämään. Suomi teollistui. Samalla vahvistui näkemys siitä, että työntekijöitä oli suojeltava työperäisiltä sairauksilta. Helsingin yleisen sairaalan ammattitautien osasto perustettiin 1945 ja alan tutkimusta ryhtyi rahoittamaan Ammattilääketieteen säätiö, joka hallinnoi aluksi myös Ammattilääketieteen tutkimuslaitosta. Työterveyslaitos kansallistettiin ja muutettiin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön alaiseksi itsenäiseksi julkisoikeudelliseksi yhteisöksi vuonna 1978.

Työterveyttä vaalivan laitoksen toimitilojen rakentaminen sujui kangerrellen. Materiaaleista oli pulaa ja rakentamista viisästyttivät lakot, rakentajaorganisaation kankeus ja suunnitelmissa tapahtuneet lukuisat muutokset. Vuonna 1950 käyttöön otettua ja seuraavana vuonna kokonaisuudessaan valmistunut rakennus on kokenut monet toiminallisten tarpeiden pohjalta toteutetut muutokset. Laitoksessa oli alun perin myös henkilökunnan asuntoja. Viimeisin peruskorjaus on tehty Arkkitehtitoimisto Hyvämäki-Karhunen-Parkkisen laatimien suunnitelmien mukaan vaiheittain 1990–2000-luvun vaihteessa. Julkisivut ovat säilyneet sisätiloja paremmin. Arkkitehtitoimisto Virta-Palaste-Leinosen suunnittelema laajennus valmistui 2003 rakennuksen luoteispuolelle, mutta se ei kuulunut tämän työn tarkastelun piiriin.

Työterveyslaitos rakennettiin Meilahden sairaala-alueen yhteyteen. Sairaala-alueella oli pyritty

saamaan aikaan jo aivan 1900-luvun alusta alkaen. Sairaala-alueen rakentuminen alkoi 1930-luvulla Jussi Paatelan suunnitteleman Naistenklinikan ja Uno Ullbergin suunnitteleman Sairaanhoidajaopiston myötä. Kun Työterveyslaitosta rakennettiin, sairaala-alueella oli muutamia sairaalarakennuksia. Kesäkuussa 1956 vahvistettiin laki yliopistollisista keskussairaaloista. Helsingissä sen edellyttämät klinikat kaavailtiin toteutettaviksi vuoden 1961 jälkeen, viimeistään vuoteen 1973 mennessä.¹ Jaakko Paatelan ja Reino Koivulan suunnittelema korkea, moderni kerrossairaala valmistui 1965. Einari Teräsvirta voitti vuonna 1960 järjestetyn Meilahden uusien yliopiston lääketieteellisten laitosten kutsukilpailun. Kyseiset Haartmanninkadun klinikat valmistuivat syksyllä 1966. Työterveyslaitoksen kortteliin.²

Voimassa oleva asemakaava ak 10716 on vuodelta 1999 ja rakennus kuuluu tutkimustoimintaa palvelevien rakennusten alueeseen (YTU). Rakennus on suojeltu asemakaavassa merkinnällä sr-2. Museovirasto on luokitellut Meilahden sairaala-alueen valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi *yhtenä Suomen sairaalarakentamisen avainkohteista. Luokittelun mukaan monimuotoinen alue kuvastaa sairaalarakentamisen suunnitteluperiaatteita sekä sairaanhoidon ja lääketieteen opetuksen kehitystä 1900-luvun alusta aina 2000-luvulle.*³

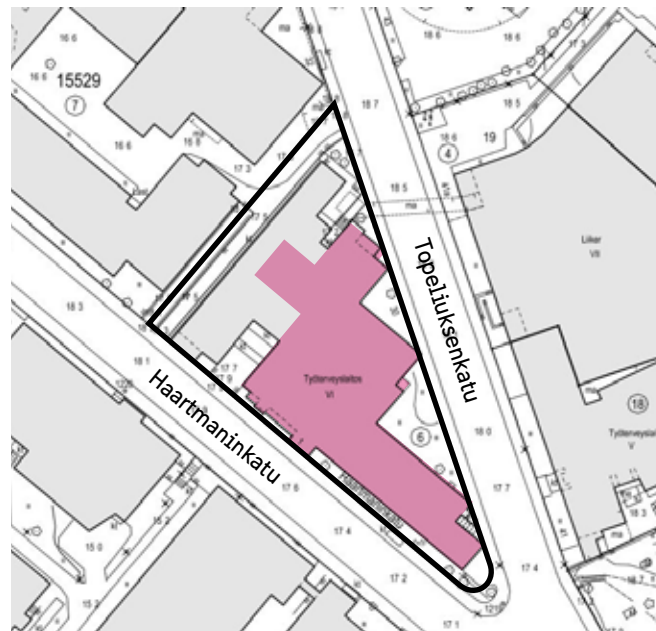
1 Klinge 1990, 628.

2 ark-byroo 2013, 4; Klinge 1990, 635.

3 rky.fi

Työterveyslaitos Haartmaninkatu 1:n rakennus on kuvassa keskellä. Kuvan alaosassa näkyy Topeliuksenkatu 41b:n rakennus, jossa sijaitsee myös Työterveyslaitoksen tiloja. Kuva on vuodelta 2015. © Kaupunkimittausosasto, Helsinki.

Signaalivärillä merkitty Haartmaninkatu 1 sijaitsee haastavan ahtaalla kolmionmuotoisella tontilla numero 6 Haartmaninkadun ja Topeliuksenkadun välissä Meilahden sairaalan ja Naistenklinikan koillispuolella. Työterveyslaitoksen rakennus on toteutettu Haartmaninkadun suuntaisena, lähes kiinni katulinjaan. Topeliuksenkadun puolella rakennuksen ja kadun väliin jää kolmionmuotoisia pihvoja. Kohteen kaakkoispuolella on useamman kadun tähtimäinen risteys, jossa Haartmaninkatu, Topeliuksenkatu, Stenbäckinkatu ja Messeniuksenkatu risteytyvät. Haartmaninkatu 1:n rakennuksen kaakkoispääty toimii Topeliuksenkadun katulinjan päätteenä. HEL PTP.

Tehtävä

Tätä selvitystä tehtäessä vain pieni osa Haartmaninkatu 1:n tiloista on edelleen Työterveyslaitoksen käytössä. Työterveyslaitos siirsi toimintansa maaliskuussa 2016 Topeliuksenkatu 41b:n kiinteistöön. Senaatti-kiinteistöt on aikeissa myydä Haartmaninkatu 1:n kiinteistön. Omistajavaihdoksen yhteydessä rakennuksen suojelun tarve ja kohdistuminen tulee arvioida uudelleen. Arvioinnin suorittaminen on Museoviraston tehtävä. Tämän selvityksen tehtävänä on antaa lähtökohtia arvioinnin tekemiselle.

Työssä on kiinnitetty huomiota Työterveyslaitoksen rakennuksen syntyhistoriaan, muutosvaiheisiin ja nykytilaan. Selvityksessä on pyritty ymmärtämään Työterveyslaitoksen toimintaa osana Meilahden sairaala-aluetta. Rakennuttajan yhteiskunnallista tehtävää ja oman toimitalon merkitystä toiminnan kehityksen kannalta on tarkasteltu aina 1940-luvulta nykypäivään saakka. Koska rakennuttamispäätös ja toiminnan suuntaviivojen määrittely on liittynyt laajempiin sosiaali- ja terveystieteisiin linjauksiin, on terveydenhoidon kehittymistä sotienjälkeisessä Suomessa esitelty kohteen kannalta oleellisin osin. Toiminnallisten muutosten heijastumista rakennukseen on käyty läpi vuosikymmenittäin.

Osana tätä työtä Haartmaninkatu 1:ssä suoritettiin yleispiirteinen inventointi sekä sisä- että ulkotiloissa kesäkuun alussa 2016. Inventoinnissa kiinnitettiin erityistä huomiota alkuperäisten ratkaisujen säilyneisyyteen ja rakennuksen ominaispiirteisiin. Sisätiloja tarkasteltiin keskittyen toiminnallisiin kokonaisuuksiin. Julkisivut inventoitiin rakennusosittain. Rakennus dokumentoitiin valokuvaamalla.

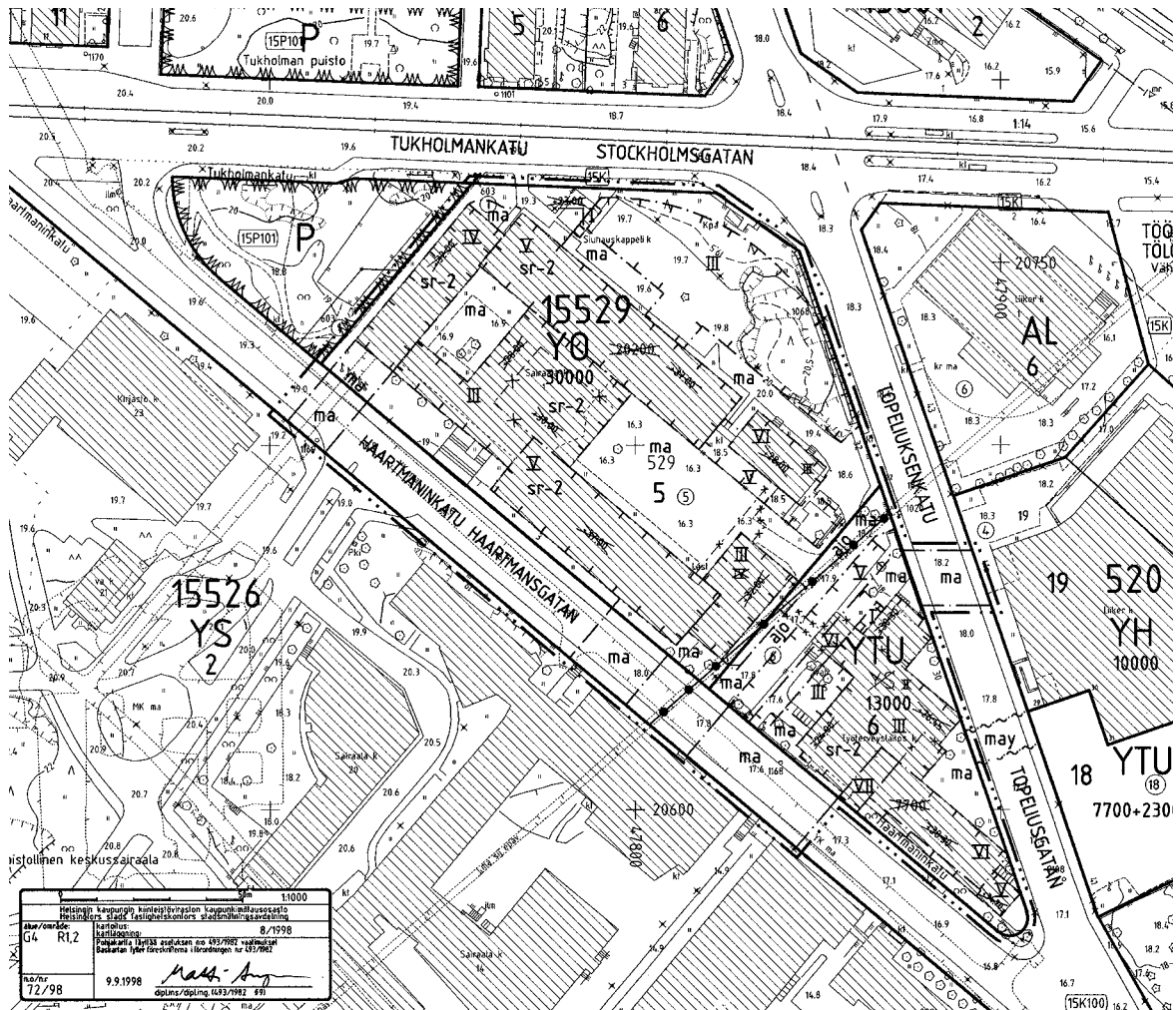
Merkittävimpiä arkistolähteitä olivat Senaatti-kiinteistöjen Helsingin arkiston, Helsingin rakennusvalvontaviraston arkiston, Työterveyslaitoksen arkiston ja Arkkitehtuurimuseon arkiston aineistot, joista eriaikaiset rakennuspiirustukset ovat peräisin. Vanhat valokuvat ovat Helsingin kaupungin kaupunginmuseon kuva-arkistosta, Työterveyslaitoksen arkistosta sekä ilmakuvien osalta Helsingin kaupungin kaupunkimittausosastolta. Uudisrakennusvaiheen alkuperäispiirustuksiin, rakennustapaselostukseen ja rakennustoimikunnan asiakirjoihin, jotka olettavasti ovat kaikki Työterveyslaitoksen arkistossa, ei päästy aikataulusyistä tutustumaan, sen sijaan käytettävissä

sämme on ollut uudisrakennusvaiheen piirustuskopioita. Rakennuttamisvaiheesta saatiin tästä huolimatta muodostettua kokonaiskuva dosentti Eino Ketolan laatiman historiikin *Majakka ja Luotsi, Työterveyslaitos 1945–2015* pohjalta. Tämä juuri valmistunut työ on erityisen kattava ja sen pohjana on ollut kirjoittajansa laajamittainen tutkimus Työterveyslaitoksen arkistossa, kattaen muun muassa Ammattitautien tutkimuslaitoksen rakennustoimikunnan kirjelmät vuosilta 1948–1953. Toinen merkittävä lähde niin alkuperäisen suunnitteluratkaisun kuin myös toiminnan alkuvuosikymmenten kuvauksen kannalta on Työterveyslaitoksen pitkäaikaisen johtajan Leo Noron teos *Työterveyslaitos: tausta ja kehitys* vuodelta 1979. Käytetyt lähteet käyvät ilmi lähdeluettelosta ja työssä käytetään alaviitteitä.

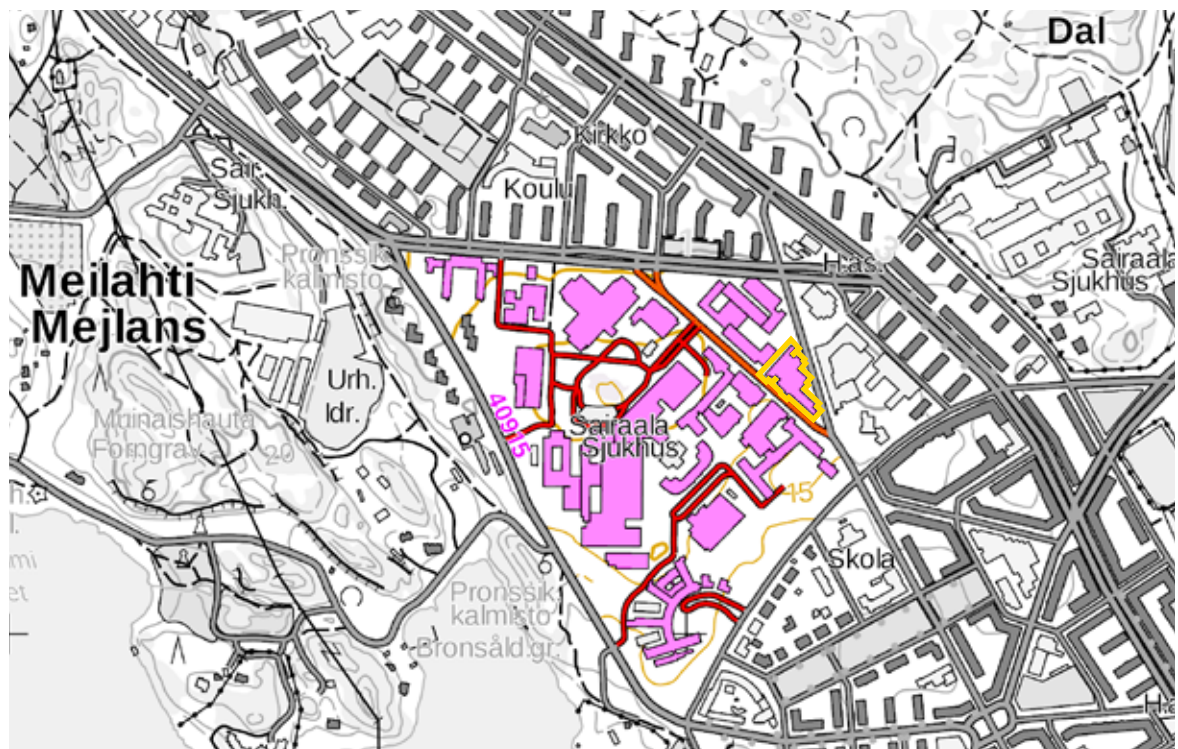
Tämä työ jakautuu kuuteen lukuun. Ensimmäisessä luvussa on kuvailtu kohde, tehtävä ja siihen koottu kohteen perustiedot. Toinen luku käsittelee Työterveyslaitoksen perustamisen taustalla olleita syitä ja toimitaloa osana Meilahden sairaala-aluetta. Kolmas luku käsittelee toimitalon rakentamista, suunnitteluprosessia, tilaohjelmaa ja suunnitteluratkaisua sekä kuvailee arkkitehti Olli Pöyryn uraa. Neljäs luku sisältää kuvauksen laitoksen toiminnasta eri vuosikymmeninä ja luonnehdinnan fyysisistä muutostöistä tuona aikana. Luvun lopussa on muutostyöt esitetty kaaviokuvina. Luku viisi sisältää inventoinnin tulokset. Havainnot esitetään *yhdessä valokuvien kanssa*. Lukuun kuusi on kirjattu johtopäätökset.

Perustiedot

Nimi	1950 lopusta alkaen Työterveyslaitos 1950 loppuun asti Ammattilääketieteen tutkimuslaitos
Suunnittelu ja rakentaminen	1948–1950, vihitty käyttöön 1951
Rakennuttaja	Ammattilääketieteen tutkimussäätiö
Arkkitehti	Olli Pöyry
Omistus	Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt
Osoite	Haartmaninkatu 1 / Topeliuksenkatu 30, 00290 Helsinki
Kaupunginosa	15. kaupunginosa, Meilahti
Kunta	Helsinki
Pysyvä rakennustunnus (Ratu)	3509
Pysyvä rakennustunnus (VTJ-PRT)	103238519T
Kiinteistötunnus	91-15-529-6
Tontin pinta-ala	4 360 m ²
Kerrosala	13 046,0 kem ²
Kerroslukumäärä	Seitsemän kerrosta, kaksi kellarikerrosta
Rakennusaine	Tiili ja betoni
Julkisivut	Rapatut ja maalatut tiiliseinät.
Voimassa oleva asemakaava	Voimassa oleva asemakaava 091-10716 on vahvistettu 30.9.1999 ja tullut voimaan 12.11.1999. Rakennus kuuluu tutkimustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeseen (YTU). Rakennus on suojeltu asemakaavassa merkinnällä sr-2. Tontin rakennusoikeus on kaavassa 13 000 kerrosalaneliömetriä.
Suojelutilanne	Kohde kuuluu Meilahden sairaala-alueen RKY-alueeseen eli se on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. (RKY 2009). Kohde on suojeltu asemakaavassa merkinnällä sr-2: Suojeltava rakennus. Rakennus on kaupunkikuvallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas. Rakennusta ei saa purkaa, eikä siinä saa suorittaa sellaisia lisärakentamis-, korjaus- tai muutostöitä, jotka tarvelevät julkisivujen tai vesikaton arvoa tai tyyliä. Mikäli rakennuksessa on aikaisemmin suoritettu tällaisia toimenpiteitä, rakennus on pyrittävä korjaamaan rakennuksen tyyliin hyvin soveltuvalla tavalla.
Vanhentuneet asemakaavat	10.5.1978–29.9.1999 Asemakaava 7883 31.10.1966–9.5.1978 Asemakaava 5646 26.6.1963–30.10.1966 Asemakaava 5349 12.12.1961–25.6.1963 Asemakaava 5057 9.9.1949–11.12.1960 Asemakaava 2838 27.6.1941–8.9.1949 Asemakaava 2184 21.10.1925–26.6.1941 Asemakaava 573
Nykyinen käyttötarkoitus	Terveystieteiden tutkimuskeskus, jossa vanhassa osassa on ensimmäisen ja toisen kerroksen tiloja vuokrattu HUS:in käyttöön, muiden kerrosten tilat ovat tyhjiä. Laajennusosassa on Työterveyslaitoksen, HUS:in ja HYKS:in koulutus-, neuvottelu-, työterveydenhoito- ja laboratoriotiloja.
Käyttöhistoria	Työterveyslaitoksen sairaala-, poliklinikka- ja tutkimuslaitos. Rakennuksessa on alun perin sijainnut myös henkilökunnan asuntoja, jotka on myöhemmin otettu tutkimustilakäyttöön.
Tärkeimmät rakennus- ja muutostyöt	1948–1951 uudisrakennusvaihe, käyttöönotto 1950 1970–1977 vaiheittain tehty peruskorjaus ja muutostöitä 1997 neljännen kerroksen peruskorjaus 1998 viidennen kerroksen peruskorjaus 1999–2000 yhdystunnelin rakentaminen Topeliuksenkadun alitse 2000–2001 vanhan osan peruskorjaus 2002–2003 laajennus

Kortteli 529 voimassa olevassa asemakaavassa 10716 . HEL PTP.

Vuoden 2016 peruskarttaotteeseen on merkitty Meilahden sairaala-alueen RKY-aluearajaus, johon myös Työterveyslaitos Haartmaninkatu 1 sisältyy. MML.

2. Työterveyslaitos

2.1 Tarve

Kun Suomi siirtyi 1940-luvulla sodasta rauhaan, oli rintamalla taistelleet saatava nopeasti takaisin työelämään sotakorvausten maksamiseksi, uusien teollisuuslaitosten perustamiseksi ja maan uudelleenrakentamiseksi. Ennen sotaa perustettavaksi suunnitellun kansanterveyslaitoksen sijaan perustettiin nyt työterveyslaitos maan jälleenrakennuksen tukemiseksi. Tukea tähän saatiin tukea muun muassa yhdysvaltalaiselta Rockefeller Foundationilta, joka arvioi työterveyslaitoksen perustamisen torjuvan kansanterveyslaitosta tehokkaammin yhteiskunnan luisumista kommunismiin. Sodanaikaisessa sotatarviketuotannossa oli havaittu työntekijöille koituvan vaaroja. Näitä olivat muun muassa häikämyrkytykset, räjähdysainemyrkytykset ja niin sanotut pölykeuhkosairaudet. Jotta sotakorvaukset saataisiin nopeasti ja tehokkaasti maksettua, saatiin rauhanaikaiselle työterveystyölle laaja tuki. Katsottiin, että sekä työnantaja- että työntekijäosapuolien tulisi yhdessä terveysviranomaisten kanssa huolehtia työntekijöiden työkyvystä ja terveydestä.⁴

Vuonna 1944 Helsingin yleisen sairaalan sisätautien klinikan johtaja professori Arvo Vesa ja ammuslataamojen työntekijöiden räjähdysainemyrkytyksistä väitellyt tohtori Leo Noro lähettivät lääkintöhallitukselle kirjeen, jossa he esittivät ammattitautien osaston ja poliklinikan perustamista Helsingin yleisen sairaalan sisätautiosaston yhteyteen. Tämä sai lääkintöhallituksen pääjohtajan tuen ja tammikuussa 1945 perustettiin epävirallinen ammattitautikomitea asian edistämiseksi. Ammattitautien osasto aloitti toimintansa 4. huhtikuuta 1945 Helsingin yleisessä sairaalassa Snellmanninkadulla. Koko maata palvelevassa yksikössä oli aluksi 15–20 potilaspaiikkaa. Perustamisvuonna poliklinikalla tutkittiin 1225 potilasta.

Se osallistui sairauksien hoidon lisäksi ennaltaehkäisevään toimintaan työntajien toimeksiantonosta, koulutti lääketieteen kandidaatteja ja antoi lausuntoja viranomaisille.⁵ Klinikka ruuhkautui pian perustamisensa jälkeen, jolloin etsittiin mahdollisuuksia laajentaa toimintaa. Tämä kuitenkin tapahtui hitaasti hallinnollisten esteiden ja varojen puutteen takia.⁶

⁴ Ketola 2015, 16–18, 34.

⁵ Ketola 2015, 25–27.

⁶ Ketola 2015, 28–30.

Osaksi Meilahden sairaala-alueetta

Siitä, että Ammattilääketieteen tutkimuslaitos sijoittui Meilahden kehittyvälle sairaala-alueelle oli hyötyä etenkin toiminnan alkuaikoina 1950–1960-luvulla, jolloin merkittävä osa toiminnasta koostui peruspalvelutyöstä työterveydenhoidon saralla. Vaikeita sairastapauksia voitiin hoitaa yhteistyössä muiden poliklinikoiden kanssa. Alueelle sijoituvilla erikoissairaaloilla oli toimialasta riippuen samoja intressejä sairastusten hoidon ja tutkimuksen saralla kuin Ammattilääketieteen tutkimuslaitoksella. Myös lääkäreiden koulutuksen järjestämisessä oli yhteneviä tavoitteita.

Työterveyslaitoksen esiasteena toiminut ammattitautien osasto sijaitsi Helsingin yleisen sairaalan suojissa. Tämä Helsingin yleinen sairaala oli Helsingin yliopistollisen keskussairaalan (HYKS) edeltäjä ja se ehti toimia noin 100 vuotta ennen HYKS:in perustamista 1957. Keskussairaalan toiminnot keskitettiin vähitellen Meilahteen. Tavoitteena oli uudisrakennuksilla ratkaista Helsingin kaupungin sairaaloiden riittämättömyys ja Helsingin yliopiston lääketieteen opetuksen kehittämistarpeet. Suunnitelmissa oli, että valtio rakensisi tarvittavat laitokset ja Helsingin kaupunki sitoutuisi osallistumaan tietyn potilaspaikan osalta rakentamis-, ylläpito- ja käyttökustannuksiin. Suunnitelmien toteutus tapahtui kuitenkin hitaasti eikä hanketta saatu vietyä loppuun. 1934 valmistui ensimmäisenä Naistenklinikka. Sitä seurasi arkkitehti Uno Ullbergin suunnittelema sairaanhoitajataropisto, joka valmistui 1939 Tukholmankadun ja Paciuksenkadun kulmaan. Seuraavana valmistui Lastenklinikka 1946. Näiden laitosten toiminnoissa oli vain vähän vastaavutta Ammattilääketieteen tutkimuslaitoksen toiminnan kanssa. Sen sijaan merkittävä oli vuoden 1951 alussa valmistunut silmä- ja korvasairaala Haartmanninkatu 4:ään.⁷ Rakennuksessa hoidettiin silmä-, korva-, nenä- ja kurkkutauteja, joita ilmeni usein työperäisinä. Lähes samaan aikaan valmistuneiden laitosten välillä oli synergiaa kun henkilöstöä ja sen kautta osamista siirtyi organisaatiosta toiseen. Alan ammatti-

laiset saattoivat palvella työurallaan kummassakin laitoksessa. Yhtälailla ammattitautien hoidon ja ehkäisyn kannalta merkittävä laitos oli ihosairauksiin ja allergioiden hoitoon keskittyvä sairaala, joka valmistui Meilahteen vuonna 1962. Alun perin se tunnettiin Allergiasairaalana. Vuonna 1970 sairaala siirtyi HYKS:in omistukseen ja sen toiminta-ala laajeni ihosairauksiin.⁸ Itse sairaalarakennusten lisäksi Meilahden sairaala-alueelle on rakennettu eri vuosikymmenillä työntekijöiden asuntoloita helpottamaan niin asuntopulaa kuin työmatkoja.

⁷ Joutsivuo & Laakso 2008, 19–24; Ihatsu 2012, 13.

⁸ Joutsivuo & Laakso 2008, 213.

1943

Ortoilmakuva vuodelta 1943. Kortteli oli tällöin vielä rakentamaton maata. Naistenklinikan rakennus oli sen sijaan jo valmistunut. © Kaupunkimittaussosasto, Helsinki

1960-luku

Ortoilmakuva vuodelta 1960-luvulta. Työterveyslaitoksen luoteispuolelle oli valmistunut Haartman-instituutin rakennus. © Kaupunkimittaussosasto, Helsinki

1950

Ortoilmakuva vuodelta 1950, jolloin Ammattilääketieteen tutkimuslaitos otettiin käyttöön. © Kaupunkimittaussosasto, Helsinki

2015

Ortoilmakuva vuodelta 2015. © Kaupunkimittaussosasto, Helsinki

Viistoilmakuva kohti länttä vuodelta 2015. Kuvaan on merkitty Työterveyslaitoksen naapurustossa sijaitsevia 1930-1950-luvun rakennuksia. © Kaupunkimittausosasto, Helsinki.

Laki yliopistollisista keskussairaaloista vahvistettiin 1956. Tämän myötä syntyi Helsingin yliopistollinen keskussairaala, jonka tehtävänä oli palvella Helsingin lisäksi 42 muuta kuntaa, kaupunkia ja kauppalaa Uudellamaalla. Sairaala-aikeat jaettiin yliopiston ja osallisten kuntien kesken, keskussairaalan hallinnosta vastasivat yliopiston ja kuntien liitto.⁹ Keskussairaala vastasi alueensa sairaanhoidon lisäksi joistain valtakunnallisista tehtävistä.¹⁰ Tässä mielessä sen toimintakenttä muistutti Ammattilääketieteen tutkimuslaitosta.

Työterveyslaitoksen toiminnan muutoksille eri vuosikymmenillä voidaan löytää vastineita Meilahden sairaala-alueen toimintakentän muutoksissa. 1960-luvun lopulta lähtien sekä HYKS:in että Työterveyslaitoksen toimintaperiaatteissa korostuivat terveydenhoito ja sairauksien ennaltaehkäisy sairaalahoidon sijaan. Resurssit suunnattiin yhä enenevässä määrin perusterveydenhoitoon ja ennaltaehkäisevään työhön. Samaan aikaan sairauden- ja terveydenhoito siirrettiin yksityisiltä organisaatioilta kuntien ja valtion vastuulle. Tätä ajatusmallia toteutettiin myös Työterveyslaitoksen kohdalla, kun säätiöpohjaisesta toiminnasta luovuttiin 1970-lu-

vulla ja siltä siirtyi pois kliinisen työterveyshuollon harjoittaminen.¹¹ Potilastyön päättymisen vähensi kosketuspintaa muiden poliklinikoiden toimintaan. Työterveyslaitoksesta tuli tästä alkaen tutkimus-, asiantuntija- ja opetusorganisaatio, jonka toiminta kytkeytyi suoraan terveyden- ja sairaanhoidon kehittämiseen mutta siihen ei liittynyt päivittäistä kliinistä työtä. Yhteistyö kliinisessä sairaanhoidossa tiivistyi jälleen 2000-luvun alussa, kun Työterveyslaitokseen perustettiin Työlääketieteen osasto, joka toimi sekä valtakunnallisena työkyvyn ja työperäisten sairauksien kliinisenä tutkimusyksikkönä että HUS:in työlääketieteen poliklinikkana. Nykyisin työlääketieteen klinikka suorittaa ammattitautitutkimuksia.¹² Organisaatiouudistuksista huolimatta tutkimukselliset intressit sekä lääkärikunnan koulutustavoitteet ovat yhdistäneet TTL:n ja HYKS:in työkenttiä läpi niiden toiminnan.

9 Joutsivuo & Laakso 2008, 27-31.

10 Joutsivuo & Laakso 2008, 35.

11 Joutsivuo & Laakso 2008, 68-69.

12 Ketola 2015, 500-501; tt1.fi.

3.

Ammattilääketieteen tutkimuslaitos 1948–1950

Arkkitehti Eva Noron diplomityönä laatiman Ammattilääketieteen tutkimuslaitoksen suunnitelman perspektiivipiirustus 10.3.1947. Valokuva: Foto Roos. Aalto-yliopiston kirjasto.

Laitoksen suunnittelutyö alkoi jo vuonna 1946. Rakennuslupa vahvistettiin 8. toukokuuta 1948. Rakennus otettiin käyttöön vuonna 1950. Tämän jälkeen rakennustyöt vielä jatkuivat ja rakennus vihittiin toukokuussa 1951.

Laitoksen nimenä oli ensin Ammattilääketieteen tutkimuslaitos kunnes vuoden 1950 lopulla otettiin käyttöön uusi nimi Työterveyslaitos. Arkkitehtiylioppilas Eva Noro laati Teknillisen korkeakoulun arkkitehtuurin diplomityönään laitoksen suunnitelmat vuonna 1946. Arkkitehti Olli Pöyry laati varsinaiset rakennuslupapiirustukset, joiden mukaan rakennus lopulta toteutettiin. Pöyry otti joitakin ideoita suunnitelmaansa Eva Noron työstä, osittain suunnitteluratkaisuun vaikutti myös laitoksen ensimmäisen johtajana Leo Noron kommentit. Rakennuttajana oli Ammattilääketieteen säätiö.

Rakennuttaja ja rakentaminen

Vuonna 1945 perustettiin Ammattilääketieteen tutkimussäätiö – Stiftelsen för yrkesmedicinsk forskning, jonka taustalla olivat lääkintöhallituksen pääjohtaja ja Suomen työnantajain keskusliitto. Suomen ammattiyhdistysten keskusliitolle oli varattu paikka säätiön hallitukseen. Sen tarkoituksena oli tukea ammatilääketieteen tutkimusta. Alkupääomaksi saatiin teollisuuden, vakuutuslaitosten ja työmarkkinajärjestöjen lahjoituksia. Sen alkuaikojen toimintaa ohjasivat pitkälti lääkintöhallitus ja sotakorvausteollisuuden intressit. Säätiön toimintaa tekivät tunnetuksi henkilökunnan laatimat lehtikirjoitukset ja luennot, joista muun muassa laadittiin oma sarjansa Yleisradioon. Samalla tuettiin tutkimusta ja koulutusta sekä perustettiin kirjasto.¹³

Hyvin pian perustamisen jälkeen kävi selväksi, ettei säätiöllä ollut kykyä rahoittaa oman tutkimuslaitoksen rakentamista vaan se olisi valtion tehtävä. Tämä vaati poliittisen tuen saamista etenkin sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän, sosiaalidemokraattista puoluetta edustavan sosiaaliministerin ja kommunistista puoluetta edustavan sisäministerin suunnalta. Vuonna 1946 lääkintöhallitus tuki lausunnollaan tutkimuslaitoksen perustamista ja samana vuonna eduskunta hyväksyi viiden miljoonan markan määrärahan myöntämisen Ammattitautien keskuslaitoksen rakentamisen aloittamiseksi. Koska määräraha oli pieni suhteessa rakentamiskustannuksiin, jo aiemmin valmiiksi suunnitellun kansanterveyslaitoksen rakentamispäätös ohitettiin ja päädyttiin edistämään Ammattitautien tutkimuslaitoksen rakentamista. Kun työterveyslaitos ajoi niukkojen resurssien aikana kansanterveyslaitoksen perustamisen ohi, herätti se kritiikkiä yliopiston suunnalta.¹⁴

Ammattitautien tutkimuslaitoksen rakentamiseen tähtäävän määrärahapäätöksen jälkeen perustettiin valtioneuvoston toimesta rakennustoimikunta. Se kokoontui ensimmäisen kerran 4. syyskuuta 1946. Rakennustoimikunnan tehtävänä oli rakennuttamiseen tehtävät aina rakennuksen valmiiksi saattamiseen asti. Sen puheenjohtajana toimi lääkintöhallituksen pääjohtaja Reinikainen ja

sihteerinä Leo Noro, jäseninä oli sekä poliitikkoja että lääketieteen asiantuntijoita.¹⁵

Ensitöikseen rakennustoimikunta anoi sisäministeriöltä tonttia 1 Meilahdesta muiden sairaaloiden vierestä korttelista 529, jonka valtio ostanut Helsingin kaupungilta 5 295 000 markan vaihtohinnalla vuonna 1927. Vaihtohintaan olivat sisältyneet myös korttelit 603 ja 645.¹⁶ Tontilla oli voimassa 1941 vahvistettu, Birger Brunilan laatima asemakaava, jossa tontti oli varattu yleisen rakennuksen tontiksi ja korttelin luoteiskulmassa oli puistoksi merkitty alue. Tontti oli alun perin varattu yliopiston käyttöön. Sekä Helsingin kaupunki että yliopisto tukivat maa-alan luovutusta. Tontin luovutuksen sinetöi valtioneuvoston päätös 16. toukokuuta 1947. Korttelista saatiin lopulta käyttöön sen kaakkoispään noin 4 200 neliömetrin suuruinen alue, joka oli sekä muodoltaan haastava että tilana hyvin ahdas.¹⁷

Rakennustoimikunnan kokouksessa 31. lokakuuta 1946 laitosta suunnittelevalle arkkitehdiksi valittiin Olli Pöyry, joka oli samaan aikaan laatimassa Joensuun keskussairaalan piirustuksia. Sopimuksessa määriteltiin hänen tehtäväkseen laatia pääpiirustukset Rakennushallituksen valvonnassa ja sen arkkitehtitaksan mukaisesti. Leo Noron puoliso, arkkitehti Eva Noro oli vuonna 1946 laatinnut diplomityönään Ammattilääketieteen tutkimuslaitoksen suunnitelman tälle samalle tontille. Eva Noron ajatukset ovat mahdollisesti vaikuttaneet Pöyryn ratkaisuun tai ainakin ne ovat antaneet konkreettisen lähtökohdan perehtyän suunnittelutehtävän lähtökohtiin. Olli Pöyryn ohella myös hänen puolisonsa, arkkitehti Marja Pöyry (o.s. Paatela) osallistui käytännön suunnitteluun ja kantoi vastuuta muutoksista rakennusaikana.¹⁸

Louhintatyöt aloitettiin toukokuussa 1947 Elovuori & Kumpp. -yhtiön toimesta. Läkintöhallitus esitti tässä vaiheessa sisäasiainministeriölle hankkeelle määrätyn viiden miljoonan markan määrärahan asettamista Rakennushallituksen käyttöön.

¹³ Noro 1979, 44–48, Ketola 2015, 34–46.

¹⁴ Ketola 2015, 51–57, 62–63.

¹⁵ Ketola 2015, 69.

¹⁶ Lainhuudon päivämäärä on 14. syyskuuta 1931. Tonttirekisterikortti, Helsingin kaupungin tietopalvelu. SIN.

¹⁷ Noro 1979, 50; Ketola 2015, 69–73.

¹⁸ Noro 1979, 43; Ketola 2015, 71.

Työterveyslaitoksen ensimmäinen johtaja professori Leo Noro. TTL.

Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö myönsi rakennustyöluvan 20. kesäkuuta 1947. Tässä vaiheessa suunnitelmaa oli muutettu verrattuna ensimmäisiin luonnoksiin luonnoksiin, mutta se ei ollut saanut lopullista hahmoaan. Lokakuussa 1947 suunnitelma oli edennyt niin pitkälle, että Pöyry sai rakennustoimikunnalta luvan työpiirustusten laatimiseen. Louhintatyöt valmistuivat joulukuussa 1947.¹⁹ Lopullinen rakennuslupa myönnettiin toukokuussa 1948. Rakennuslupapiirustukset on päivätty 23. helmikuuta 1948.

Rakennustöiden urakkatarjoukset saatiin maaliskuussa 1948 ja rakennustoimikunta puolsi halvimman tarjouksen antaneen turkulaisen Arvonon Oy:n valintaa.²⁰ Sisäasiainministeriö vahvisti piirustukset 20. toukokuuta 1948. Samalla hyväksyttiin urakkasopimus, joka solmittiin seuraavana päivänä. Arvonon ryhtyi toimiin välittömästi, mutta kun louhintatöiden määrä kasvoi suunnitellusta, piti itse rakentaminen keskeyttää heti aloituksen jälkeen ja ne pääsivät jatkumaan vasta elokuussa. Kun rakentaminen lähti toden teolla liikkeelle, vallitsi rakennustoimikunnan ja Rakennushallituksen kesken hetken epäselvyys keskinäisestä vastuunjaosta. Lopulta päädyttiin siihen, että Rakennushallituksen tehtäväksi jäi rakennushankkeen menojen kirjaaminen, rahaliikenteen hoito, rahoitustarpeen arvointi ja suunnitelmien hyväksyminen. Tämä teki rakennuttajaorganisaation toiminnasta kankeaa.²¹

Kesken rakennustöiden syyskuussa 1949 korttelin 529 tontille 1 vahvistettiin uusi asemakaava, jossa tontti on merkitty edelleen yleisen rakennuksen tontiksi, mutta tontin silloisen Huopalahdenkadun puoleiseen osaan varattiin osa tontista yleistä viemäriä varten.

Rakennustyömaan valvojana toimi rakennusmestari Saarikoski ja rakennuspäällikkönä rakennusmestari J. Mäkiö. Uudisrakennuksen peruskivi muurattiin 3. syyskuuta 1948 ja harjannostajaisia vietettiin vajaan puolen vuoden kuluttua. Rakennustyö edistyi

kangerrellen, ja työmaavaiheessa muutoksia tehtiin. Muutosten lisäksi työmaata vaivasivat muun muassa lakot, kuten puoli vuotta kestänyt putkimiesten lakko, materiaalipula ja johtamisjärjestelmän ongelmat. Kun valtio luovutti rakennuksen Ammattitautien tutkimuslaitoksen hallintaan vuonna 1950 viideksi vuodeksi, olivat rakennustyöt vielä pahasti kesken. Toiminta saattoi kuitenkin alkaa. Rakennuksen lopputarkastus pidettiin 10. maaliskuuta 1951 ja sen juhlalliset vihkiäiset järjestettiin 26. toukokuuta 1951. Tämänkään jälkeen rakennus ei ollut vielä täysin valmis. Vuoden 1951 lopulla, kun rakennustoimikunta kokoontui viimeisen, 62. kerran, listattiin edelleen korjattavia tai puuttuvia kohteita. Lopulliset rakennuskustannukset olivat nousset moninkertaisiksi 242 miljoonaan ja yhdessä irtaimiston ja laitteiden kanssa kokonaiskustannukset olivat huomattavasti tätä korkeammat.²²

Dosentti Leo Noro piti Työterveyslaitoksen vihkimistilaisuudessa 26. toukokuuta 1951 puheen, josta julkaistiin ote 27. toukokuuta 1951 julkaistussa *Helsingin Sanomien* artikkelissa: ”Tänään virallisesti toimintansa aloittavan Työterveyslaitoksen suunnittelussa on lähdetty siitä, että pienessä maassa tällaisen laitoksen tulee olla ohjelmaltaan mahdollisimman laaja ja monipuolinen sekä että sen täytyy palvella mahdollisimman monia intressipiirejä. Näin onkin meillä syntynyt ainakin siinä suhteessa erikoinen laitos, että sen suojissa tapahtuu suurin osa siitä toiminnasta, joka muissa maissa on hajoitettuna moniin eri laitoksiin, sairaaloihin ja laboratorioihin. Siinä on saman katon alle pyritty kokoamaan kaikki ne tärkeimmät työmuodot ja erikoisalut, jotka ovat tarpeen työn ja terveyden suhteita selvitettyä. Näin on päädytty siihen, että laitos on kokoonpantu neljästä osastosta: lääketieteellisestä, teknillis-hygienisestä, psykologisesta ja fysiologisesta. Näin ollen lääketiede, psykologia, insinööritiede, kemia ja fysiologia työskentelevät yhteistyössä keskenään. Mutta samalla on pyritty luomaan pohja myös kiinteälle yhteistyölle eri laitoksen toimialasta kiinnostuneille intressipiireille. Tämä pyrkimys käy ilmi ehkä parhaiten Työterveyslaitosta hallitsevan säätiön kokoonpanossa. Sen 15-henkisessä jäsenistössä ovat edustettuina lääkintölaitoksemme, yliopisto, osa sosiaalivakuutustamme, valtion työntekijöiden terveydenhuolto, korkein teknillinen opetuskeskme, valtion työntekijöiden terveydenhuolto, korkein teknillinen opetuskeskme sekä kaksi keskeisintä työmarkkinajärjestöämme STKL ja SAK samoin kuin maamme suurin kunta Helsinki ja vakuutuslaitokset.”²³

19 Ketola 2015, 72–73.

20 Ketola 2015, 73.

21 Ketola 2015, 74–75.

22 Noro 1979, 51–57; Ketola 2015, 76, 78.

23 *Helsingin Sanomat* 27.5.1951.

Arkkitehti Olli Pöyry

Olli Johannes Pöyry syntyi vuonna 1912 Oulussa ja kirjoitti ylioppilaaksi Tampereen lyseosta vuonna 1931. Hän valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1937. Valmistumisensa jälkeen hän toimi piirtäjänä muun muassa Kulutusosuuskuntien Keskusliitossa ja professori Jussi Paatelan sekä Alvar Aallon arkkitehtitoimistoissa.²⁴ Olli Pöyry teki opintomatkoja Ruotsiin, Saksaan, Ranskaan, Hollantiin ja Tanskaan.²⁵ Vuonna 1939 hän avioitui arkkitehti Jussi Paatelan tyttären Marja Paatelan kanssa.

Olli Pöyry osallistui ahkerasti arkkitehtuurikilpailuihin. Hän voitti Karjalan ja Ilmarisen yhteisen pääkonttorin suunnittelukilpailun vuonna 1938.²⁶ Rakennus valmistui Viipuriin vuonna 1943. Vuonna 1939 hän voitti Rake Oy:n asuin- ja liiketalokilpailussa toisen palkinnon. Ehdotus valittiin lopulta toteutuksen pohjaksi ja Pöyry perusti oman arkkitehtitoimiston. Tästä vuonna 1943 valmistuneesta Asunto-osakeyhtiön Tullinpuomin asuin- ja liikerakennuksesta Helsingin Mannerheimintien varrella tuli yksi pääkaupungin 1940-luvun kerrostaloarkkitehtuurin maamerkeistä²⁷ ja se on Olli Pöyryn keskeisimmistä töistä. Yhdeksänkerroksiseen asuinrakennukseen tehtiin myös kattoravintola, elokuva-teatteri ja liiketiloja eli kyseessä oli monipuolinen kaupunkikivitalo. Taiteilija Tove Jansson toteutti rakennukseen lasimaalauksia.²⁸

Vuonna 1941 Olli Pöyry voitti ensimmäisen palkinnon Vaasan seurakuntatalon arkkitehtuurikilpailussa.²⁹ Vuonna 1945 järjestetyssä Meilahden kirkon ja seurakuntatalon arkkitehtuurikilpailussa hän voitti toisen palkinnon.³⁰ Vuonna 1947 hän osallistui ainoana suomalaisena Lontoon Kristallipalatsin alueen arkkitehtuurikilpailuun. Ehdotusta ei palkittu, mutta Pöyry sai mahdollisuuden esitellä sen kokonaisuudessaan *Arkkitehti*-lehdessä 1947.³¹

Työterveyslaitoksen uudisrakennuksen Pöyry sai

suunniteltavakseen vuonna 1946. Samanaikaisesti Työterveyslaitoksen suunnittelutyön kanssa Olli Pöyry suunnitteli yhdessä appensa Jussi Paatelan kanssa Pohjois-Karjalan keskussairaalaa Joensuuun vuosina 1948–1953.

Sotien jälkeen Pöyry laati tyyppipiirustuksia Jälleenrakennustoimiston nimissä.³² Vuosina 1942–1959 hän työskenteli Teknillisen korkeakoulun lehtorina. Hän oli arvostettu ja pidetty opettaja sekä muun muassa Juha Leiviskän ja Arto Sipilän tärkeimpiä opettajia. Vuonna 1960 Pöyry muutti takaisin synnyinkaupunkiinsa Ouluun, jossa hän työskenteli vasta perustetun Oulun yliopiston arkkitehtuurin laitoksen professorina ja oli site mukana nykyaikais- tamassa arkkitehtuuriopetusta.³³

Vuosina 1942–1944 Olli Pöyry toimi Suomen Taideteollisuusyhdistyksen sihteerinä sekä oli SAFA:n kirjastotoimikunnan ja Ornamon jäsen. Hän työskenteli *Arkkitehti*-lehden toimittajana ja julkaisi artikkeleita myös muissa alan lehdissä.³⁴ Lisäksi hän toimi palkintotuomarina arkkitehtuurikilpailuissa.³⁵ Arkkitehtuurimuseossa on Olli Pöyryn laaja piirustuskokoelma, johon kuuluu muun muassa kilpailuehdotuksia, opiskeluaikaisia ja muita varhaisia töitä.³⁶ Työterveyslaitoksen piirustuksista Arkkitehtuurimuseon arkistossa on vain uudisrakennusvaiheen asemapiirros sekä Pöyryn tekemän Työterveyslaitoksen laajennusehdotuksen piirustuksia vuodelta 1962.

24 STS & TFIF 1965, 453.

25 mfa.fi

26 STS & TFIF 1965, 453.

27 mfa.fi

28 Pöyry 1943, 71–72.

29 *Arkkitehti* 4/1941, 60.

30 *Arkkitehti* 5–6/1945, 62, 64.

31 Pöyry 1947, 21–26.

32 mfa.fi

33 mfa.fi

34 STS & TFIF 1965, 453.

35 mfa.fi

36 mfa.fi

Yksi tunnetuimmista arkkitehti Olli Pöyryn suunnittelemissa rakennuksista on Tullinpuomi, joka valmistui vuonna 1943 Mannerheimintien varteen Helsinkiin. Rakennuksessa oli asuntojen lisäksi ravintola, elokuvateatteri ja muita liiketiloja. Kuva *Arkkitehti* 7/1943, 73.

Tilaohjelma

1950-luvun laboratoriotiloja. TTL.

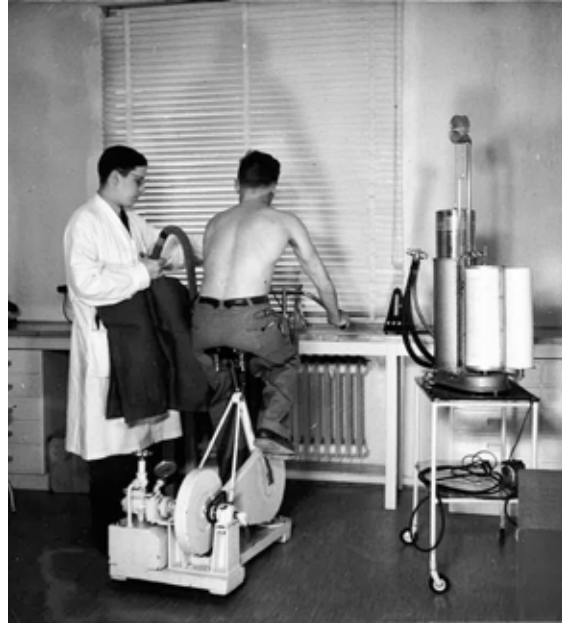
Ammattitautien tutkimuslaitoksen toimitalon rakentamista valmistelevalle ammattitautikomitealle esitti 1946 yhden laitoksen alaisuuteen sijoitettavan poliklinikan, röntgenosaston, hygienis-kemiallis-teknillinen laboratorion, työfysiologisen ja työpsykologisen osaston, torjunta-, tiedotus- ja kansliaosaston sekä opetusosaston ja henkilökunnan asuntoja. Henkilökunnan tarpeeksi arvioitiin 40 henkeä, rakentamiskustannuksiksi 50 miljoonaa markkaa. Valtiolta anottavien vuotuisen toiminta-avustuksen suuruudeksi arvioitiin kuusi miljoonaa markkaa. Hallinnollisesti laitos suunniteltiin sijoitettavan Ammattilääketieteellisen tutkimussäätiön hallintaan, mutta kuitenkin siten, että sen esimiehen määräisi sosiaaliministeriö. Sen tiloissa toimisi Tapaturmatorjunta ry omilla varoillaan, joskin läheisessä yhteistyössä laitoksen kanssa.³⁷

Ammattitautikomitean laatimassa tilaohjelmassa rakennuksen bruttotilavuudeksi määriteltiin 17 000 kuutiometriä. Sen 555 neliömetrin poliklinikka määriteltiin tilaohjelmassa sellaiseksi, että se saattoi tyydyttää Helsingin teollisuuspiirin tarpeen ammattitautien diagnostiikassa. Sen yhteyteen toimivaksi suunniteltu 400 neliömetrin potilaosasto kaavailtiin 30-paikkaiseksi. Ammattitautikomitea katsoi kui-

tenkin, että varsinaiset sairastapaukset olisi hoidettava yliopiston sairaalassa ja osastolle sijoitettaisiin vain tutkimuspotilaita. Kliinisen laboratorion 200 neliömetrin lisäksi tilat olisi varattava kemialliselle tutkimukselle, joissa voitiin esimerkiksi selvittää työoloja. Työfysiologiselle ja työpsykologiselle osastolle varattiin tilaohjelmassa kummallekin 150 neliometriä, röntgenosastolle 200 neliometriä. Näiden osastojen välille kaavailtiin tiivistä yhteistyötä ja suunnitelmissa korostui yhteistoiminta yliopiston sairaaloiden kanssa muun muassa erityisen vaativissa tutkimuksissa. Tiloihin sijoitettavalle tapaturmatorjuntayhdistykselle varattiin 60 neliometriä. Sen tehtävänä oli tutkimuksista tiedottaminen yleis-tajuisessa muodossa teollisuuden ja työpaikkojen suuntaan. Tiedon levittämistä palveli myös opetusosaston kaksi luentosalia, joista toinen kaavailtiin 150 neliömetrin kokoiseksi ja täten suuren kuulijakunnan kouluttamiseen. Toinen pienempi sali oli 40 neliometriä ja mitoitettu 50 hengelle, esimerkiksi erikoiskoulutusta saaville lääkäreille. Kellarikerrokseen kaavailtiin tiloja talleille, varastolle, lämpökesekselle ja arkistolle. Näiden lisäksi rakennuksessa oli tiloja toimistoille, kokoustilalle, ruokalalle, keskuskeittiölle sekä asuintiloja henkilöstölle.³⁸

³⁷ Noro 1979, 40–41; Ketola 2015, 60–63.

³⁸ Ketola 2015, 69–71.

Työterveyslaitoksessa tehtiin monenlaisia tutkimuksia ja rasituskokeita. Kuva on 1950-luvun alusta. TTL.

Pöyryn luonnokset perustuivat ammattitautikomitean laatimaan tilaohjelmaan ja ne hyväksyttiin pääpiirustusten pohjaksi helmikuussa 1947. Laitoksen lopullisten suunnitelmien muotoutumiseen vaikuttivat pitkälti ammattitautikomitean sihteerinä toimineen Leo Noron tutustumiskäynnit eri maiden työterveydenhuollosta vastaavissa laitoksissa. Erityisesti pohjoismaiset laitokset nousivat tärkeiksi esimerkeiksi. Toisaalta vaikutteita tuli anglosaksisesta maailmasta, kun Noro vieraili sekä Englannissa että Yhdysvalloissa. Noron lisäksi uudisrakennuksen suunnittelijaksi valittu Olli Pöyry haki vaikutteita Ruotsista, lääketieteen lisensiaatti Erkki Leppo matkusteli Pohjoismaissa ja tutustui lääkintöhallituksen pääjohtaja Oskari Reinikaisen kanssa englantilaiseen järjestelmään. Koska opintomatkoille päästiin lähtemään vasta ensimmäisten luonnospiirustusten laatimisen jälkeen, matkoilla saadut vaikutteet muokkasivat lopullista suunnitelmaa merkittävässä määrin.³⁹

Pääpiirustusten valmistuttua Ammattitautien tutkimuslaitos oli kasvanut 26 000 kuutiometrin kokoiseksi eli merkittävästi suuremmaksi kuin mitä alkuperäisessä tilaohjelmassa oli kaavailtu. Kun kellarikerrokseen oli sijoitettu fysiologinen ja

kemiallinen osasto, oli rakennuksessa yksi kerros alkuperäisluonnoksia vähemmän. Kun toinen lääkärin asunnoista oli jätetty pois, oli saatu lisää tilaa tutkimusosastolle.⁴⁰

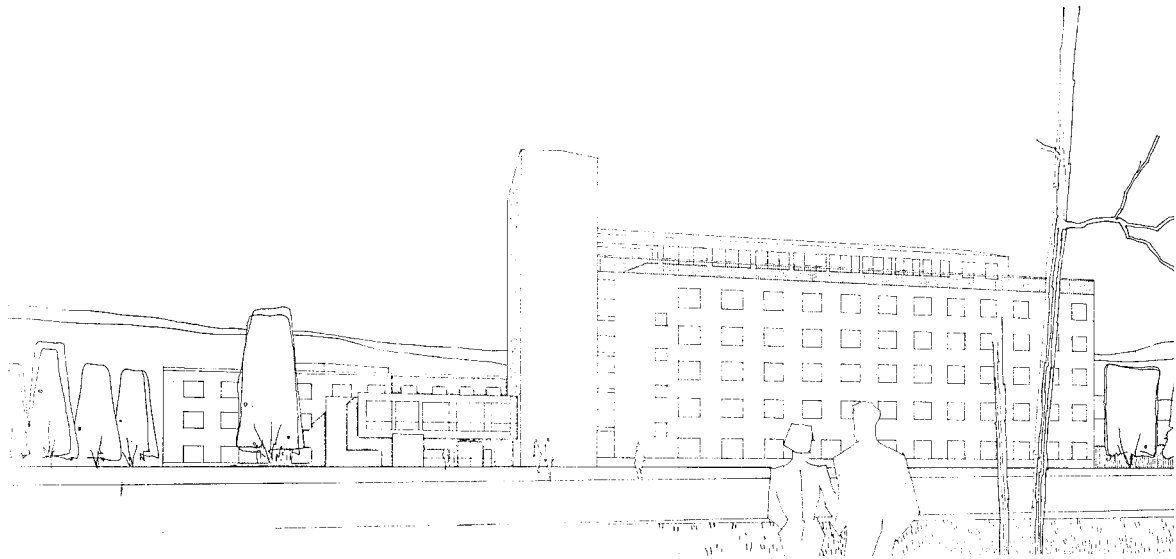
Kun vuoden 1947 lopulla valmistuneita uudisrakennuksen piirustuksia ei ollut lopullisesti hyväksytty seuraavan vuoden alussa Helsingin kaupungin julkisivulaitakunnan viivytysten takia, niitä ei päästy esittelemään valtioneuvostolle. Tämä tilanne mahdollisti sen, että niitä pyrittiin edelleen muuttamaan vuoden 1948 alussa. Pöyry esitti, että varastolle olisi louhittavissa tarvittua tilaa arkiton ja eteisen alta noin 570 neliömetrin kokoiselta alueelta ilman merkittäviä lisäkustannuksia. Noron palattua opintomatkoiltaan Yhdysvalloista hän lähti ajamaan ajatusta laajan poliklinikan perustamisesta ammattitautien tutkimuslaitoksen yhteyteen. Noron näkemyksen mukaan yleisen klinikan toiminnasta saatujen varojen turvin olisi mahdollista rahoittaa ammattitautien tutkimusta. Polittiset päättäjät päätyivät tukemaan Noron suunnitelmaa, jolloin louhintätyöt kasvoivat merkittäväällä tavalla alkupe- räisestä suunnitelmasta ja poliklinikan koko kasvoi kaksinkertaiseksi alun perin kaavailusta.⁴¹

39 Ketola 2015, 58–60, 68–69, 72–73.

40 Ketola 2015, 73.

41 Ketola 2015, 73–74, 94.

Suunnitteluratkaisun kuvaus

Arkkitehti Olli Pöyryn piirtämä Ammattilääketieteen tutkimuslaitoksen rakennuksen perspektiivipiirustus uudisrakennusvaiheesta. TTL.

Sijoittuminen tontille

Rakennus sijoitettiin Helsingin Meilahden kaupunginosan aiemmin rakentamattoman korttelin 529 kolmionmuotoiselle tontille numero yksi, korttelin kaakkoiskärkeen nykyisen Haartmaninkadun ja Topeliuksenkadun kulmaan. Rakennuksesta tehtiin maanalainen putkitunneli rakennuksen länsipuolelle rakennettavaan silmä- ja korvasairaalaan.

Yleishahmo

Rakennus muodostui solakasta seitsemänkerroksisesta torniosasta, silloisen Huopalahdenkadun varrelle sijoittuvasta kadunsuuntaisesta kuusikerroksisesta osasta, matalasta kaksikerroksisesta osasta, jonka keskellä oli valopiha, sekä Topeliuksenkadun puoleisesta kolmikerroksisesta siivestä, jossa sijaitsi suuri auditorio. Rakennuksessa oli yksi kellarikerros. Rakennuksen erikorkuisille ja -pituisille osille antoivat ilmettä harjakatot, vaaleat rapatut julkisivut, Huopalahdenkadun puoleisen siiven kattoterrassi sekä säännölliseen rytmiin sijoitetut hormit katolla. Topeliuksenkadun puolella rakennuksen massa on tontin muodosta johtuen polveilevaa ja tälle sivulle antoi ilmettä sisäänvedetty auditorion viereinen ulkoporras.

Käyttö

Rakennukseen sijoitettiin lääketieteellinen, teknillis-hygieninen, psykologinen ja fysiologinen osasto tutkimus-, poliklinikka- ja sairaalatiloihin. Tutkimustyössä käytettiin myös koe-eläimiä, joille oli omat tilansa rakennuksen kuudennessa kerroksessa. Lisäksi rakennukseen järjestettiin henkilökunnan asuntoja.

Tilaratkaisu

Rakennuksen tilaratkaisu perustui pääosin keski-käytäviin ja käytävän molemmin puolin sijoittuviin keskenään varsin samankokoisiin suorakulmisiin huonetiloihin. Vain osa tiloista sijoittui sivukäytävän varrelle. Matalan osan syvän rakennusrungon keskelle tuotiin luonnonvaloa keskiosan valopihan ja kattoikkunoiden avulla. Lisäksi monet käytävät päättyivät lasiseinään. Liikkuminen kerrosten välillä tapahtuu useiden porrashuoneiden sekä hissien avulla. Henkilökunnan asunnot sijoitettiin kaakkoispäättyyn ja talonmiehen asunto sijaitsi auditorion vieressä.

Kantavat rakenteet

Rakennuksen pystyrunko muodostuu kantavista täystiilisisistä ulkoseinistä ja betonipilareista. Kanta-

vat betonipilarit sijoitettiin keskikäytävän molemmin puolin, yleensä upotettuina, ilmastointikanavia sisältävään seinälinjaan. Rakennuksessa on muutama lukuunottamatta muutamaa pyöreää vapaasti seisovaa pilaria ja matalan osan keskialuetta. Väli-pohjat ovat teräsbetonisia kaksi- ja alalaattaholveja. Sekundääripalkit tukeutuvat keskikäytävän molemmilla reunoilla rakennuksen pitkittäissuuntaisesti kulkeviin primääripalkkeihin. Rakennukseen tehtiin myös kantavia tiiliseiniä ja mahdollisesti joitakin tiilipilareita. Parvekkeet tehtiin betonirakenteisina. Ullakon ja vesikaton kantavat rakenteet tehtiin puusta.

Piha

Rakennuksen ja katujen väliset tilat jäivät pieniksi. Silloisen Huopalahdenkadun eli nykyisen Haartmaninkadun puolella pääsisäänkäynnin edusta laatoitettiin graniittilaatoilla, muutoin rakennuksen edustalle istutettiin nurmea. Myös kaakkoispäätyyn tehtiin laatoitettu piha-alue autotallin sisäänkäynnin eteen. Sen sivulla olevan henkilökunnan sisäänkäynnin yhteyteen rakennettiin leveäaskelmaiset graniittiportaat. Topeliuksenkadun puolelle tehtiin useampi kolmionmuotoinen nurmialue, jolle istutettiin myös lehtipuita, pensaita ja köynnöskasveja. Auditorion viereisen sisäänkäynnin ulkoportaan edusta laatoitettiin graniittilaatoilla. Rakennuksen koillisjulkisivun edustalle istutettiin nurmea. Sisäänkäyntiväylien päällystyksessä ei ole varmuutta. Alueella sijaitsee myös betonirakenteinen, kellariin johtava ulkoporras.

Julkisivut

Sokkeli

Perusmuurit valettiin teräsbetonista ja verhottiin pesubetonilaatoilla. Sen korkeus vaihtelee eri puolin rakennusta, mutta on pääosin puoli metriä. Sokkeli on samassa pinnassa seinän kanssa ja näiden välissä on 2,5 senttimetrin sauma.

Julkisivut

Julkisivut rapattiin sileiksi ja maalattiin vaaleiksi. Kaakkoispäädyssä sijaitsevien asuntojen parvekkeiden viereisten erkkeri-ikkunoiden ala- ja yläpuolille tehtiin seinään pienet syvennykset ja vastaavanlaiset syvennykset näkyvät rakennuslupapiirrustusten muidenkin julkisivujen ikkunoiden alapuolella, mutta näiltä osin syvennyksiä ei toteutettu. Ikkunat sijoitettiin säännöl-

liseen rasteriin. Porrashuoneita korostettiin lasiseinillä. Rakennuksen kaakkoispääty toteutettiin muurimaise- na ja ainoastaan viidennessä ja kuudennessa kerrok- sessa sijaitsevassa johtajan asunnossa oli ikkunat tällä päätyseinällä. Topeliuksenkadun puoleisilla seinillä on päällekkäisiä parvekkeita. Parvekekaiteet tehtiin pystypinnaisina teräskaiteina. Pyöreät teräksiset maalatut syöksytorvet kiinnitettiin julkisivuihin.

Sisäänkäynnit ja ovet

Rakennuksen pääsisäänkäynti sijoitettiin pieneen sisäänvetoon Huopalahdenkadun puolelle. Tuuli- kaappi työntyy hieman ulos muusta julkisivusta. Pääovena on teräs-lasiparivovi, jonka vetimet tehtiin kulmaan taivutetusta teräksestä, jossa on puuver- hoiltu osa. Sisäänkäynnin ikkunat tehtiin lakatusta tammesta. Edusta päällystettiin graniittilaatoin.

Rakennuksen toinen merkittävä sisäänkäynti sijoitettiin Topeliuksenkadun puolelle, auditorion lä- histölle. Myös tämä sisäänkäynti sijoitettiin pieneen sisäänvetoon ja toisen kerroksen tasolla olevalle tammi-lasipariovelle johtaa graniittinen ulkoporras. Lisäksi rakennukseen tehtiin muita sisäänkäyntejä. Henkilökunnan asuntoihin pääsi kulkemaan Tope- liuksenkadun puolelta, rakennuksen koillispuolelta sisäänkäynnistä, jonka ovi oli myös ikkunallinen tammiovi. Sisäänkäynnin edustalle rakennettiin gra- niittipäällysteiset portaat, joissa on syvät askelmat. Rakennuksen kolmikerroksisen siiven luoteissivulla oli sisäänkäynti, josta pääsi sekä päädyn porras- huoneeseen ja edelleen esimerkiksi talonmiehen asuntoon.

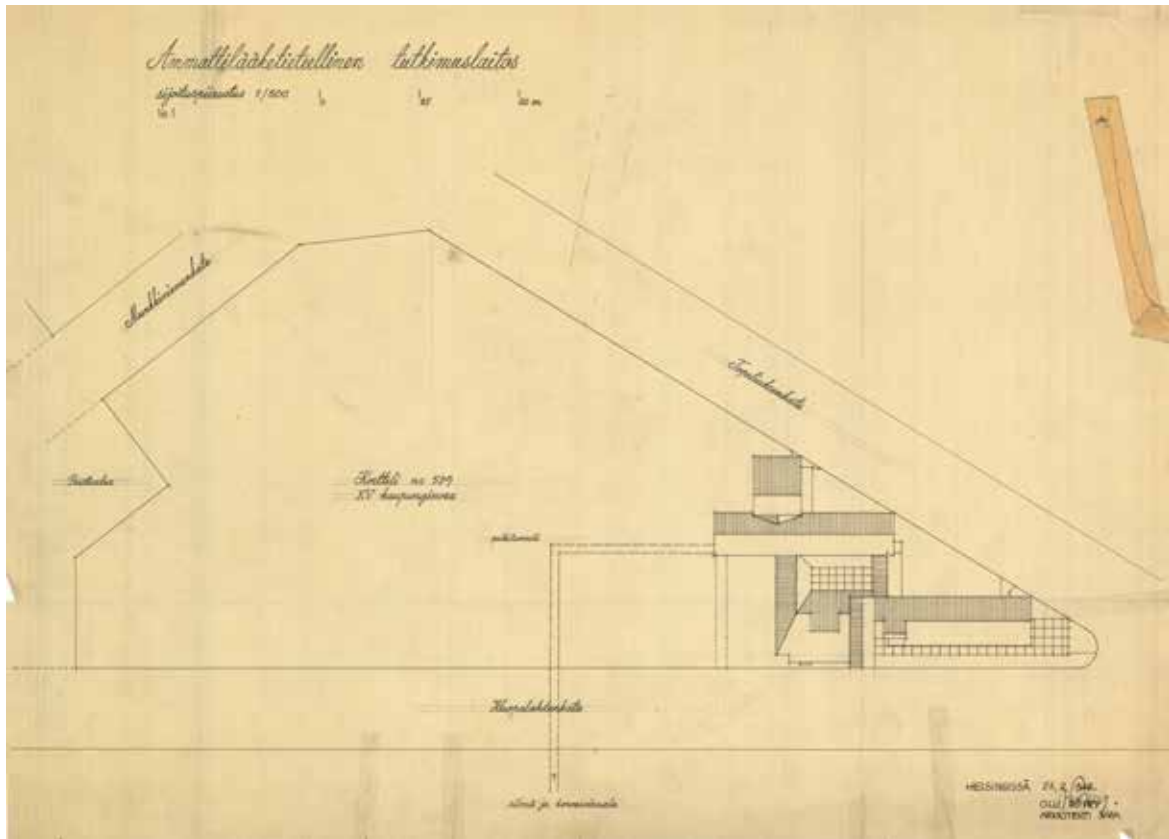
Kuudennen kerroksen tasolla olevalle kattoterä- sille johti sekä ikkunaovia että puupaneliovia.

Ikkunat

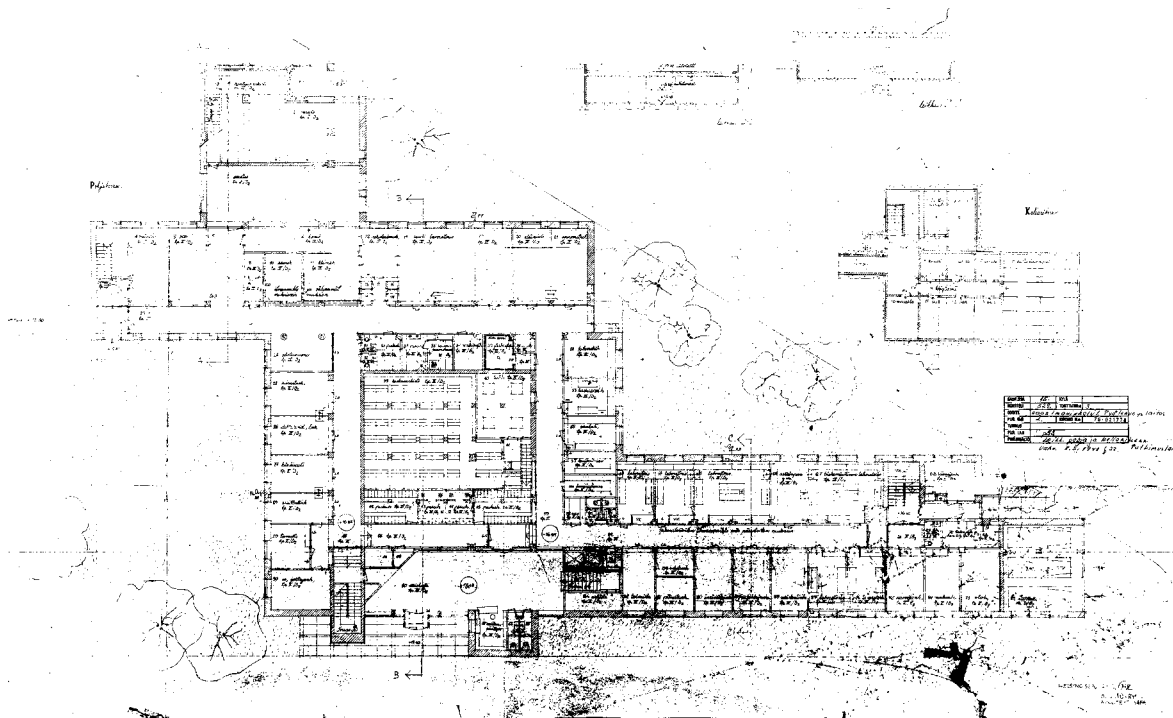
Rakennuksen ikkunat tehtiin sisään aukeavina kaksilasisina puuikkunoina, jotka maalattiin val- koisiksi. Normaalisiin ikkunoihin liittyi 40 sent- timetrin levyinen tuuletusikkuna ikkunan sivulla. Osa ikkunoista tehtiin lakattuina tammi-ikkunoina, kuten pääsisäänkäynnin yhteydessä olevat ikkunat. Ikkunapellit olivat terästä. Toisen kerroksen matalan osan käytävätilaa valaistiin pystysuuntaisilla kat- toikkunoilla, joiden edustalla oleva sisäkatto tehtiin kaarevaksi.

Katto

Rakennuslupapiirroksiin on kirjoitettu, että katemateriaalina olisi käytetty huopaa ja kouruas- bestisementtilevyä, mutta uudisrakennusvaiheen

Arkkitehti Olli Pöyryn laatima, 23.2.1948 päivätty Ammattilääketieteen tutkimuslaitoksen uudisrakennusvaiheen asemapiirros. MFA.

Arkkitehti Olli Pöyryn laatima Ammattilääketieteen tutkimuslaitoksen ensimmäisen kerroksen pohjapiirros 23.2.1948. RakVV ARSKA.

valokuvista ja myöhempien vaiheiden piirustuksista näkee, että pääosa vesikatot tehtiin konesaumasta teräspelistä ja kattoterassi sekä matalan osan katto huovasta. Matalan osan keskelle tehtiin laatoitettu valopiha, jolla oli pieniä kattoikkunoita. Rakennuksen eri osien katot olivat harjakattoja, jotka on nivelkohdista paikoin aumattu. Kuusi-kerroksisen siiven katto tehtiin epäsymmetrisenä, mikä korostuu rakennuksen kaakkoispäädyn näkymässä. Siiven Topeliuksenkadun puoleiselle lappeelle muurattiin säännölliseen rytmiin runsas määrä hormoneja. Räystäitä ei joko tehty tai ne tehtiin hyvin lyhyiksi. Räystäiden alapinnat rapattiin ja maalattiin.

Sisätilat

Lattiat

Kellarikerroksen lattiat valettiin betonista ja maalattiin. Porrashuoneiden ja pääsisäänkäynnin yhteydessä olevan aulan lattiat tehtiin mosaiikkibetonista. Muissa tiloissa käytettiin erilaisia laattoja, kuten Finnflexiä, muovimattoa ja linoleummattoja. Märkätiloihin tehtiin keraamiset laattalattiat.

Jalkalistat

Jalkalistat olivat pääosin suoria, maalattuja puulistoja. Porrashuoneiden jalkalistat leikattiin linomatosta ja niiden muoto seurasi porrasaskelmien kohdalla askelmien pyöristettyä muotoa.

Seinät

Betoniset ja tiiliset kantavat seinät rapattiin ja maalattiin. Kevyet seinät olivat puurakenteisia levyseinä, joiden pinnat maalattiin.

Ikkunat

Tavalliset ikkunat olivat valkoiseksi maalattua mäntyä, sisäänkäyntien yhteydessä oli lakattuja tammikkunoita. Koska tiiliset ulkoseinät ovat paksuja, ovat ikkunapenkit syviä. Ikkunapenkit päällystettiin mosaiikkibetonilla. Ikkunoiden yläpuolelle tehtiin verhojoksoja varten syvennykset. Ikkunoiden alapuolelle asennettiin patterit. Porraskäytävien ikkunat tehtiin muita suurempina.

Ovet

Tavalliset ovet olivat yläikkunallisia, maalattuja puuovia. Joidenkin ovien alaosaan oli integroitu ilmanvaihtosäleikkö. Osa sisäovista oli ikkunattomia puuovia. Pääsisäänkäynnin tuulikaapin ovi on

ikkunallinen lakattu tammipariovi. Porrashuoneisiin tehtiin ikkunallisia puuovia, joihin liittyi sivu- ja yläikkunoita. Osa ovista oli ikkunattomia teräsovia. Hissien ovet tehtiin teräksestä ja niihin liittyi silmän korkeudella pieni pyöreä ikkuna. Kattoterassille ja parvekkeille tehtiin puisia ikkunaovia.

Sisäkatot

Rakennuksen sisäkatoissa ei alun perin ollut alaslaskuja. Katot olivat sileiksi rapattuja ja maalattuja. Valaisimet oli kiinnitetty pääosin suoraan kattoon. Erikoisuutena oli toisen kerroksen aulan viereisen käytävän kaareva kattorakenne, johon liittyi kattoikkunat.

Kattolistat

Kattolistoja ei tehty.

Porrashuoneet

Rakennukseen tehtiin useampia betonirakenteisia porrashuoneita, joiden lattiat ja porrasaskelmat päällystettiin mosaiikkibetonilla, kellaritasolla lattia oli maalattua betonia. Suurin osa portaista tehtiin U-portaina, vain osa suorina portaina. Kaitteina käytettiin pystypinnaisia teräsputkikaiteita, käsihohteet tehtiin lakatusta tammesta. U-portaisiin tehtiin lepotasanteet. Seinät rapattiin ja maalattiin. Porrashuoneet saivat luonnonvaloa ikkunaseinistä tai yksittäisistä ikkunoista.

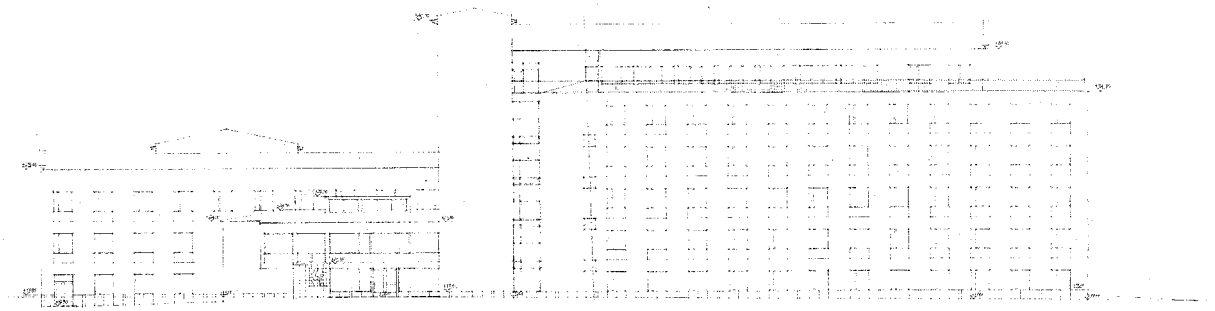
Joissakin käytävätiloissa oli lattian tasoeroista johtuen pieniä muutaman askelman portaita.

Hissit

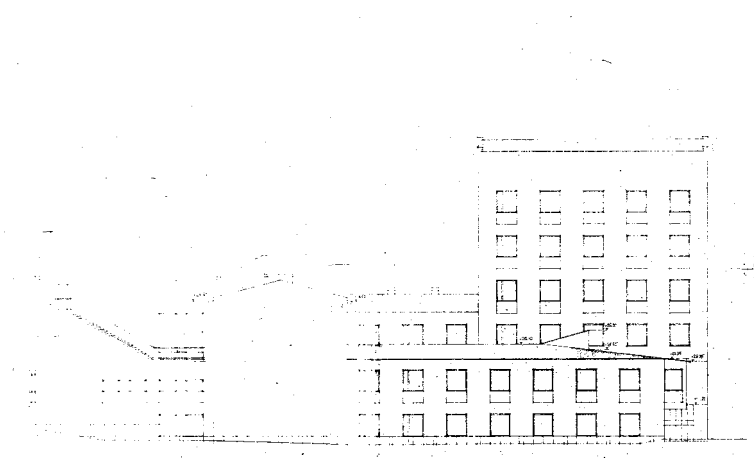
Rakennukseen asennettiin kolme hissiä, jotka olivat Kone-merkkisiä, vuosimallia 1949.

LVIS-järjestelmät

Rakennus liitettiin kaupungin vesi- ja viemäröintiverkostoon. Rakennuksessa oli alun perin painovoimainen ilmanvaihto. Käytävien molemmin puolin on rakennusaineisia pystyhormeja. Myös välipohjien kaksoislaattarakenteiden onkalot toimivat vaakasuuntaisina ilmanvaihtokanavina. Katolla oli rivi muurattuja hormoneja. Lämmitysmuotona oli keskuslämmitys. Vesikiertoiset valurautaiset pylväspatterit asennettiin pääosin ikkunoiden alapuolella oleviin syvennyksiin, osittain seiniin, kuten paikoin käytävillä. Osa pattereista oli valurautaisia levypattereita tai pyöreitä pattereita, kuten esimerkiksi pääsisäänkäynnin tuulikaapin lattiarakenteessa.

Ammattilääketieteen tutkimuslaitoksen uudisrakennusvaiheen pääjulkisivun eli lounaisjulkisivun piirros.
Arkkitehti Olli Pöyry 19.1.1948. TTL.

Julkisivu koilliseen. Arkkitehti Olli Pöyry 23.2.1948. RakVV. ARSKA.

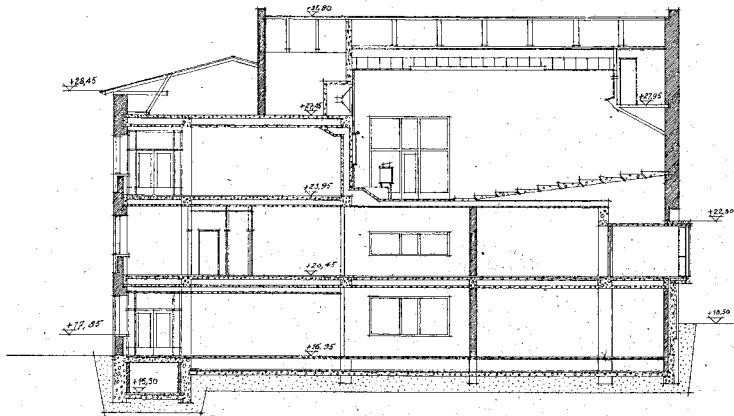

Julkisivu kaakkoon. Arkkitehti Olli Pöyry 23.2.1948. RakVV. ARSKA.

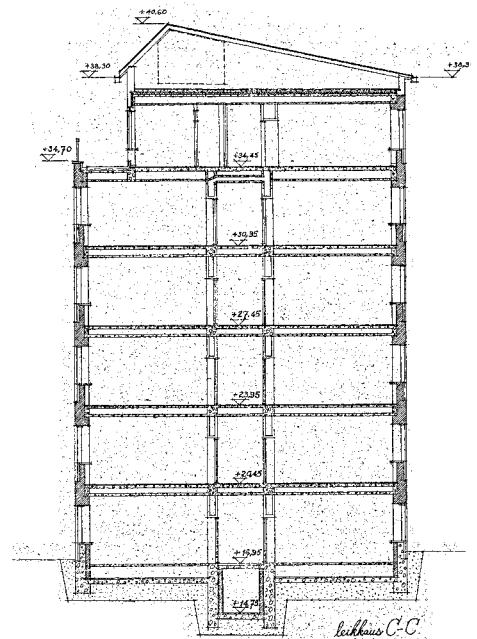
Ammattilääketieteellinen tutkimuslaitos

1/100 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60

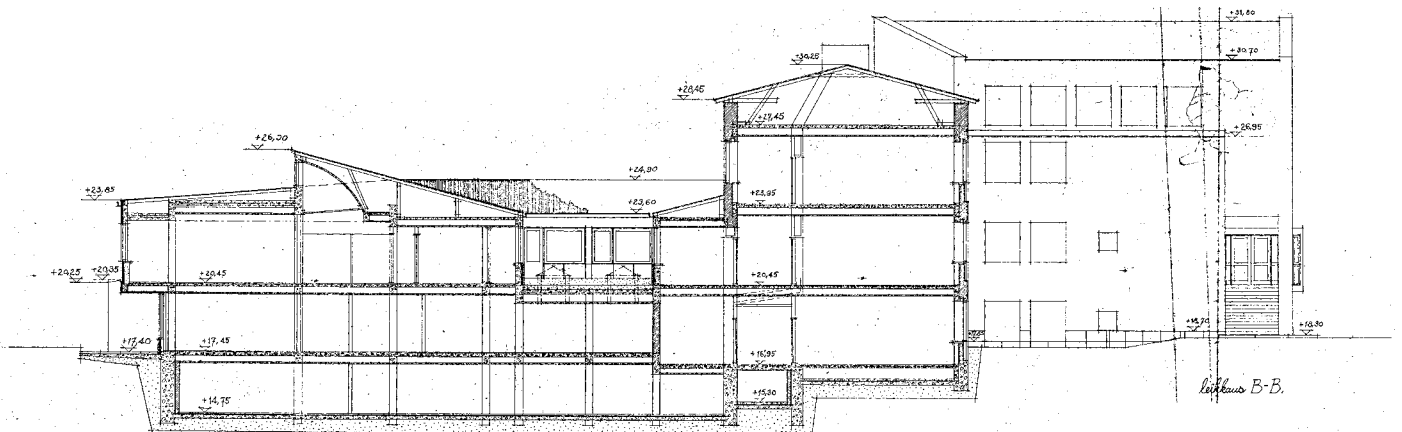
N^o56

leikkaus A-A

leikkaus C-C

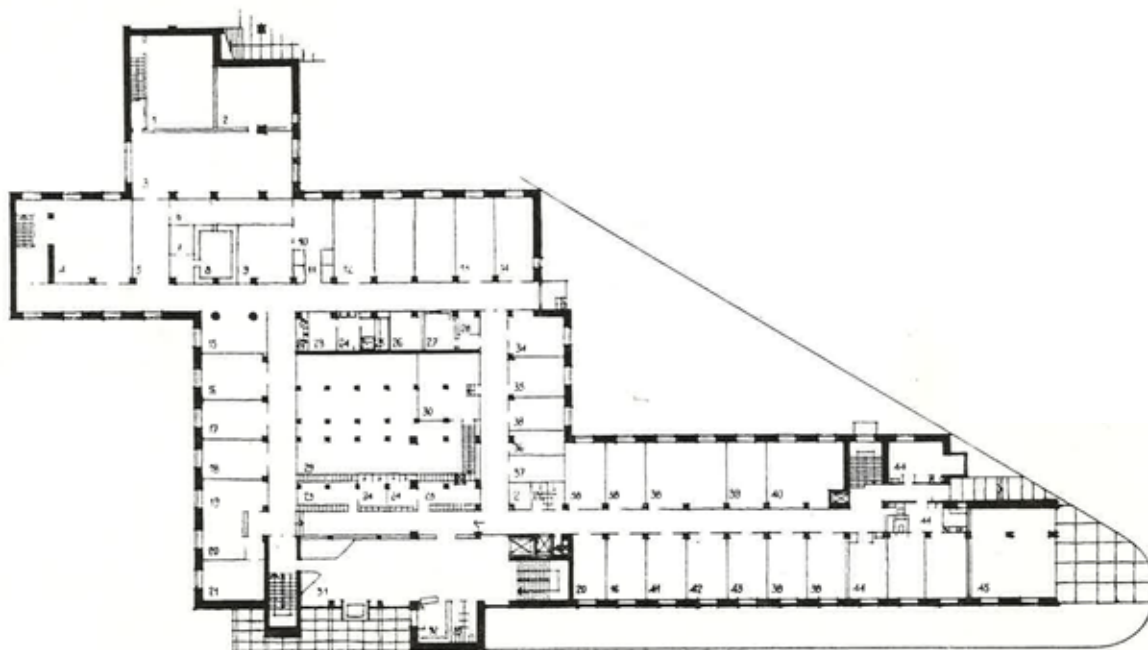

leikkaus B-B

Leikkaukset A-A, C-C ja B-B. Leikkauksessa B-B näkyy toisen kerroksen kattoikkunarakenne. Arkkitehti Olli Pöyry Helsingissä 10.11.1949. TTL.

1. kerros

Fysiologinen ja teollisuushygienian osasto

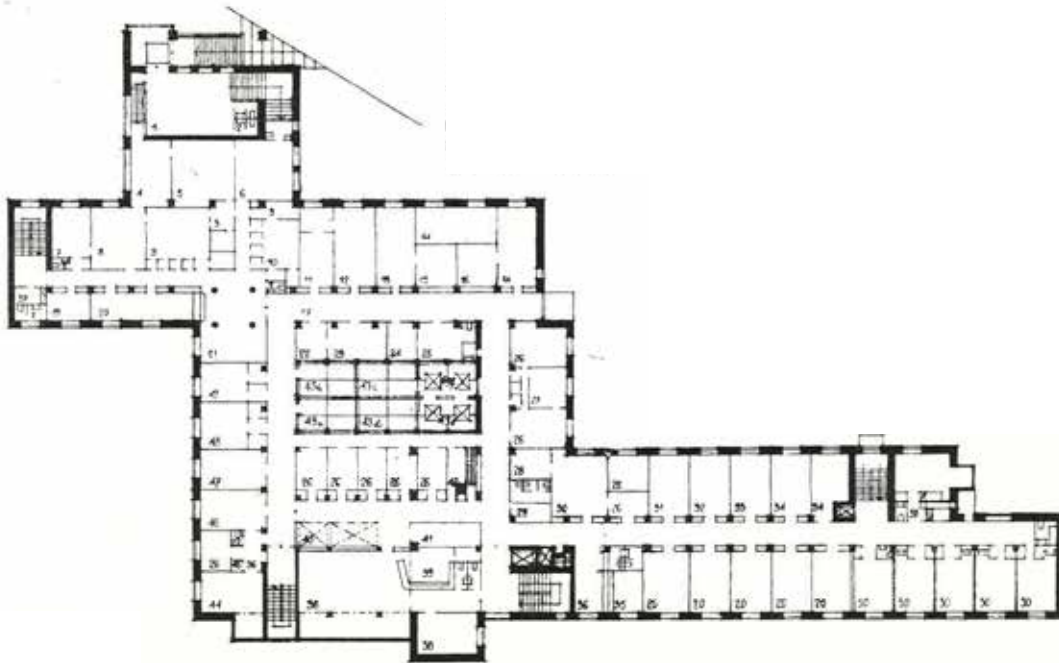

Työterveyslaitoksen ensimmäisen kerroksen pohjapiirros. Arkkitehti Olli Pöyry. Kuva on teoksesta Noro 1956, 9.
1. Röntgenarkisto

2. Varasto	26. Sentrifugihuone
3. Työpaja	27. Kylmiö
4. Mittaushuone	28. Konehuone
5. Varahuone	29. Keskusarkisto
6. Käytävä	30. Arkiston toimisto
7. Konehuone	31. Sisäänkäynti
8. Alipainehuone	32. Vaatenaulakko
9. Ilmastuhuone	33. Yleisö-wc
10-11. Tarkkailuhuoneita	34-35. Laboratorioita
12. Opetuslaboratorio	36. Punnitushuone
13-14. Eläinlaboratorioita	37. Kemikaalivarasto
15. Spirometria huone	38. Laboratorio
16. Toimistohuone	39. Laitteiden pesuhuone
17. Elektrofysiologinen laboratorio	40. Laboratorio
18. Käsikirjasto	41. Insinöörin huone
19. Apulaisen huone	42. Osastonjohtaja
20. Toimisto	43. Apulaisen huone
21. Osastonjohtaja	44. Asunto (henkilökunta)
22. Wc:t	45. Autotalli
23-24. Henkilöstön sosiaalitylöitä	46. Komero
25. Kylpyhuone (sauna)	

2. kerros

Yleisen ja sairaanhoito-osaston potilasklinikka

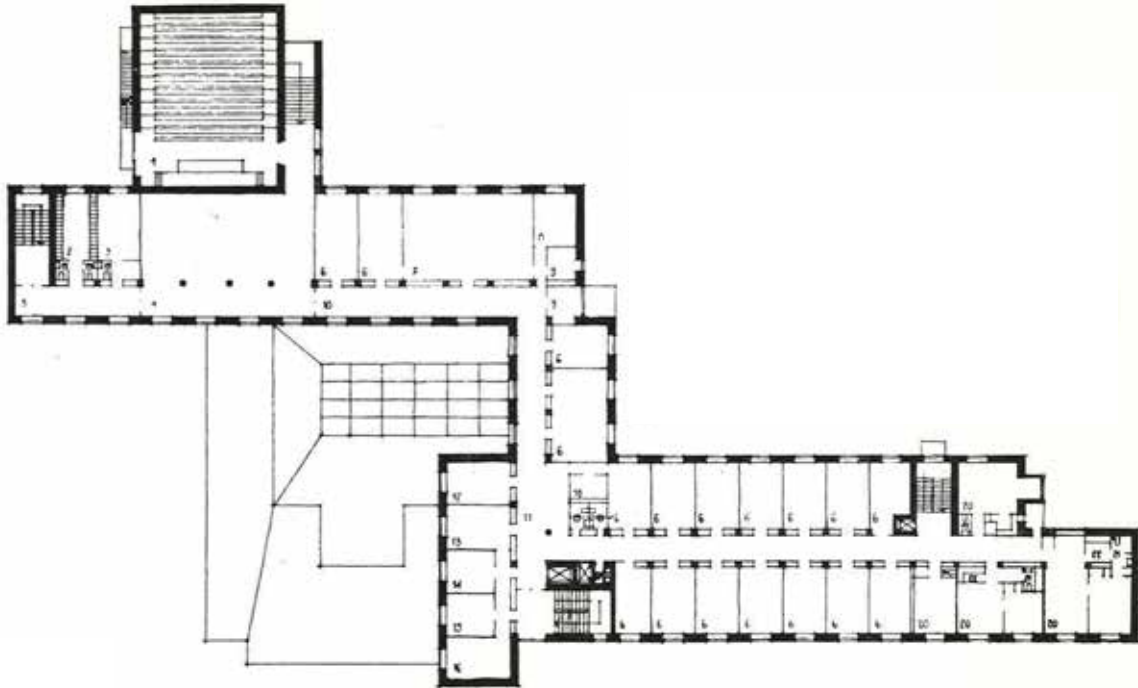

Toisen kerroksen pohjapiirros. Arkkitehti Olli Pöyry. Kuva on teoksesta Noro 1956, 9.

1. Auditorion eteisaula	27. Dermatologinen laboratorio
2. Wc	28. Kliininen laboratorio
3. Röntgenlaitteet	29. Wc
4. Röntgenfilmin kuivatushuone	30-33. Kliinisiä laboratorioita
5. Pimiö	34. Apteekki ja fyysinen terapia
6. Röntgenhuone (kallo ja luut)	35. Kassa
7. Lääkäri	36. Odotushuone
8. Havainnollistamishuone	37. Komero
9. Keuhkojen ja sydämen röntgenkuvaus	38. Tutkimushuone (psykologi)
10. Pienoisröntgen	39. Arkisto
11-12. Toimenpidehuoneita	40-41. Hoitajan haastattelutiloja
13. Silmäsairauksien tutkimushuone	42. Sairasosasto
14. Korvasairauksien tutkimushuone	43. a-d lääkärin tutkimushuoneet, c johtava sairaanhoitaja, f odotushuone
15. Perimetri	44. Instituutin johtaja
16. Audimetri	45. Komero
17. Käytävä	46. Toimiston ja talousosaston johtaja
18. -	47. Apulaisjohtaja
19. Toimisto	48. Sihteerien huoneet
20. Toimistohuoneita	49. Keuhkospesialistien huoneet
21. Odotustila	50. Henkilökunnan asuntoja
22-23. Tutkimushuoneita	25. Instrumenttien puhdistushuone
24. Sterilointihuone	
26. Lääkärin tutkimushuone	

3. kerros

Tapaturmantorjuntayhdistys, tilastojaosto

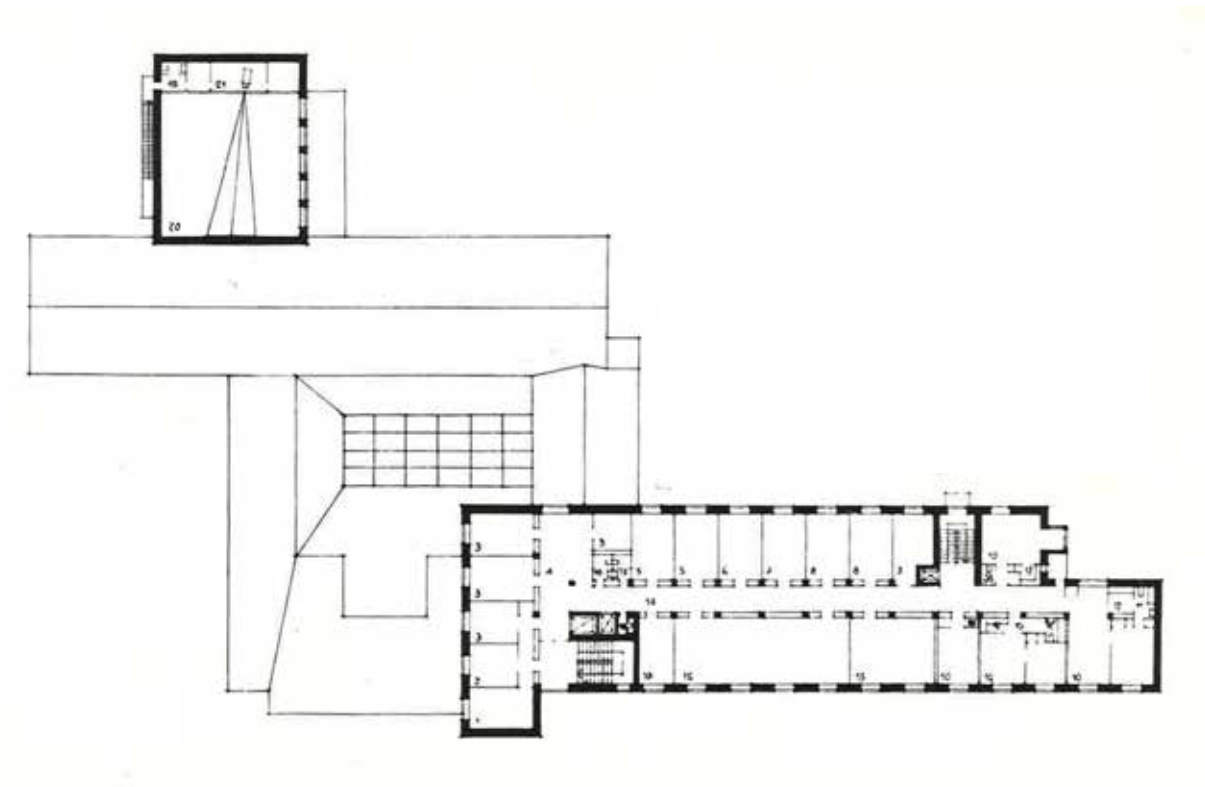

Kolmannen kerroksen pohjapiirros. Arkkitehti Olli Pöyry. Kuva on teoksesta Noro 1956, 10.

1. Auditorio (166 hengelle)
2. Valokuva-laboratorio
3. Opetusvälineet
4. Näyttelytila
5. Käytävä
6. Toimistohuoneet (hallinto, Tapaturmantorjuntayhdistys)
7. Kirjasto ja kokuhuone
8. Kirjastonhoitajan huone
9. Luentosalit
- 10-11. Käytäviä
12. Tilastollinen avustaja
13. Rei'ityshuone
14. Tilastolaite
15. Laskin
16. Tilastojaoston johtaja
17. –
18. Varasto
19. Wc:t
20. Henkilökunnan asuntoja

4. kerros

Psykologinen osasto

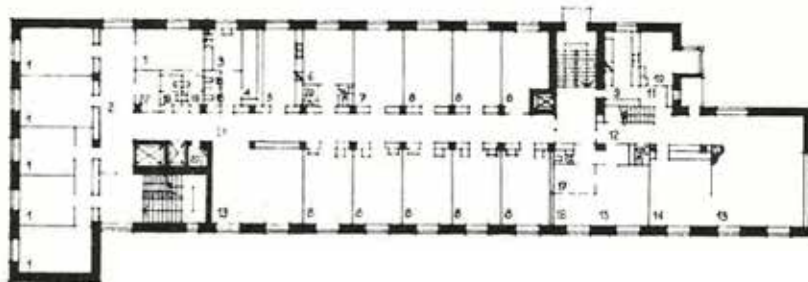

Neljännän kerroksen pohjapiirros. Arkkitehti Olli Pöyry. Kuva on teoksesta Noro 1956, 9.

- 1-3. Invalidien huoneita
- 4. Käytävä
- 5-6. Toimistoja
- 7. Käsikirjasto
- 8-9. Tutkimushuoneita
- 10-12. Henkilökunnan asuntoja
- 13. Käytävä
- 14. Erikoistestihuone
- 15. Testiauditorio
- 16. Opetusvälineet
- 17. Wc:t
- 18. Komero
- 19. Auditorion yläosa
- 20. Projektorihuone

5. kerros

35 potilaan potilasosasto

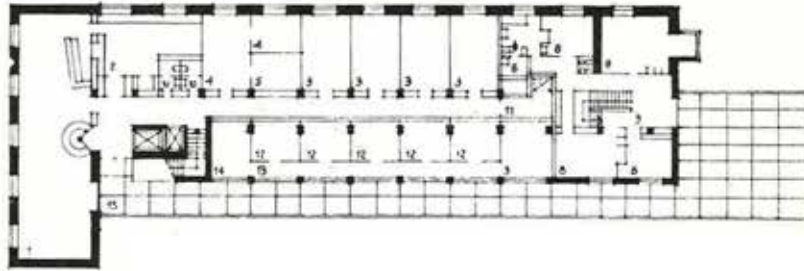

Viiidennen kerroksen pohjapiirros. Arkkitehti Olli Pöyry. Kuva on teoksesta Noro 1956, 12.

1. Potilaiden huoneita (1-3 potilasta/huone)
2. Käytävä
- 3-4. Keittiö
- 5-6. Kylpyhuoneita
7. Tutkimuhuone
8. Potilaiden huoneita (2-3 potilasta/huone)
9. Laitoksen johtajan asunto, sen alin kerros
10. Ruokasali
11. Komero

6. kerros

Keittiö, ruokala, eläinhuoneet, asunnot

Kuudennen kerroksen pohjapiirros. Arkkitehti Olli Pöyry. Kuva on teoksesta Noro 1956, 13.

1. Henkilökunnan ruokala
2. Keittiö
3. Keittiöhenkilökunnan asunnot
4. Keittiö
5. Varasto
- 6.-9. Laitoksen johtajan asunto, sen ylempi kerros
10. Komero
11. Käytävä
- 12-14. Eläinten huoneita
15. Kattoterassi

7. kerros

eli torni

1. Kokoustila
2. Klubi
3. Käytävä

Ammattilääketieteen tutkimuslaitos rakenteilla vuonna 1950. Valokuvaaja tuntematon. HKM KA.

Työterveyslaitos vihittiin tarkoitukseensa 26. toukokuuta 1951. Juuri valmistuneen laitusrakennuksen valokuvassa näkyy keskellä pääsisäänkäynti ja sen takana seitsemänkerroksinen torniosa. TTL.

Vuonna 1950 otetussa valokuvassa näkyy laitosrakennuksen Topeliuksenkadun puoleista julkisivua. Katolla on järjestelmällinen hormien rivistö. TTL.

Työterveyslaitoksen rakennuksen pohjoisjulkisivua kuvattuna vuonna 1955. Valokuvaaja: V. S. Salokangas. HKM KA.

Jormalainen työhuoneessaan 1950-luvun alussa. TTL.

Lääketieteen osaston poliklinikan tilat vuonna 1951. Kuva on toisen kerroksen aulan viereisestä leveästä käytävätilasta, joka sai kattoikkunoista luonnonvaloa. TTL.

Laitoksen kuudennen kerroksen tasolla sijaitsevan laatoitulla kattoterassilla kulkevat Rockerfeller-säätiön herra Maxey ja laitoksen ensimmäinen johtaja Leo Noro. Vasemmalla näkyvissä huoneissa sijaitsi alun perin eläinhuoneita. TTL.

Teknillishygieenisen osaston käytävä uudisrakennuksen ensimmäisessä kerroksessa hohti hygieniaisyyttä. Käytävät olivat leveitä kattoon oli kiinnitetty pyöteitä valaisimia. Ovet olivat pääosin ikkunallisia puuovia. Kuva on vuodelta 1951. TTL.

Valoisa toisen kerroksen aulatilaa 1951. TTL.

4. Ammattilääketieteen tutkimuslaitoksesta Työterveyslaitokseksi

4.1

Toiminnan käynnistäminen ja kasvu 1950–1960-luvulla

Kun Ammattilääketieteen laitoksen rakentaminen oli mahdollistettu valtion rahoin, oli valtiolla täysi valta sen toiminnan ohjaamisessa. Valtio sai enemmistön sitä hallinnoivan säätiön hallituksessa. Säätiön toimintakenttä laajennettiin ja sen nimi muutettiin Ammattilääketieteen Säätiöksi – Stiftelsen för yrkesmedicin. Laitoksen virkaa tekevä johtokunta kokoontui ensimmäistä kertaa vuoden 1949 lopulla. Se hyväksyi perustettavan laitoksen johtosäännön, virkasäännön ja talousarvion. Toiminta päätettiin aloittaa 1. huhtikuuta 1950, Leo Noro valittiin virkaa tekeväksi johtajaksi vuoden 1950 alusta alkaen. Vuoden lopulla saatiin myös tietää Rockefeller Foundationin myöntämästä 50 000 dollarin (11,5 miljoonaa markkaa) avustuksesta vastaperustetulle Ammattilääketieteen tutkimuslaitokselle. Avustuksen turvin hankittiin laitteistoa aina autoista tutkimusvälineisiin.⁴²

Ammattilääketieteen tutkimuslaitoksen piirustusten kehittymisen myötä sen toimintapohja oli laajentunut tutkimuksesta laajaan asiantuntijatyöhön. Terveyteen katsottiin nyt liittyvän fyysisen puolen lisäksi henkiset tekijät. Uuden laitoksen toiminnassa korostuivat tutkimusten puolueettomuus ja yleinen työterveyden ja -hyvinvoinnin edistäminen, opetus ja konsultointityö. Sen näkyvimpänä roolina oli johtajansa Noron suunnitelmien mukaisesti työpaikkojen terveyskeskuksena palveleminen. Tapaturmatorjuntaa ei erikseen uuden laitoksen

tehtävänannossa mainita, mutta sen alla toimi työmarkkinajärjestöjen ja vakuutusalan perustama Tapaturmatorjunta ry.⁴³

Jo ennen oman toimitalonsa rakentamista ammattitautien poliklinikka oli ollut merkittävässä roolissa ammattitautien diagnostisoinnissa. Nyt tutkimustyötä pyrittiin tekemään laajasti eri alojen työpaikoilla ja luoda kattavat tilastot ammattitaudeista ja tapaturmista. Tutkimuksilla pyrittiin määrittämään eri ammateissa vaadittavat ominaisuudet, joita voitaisiin tarkastella työhönotossa. Pyrkimyksenä oli myös selvittää työpoissaolojen kustannuksia. Toimintakenttä pyrittiin laajentamaan myös työnteon ulkopuolelle ja tarkasteluun otettiin mukaan kansanterveydellisiä kysymyksiä, sillä siitä huolehtivaa omaa laitosta ei edelleenkään ollut.⁴⁴ Odotukset olivat kovat toiminnan suhteen. Harjannostajaisissa puhuneen professori Reinkaisen mukaan työtapaturmat olivat kasvamassa ja sairauspäivien määrä nousemassa. Laitoksen tehtävä oli korjata tätä kehityskulkua tutkimuksen, opetuksen ja valistuksen keinoin.⁴⁵

Ammattilääketieteen tutkimuslaitoksen toiminta alkoi kangerrellen vuonna 1950 ja vuoden lopussa se vaihtoi nimensä Työterveyslaitokseksi. Sen palkkalistoilla oli 36 työntekijää. Toiminta siirtyi Helsingin yleisestä sairaalasta kokonaan Haartma-

42 Ketola 2015, 80–81, 90–91, 95.

43 Ketola 2015, 77–78.

44 Noro 1979, 83; Ketola 2015, 102–103.

45 Noro 1979, 56–57.

Rakennuksen vihkiäiset pidettiin 26. toukokuuta 1951 ja juhlaväki saapui Topeliuksenkadun puoleista sisäänkäyntiä käyttäen. TTL.

ninkadulle ja toiminta kasvoi vuonna 1951 vaikka rakennus oli edelleenkin jossain määrin kesken-eräinen. Tämä tarkoitti ammattitautidiagnostiikan ja hoidon, ennaltaehkäisevien terveystarkastusten, työkyvyn arviointien, työpaikkojen työoloihin kohdistuvien tutkimusten analyysien, valistuksen, opetuksen ja julkaisutoiminnan siirtämistä uuteen toimipisteeseen. Eri alojen osastot, poliklinikka ja sairaalaosasto käynnistivät toimintansa vaiheittain. Vuoden 1951 loppuun mennessä työntekijöitä oli jo 84. Uusissa tiloissa toiminta pystyi kasvamaan ja kehittymään. Työterveyslaitoksen alle muuttivat vuokralaisiksi Tapaturmantorjuntayhdistyksen lisäksi muun muassa Kunnallinen terveydenhoitoyhdistys, Gerontologinen yhdistys sekä Väestöliitto. Laitoksen työterveyshuollon palveluita tehtiin tunnetuksi ja sopimuksia solmittiin usean eri alan yrityksen työterveydenhoidosta.⁴⁶

Työterveyslaitoksen toimintaa oman toimitalonsa rakentamisen jälkeen 1950- ja 1960-luvuilla voidaan kuvata toiminnan käynnistämisen, kasvun ja vakiinnuttamisen ajaksi, jolloin luotiin tutkimusmetodit ja toimintamallit. Palvelutyö ja käytännön läheisyys korostuivat, jolloin Työterveyslaitos oli luonteva osa muuta alueen sairaalatoimintaa.⁴⁷

Työterveyslaitoksen piirissä tehtyjen tutkimusten aihepiireissä näkyy hyvin sen toiminnan kehitys. 1950- ja vielä 1960-luvullakin tutkimukset olivat luonteeltaan perustutkimusta ja vastasivat työterveyden peruskysymyksiin. Ne olivat tosin

usein luonteeltaan poikkitieteellisiä. Tapa yleistyi muilla tieteenaloilla vasta myöhemmin. Tutkimusten aihepiirit riippuivat pitkälti siitä, mihin saatiin rahoitus. Aihepiiri saattoi liittyä hyvinkin löyhästi työterveydellisiin näkökulmiin, vaikka yleensä aihepiiri käsitteli suoraan työelämää ja tuloksia pyrittiin soveltamaan nopeasti käytäntöön. Varsinkin 1960-luvun lopulla ulkopuolisen rahoituksen merkitys kasvoi tutkimustoiminnassa.⁴⁸

Toiminnan kasvu näkyy muun muassa siten, että kun 1951 Työterveyslaitoksen osastoja olivat yleinen, lääketieteellinen, psykologinen, fysiologinen ja teknillishygieninen osasto, vuonna 1970 yleisen osaston alaisuuteen oli tullut tilastojaosto ja fysiologisen osaston alaisuuteen oli perustettu urheilufysiologian jaosto. Näiden lisäksi uusia olivat kuntoutustutkimusosasto sekä toksikologian ja biokemian osastot. Tavoitteina oli yhä merkittävämpi rooli kansanterveytyksen saralla työterveyden ohella ja tämän johdosta Työterveyslaitos sai uuden johtosäännön 1. tammikuuta 1965.⁴⁹ Kasvava ja kehittyvä toiminta vaati lisätiloja. Toiminta laajeni Haartmanninkadun tilojen ulkopuolelle jo 1960-luvun lopulla. Vuonna 1969 Työterveyslaitoksen johtokunta joutui toteamaan, että kehittyvän toiminnan näkökulmasta olemassa olevat toimitilat olivat täysin riittämättömät. Ensimmäinen lisätoimipiste sijaitsi Topeliuksenkadun toisella puolella, jonne koko Työterveyslaitoksen toiminta on sittemmin siirtynyt.⁵⁰

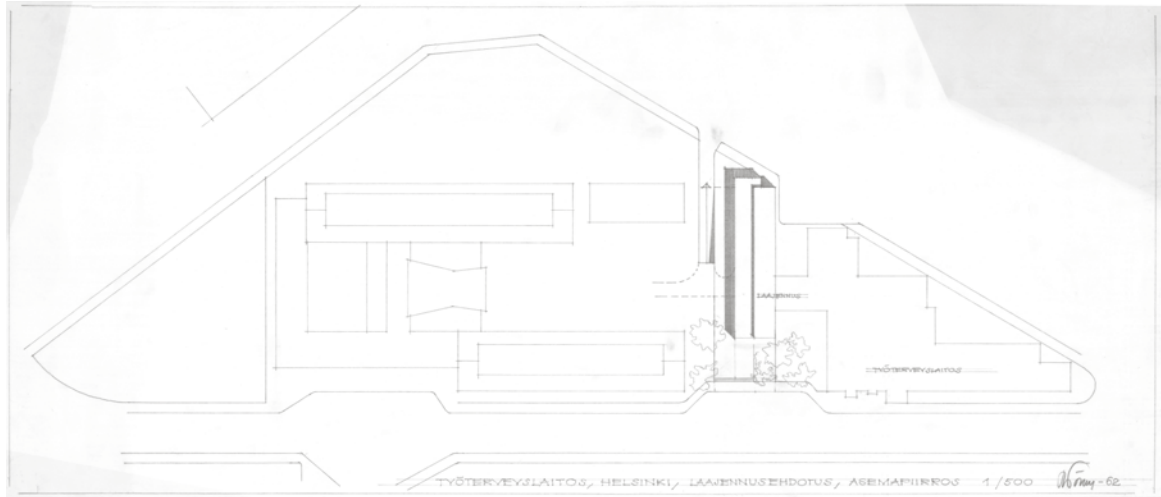
46 Noro 1979, 36, 63, 76; Ketola 2015, 99–103.

47 Noro 1979, 83.

48 Noro 1979, 141–145, 198.

49 Noro 1979, 89, 91.

50 Ketola 2015, 213–214, 314.

Arkkitehti Olli Pöyry laati vuonna 1962 Työterveyslaitoksen Haartmaninkatu 1:n rakennuksen laajennusehdotuksen. Laajennusosa olisi sijoittunut vanan rakennuksen pohjoispuolelle kapeana ja korkeana massana. MFA.

1950–1960-luvun muutokset

1958–1959

Rakennuksen luoteispäättyyn, tontin rajalla olevan niin kutsutun Lääkärikadun varteen rakennettiin tilapäinen 100 neliömetrin suuruinen autosuoja. Autosuoja oli yksikerroksinen ja harjakattoinen. Suunnittelutyöstä vastasi arkkitehti Eva Noro. Rakennuttajana toimi Suomen valtio, Työterveyslaitos.

1961

12. joulukuuta 1961 vahvistettiin uusi asemakaava 5057, jossa tontin numeroksi muutettiin 3. Asemakaavassa tontti merkittiin opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeksi (YO). Työterveyslaitosrakennuksen luoteispuolelta kulki Topeliuksenkadulta Haartmaninkadulle tunneliviemäri, joka oli merkitty kaavaan.

1962

Vuonna 1962 arkkitehti Olli Pöyry laati ehdotuksen Työterveyslaitoksen laajennukselle. Laajennus olisi sijoittunut kapeana ja korkeana massana vanhan rakennuksen pohjoispuolelle. Rakennukseen suunniteltiin 11 maanpäällistä ja kaksi maanalaista kerrosta. Hanketta ei kuitenkaan toteutettu eikä siihen haettu rakennuslupaa.

1963

26. kesäkuuta 1963 vahvistettiin uusi asemakaava 5349, jossa tontin 3 käyttötarkoitukseksi oli merkitty opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue (YO).

1966–1967

Viidennen ja kuudennen kerroksen sisätiloissa tehtiin muutostöitä, jotka vaikuttivat pieneltä osin myös julkisivuihin. Johtajan asuntona toiminut rakennuksen eteläpäädyn viidennen ja kuudennen kerroksen tilat muutettiin tutkimustiloiksi ja entinen asunnon sisäinen porraskäytävä purettiin ja B-porrasta jatkettiin viidennestä kerroksesta kuudenteen. Lisäksi kuudenten kerroksesta poistettiin sivukäytävä puurakenteisine seinineen ja muutettiin yksi kattoterassille johtava, länsijulkisivun puolella sijainnut ovi ikkunaksi. Viidennessä ja kuudennessa kerroksessa tehtiin myös muita väliseinien ja huonetilojen sekä oviaukkojen uudelleenjärjestelyjä ja tehtiin komeroita, wc ja kylpyhuone. Ainakin osaan rakennuksesta rakennettiin koneellinen ilmanvaihto. Rakennuttajana oli Suomen valtio / Ammattilääketieteen säätiö / Työterveyslaitos. Arkkitehtisuunnittelusta vastasi Rakennushallituksen Uudenmaan Lääninrakennustoimiston arkkitehti Aarno Raveala.

31. lokakuuta 1966 astui voimaan uusi asemakaava 5646, jossa tontin numeroksi muuttui 4. Asemakaavassa tontin käyttötarkoitukseksi oli merkitty opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue (YO).

Toiminnan painopiste muuttuu 1970-luvulla

1970-luku oli merkittävien muutosten aikaa Työterveyslaitoksessa. Tällöin toimintoja karsittiin ja ohjelma fokusoitiin tarkasti jälleen työterveyteen. Väestön terveyden edistämiseen pyrkivää kansanterveystyötä jatkettiin vuonna 1982 perustetun Kansanterveyslaitoksen toimesta.⁵¹

Työterveyslaitos oli kasvanut voimakkaasti. Kun henkilökunnan määräksi oli ensimmäisissä suunnitelmissa kaavailtu 40, oli työntekijöitä vuonna 1975 kaikkiaan reilut 500. Tällöin organisaatiossa tapahtui suuria muutoksia. Se siirtyi valtion suoraan alaisuuteen vuonna 1978. Tämä tarkoitti taloudellisen vakauden aikaa. Tätä ennen valtion vuosittainen toiminta-avustus oli vahvistettu erikseen jokaiselle toimintavuodelle, jolloin laitoksen oman rahoituksen merkitys oli ollut suuri ja sen palvelutoiminta ammattitautien hoidossa ja tutkimuksessa oli ollut sen toiminnalle elintärkeää. Nyt toiminnan tukemiselle valtion varoin oli ennen näkemätön poliittinen tahto. Laadittiin laki Työterveyslaitoksen toiminnasta. Sen hallinto ja johtosääntö uudistettiin. Uusi laki työterveyshuolloista antoi sille merkittävän roolin vantakunnallisena asiantuntijaorganisaationa, jolle perustettiin aluelaitosjärjestelmä. Uudistukset liittyivät osaksi laajempaa työturvallisuuden ja työterveydenhuollon kehittämistä, johon kuului myös Työsuojeluhallituksen perustaminen. Nämä toimet olivat suoraa jatkoa edellisen vuosikymmenen kehitykselle, jossa sosiaali- ja terveysala oli kasvanut ja monipuolistunut erilaisten lakien laatimisen ja sopimusten solmimisen myötä. Uuden Työterveyslaitoksen oli määrä keskittyä vain työperäisten sairauksien ja haittojen hoitoon ja ehkäisyyn tutkimuksen, hoidon, tiedotuksen ja koulutuksen keinoin. Tämä tarkoitti sitä, että työterveyshuoltosopimukset eri työpaikkojen kanssa irtisanottiin ja erillisiä osastoja irrotettiin omaksi erilliseksi toimijoikseen tai ne siirrettiin muiden organisaatioiden alaisuuteen. Uusi organisaatio sai myös uuden johtajan. Leo Noro irtisanoutui vuonna 1971 tasan 20 vuoden palveluksen jälkeen, kun hän siirtyi lääkintöhallituksen pääjohtajaksi. Uudessa laitoksessa

⁵¹ Noro 1979, 89, 91.

korostuivat tieteellinen tutkimus ja koulutustyö käytännön palveluiden tuottamisen sijaan. Nyt varat tulivat pääsääntöisesti valtiolta. Organisaatio kasvoi jälleen, vaikka toimintakenttää oli supistettu.⁵²

Jo vuonna 1971 toiminta oli laajentunut viiteen toimipisteeseen. Niissä tilaa oli yhteensä 10 110 neliometriä. Myös Haartmaninkadun toimipisteen peruskorjaus tuli ajankohtaiseksi 1960-luvun lopulla ja rakennus peruskorjattiin vaiheittain 1970-luvulla.⁵³

Alueellisia toimipisteitä oli suunniteltu jo 1950-luvulta lähtien, sillä oli selvää, ettei Helsingin toimipiste voinut tyydyttävästi vastata paikallisiin tarpeisiin. Vuonna 1973 perustettiin Oulun aluelaitos, vuonna 1974 Turun ja Tampereen aluelaitokset, sekä vuonna 1975 Uudenmaan, Lappeenrannan ja Kuopion aluelaitokset. Vuonna 1977 näissä aluelaitoksissa työskenteli 133 henkeä ja vuoden 1981 vuosikirjassa näiden toimipisteiden käytössä olleet tilat olivat kokoluokaltaan noin puolet pääkaupunkiseudun tiloista.⁵⁴

1970-luvun muutokset

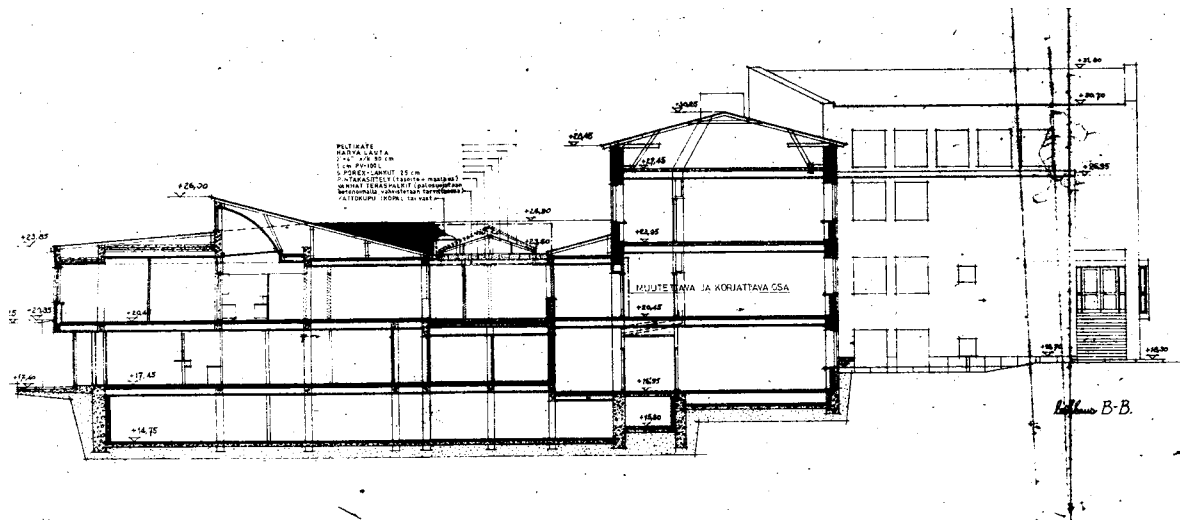
1970–1971

Haartmaninkadun toimipiste peruskorjattiin vaiheittain 1970-luvulla. Vuonna 1970 oli olemassa valmiit suunnitelmat peruskorjauksesta, joiden toteutuksesta vastasi Rakennushallitus. Osa apu- ja kellaritiloista muutettiin ajanmukaisiksi toimisto-arkisto- ja sosiaalitiloiksi. Osa kellarikerroksen vanhoista seinistä purettiin ja korvattiin uusilla. Teknillisten ja varastotilojen sijoitusta muutettiin ja kellariin tehtiin kylmäsäilytystiloja ja arkistohuone. Ensimmäisessä, viidennessä ja kuudennessa kerroksessa tiloja järjestettiin uudelleen purkamalla ja rakentamalla väliseiniä, ovia ja kiinteitä kalusteita. Ensimmäisen kerroksen kaakkoispäädystä sijainnut autotalli muutettiin toimistohuoneeksi ja varastoksi. Ensimmäisessä kerroksessa rakennettiin työhuoneita pölylaboratoriota varten. Viidennen

⁵² Noro 1979, 40, 76, 196–205.

⁵³ Ketola 2015, 213–214, 314.

⁵⁴ Noro 1976, 206; TTL Vuosikirja 1981.

22.9.1972 vahvistettu rakennuslupaan liittyvä leikkauspiirros B-B. Rakennushallitus. Toisesta kerroksesta purettiin rakennuksen matalan osan keskellä sijainnut vanha lasikattomainen rakenne ja yläpohja rakennettiin uudelleen. Uusi katto oli harjakatto, jolla oli peltikate. Lisäksi katon sivulle rakennettiin uudet kattoikkunat, joissa käytettiin icopal-kupuja. RakVV ARSKA.

kerroksen tarjoilukeittiön ja kuudennen kerroksen keittiön tilat peruskorjattiin ja näiden tilojen välille rakennettiin tavarahissi. Rakennuksen muuntamo ja sähkökaapelit uusittiin. Muutostöiden rakennuttajana oli Suomen valtio, Työterveyslaitos. Arkkitehtisuunnittelusta vastasi Rakennushallituksen yliarkkitehti Eero A. Kajava. Peruskorjauksen ensimmäinen vaihe valmistui vuonna 1971.

1972–1977

Huolta edelleen aiheuttivat laboratoriotilojen puutteet, jotka eivät vastanneet senaikaista ilmastointi- ja valaistusnormeja.⁵⁵ Sairaala- ja klinikkarakennuksen toisen ja kolmannen kerroksen huonetiloja järjestettiin uudelleen. Toisen kerroksen erilliset laboratoriotilat yhdistettiin yhdeksi tilaksi ja rakennettiin tutkimus- ja toimenpidehuoneita. Toisesta kerroksesta purettiin rakennuksen matalan osan keskellä sijainnut lasikattomainen rakenne ja yläpohja rakennettiin uudelleen. Uusi katto oli harjakatto, jolla oli peltikate. Lisäksi katon sivulle rakennettiin uudet kattoikkunat, joissa käytettiin icopal-kupuja. Kolmannen kerroksen luento- ja aulatiloihin järjestettiin uudelleen ja osa aulahallista erotettiin uusilla väliseinillä neuvotteluhuoneiksi. Myös julkisivuissa tehtiin muutostöitä. Länsijulkisivuun lisättiin uusi ikkuna toisen kerroksen tasolle, rakennuksen torniosaan. Topeliuksenkadun puoleiseen julkisivuun asennettiin uusi ilmanvaihtohormi. Rakennuksen haltijana oli Lääkintöhallitus. Muutostöiden rakennuttajana toimi Rakennushallitus.

⁵⁵ Ketola 2015, 213–214, 314.

Rakentajana ja työn suorittajana toimi Uudenmaan piirirakennustoimisto. Pääsuunnittelusta vastasi yliarkkitehti Kauko Kokko.

Vuonna 1976 kuudennen kerroksen laboratoriotiloja jaettiin laboratorio-, eläintalli- ja varastotiloiksi. Rakennuksen haltijana oli Työterveyslaitos. Arkkitehtisuunnittelusta vastasi Uudenmaan piirirakennustoimisto, joka oli myös muutostöiden rakentaja ja työn suorittaja.

Vuonna 1977 julkisivuväritystä muutettiin. Arkkitehtisuunnittelusta vastasi Rakennushallituksen arkkitehti Leena Paasi.

Peruskorjaus valmistui sisätilojen osalta 1974 lopussa ja julkisivujen osalta 1977.

1978

10. toukokuuta vahvistettiin uusi asemakaava 091-7883. Sitova tonttijako (091-4601) hyväksyttiin 10. lokakuuta 1978 ja se tuli voimaan 17. marraskuuta 1978.⁵⁶ Tontin numeroksi tuli 6 ja asemakaavassa tontin enimmäiskerrosalaksi oli määritelty 7700 neliometriä. Tontti oli merkitty asemakaavassa sairaaloiden ja muiden sosiaalista toimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeksi (YS).

⁵⁶ Rekisteriysikön 91-15-529-6 kiinteistörekisteriote. MML.

Työterveyslaitos 1980–1990-luvulla

1980- ja 1990-luvulla toiminta vakiintui 1970-luvulla määriteltyjen painopistealueiden ja tason mukaan. Henkilöstömäärä pysyi 550–600 hengen välillä. Kuten muillakin aloilla, digitalisaatio asetti uusia tarpeita suhteessa henkilöstön tehtäviin ja koulutukseen sekä organisaation toimintatapoihin. Tietotekniikan kehityksellä oli vaikutuksia myös tilankäyttöön.⁵⁷

1980-luvulla laitoksen toiminta lähestyi yliopistojen ja korkeakoulujen sekä valtion muiden tutkimuslaitosten toimintaa. Luotiin professorijärjestelmä ja ensimmäinen tutkimusprofessori nimitettiin 1987. Näin tutkijoilla oli mahdollisuus urakehitykseen Työterveyslaitoksen sisällä. Tutkimuksen saralla painoarvoa laitettiin erityisesti työhygienian ja toksikologian alueille. Toisaalta myös työpsykologia ja työn organisointi saivat tutkimuksellisesti uutta painoarvoa.⁵⁸

Työterveyslaitoksessa otettiin käyttöön yrityksistä tuttuja malleja. 1980-luvulta alkaen toiminta, strategia ja painopistealueet arvioitiin jälleen uudelleen. Esimiehille annettiin johtajakoulutusta, työpaikan ilmapiiriä selvitettiin kyselyin ja tavoite- ja tulosjohtamisen malleja sovellettiin laitoksen toiminnassa. Tämä tarkoitti muun muassa sitä, että osastojen toimintasuunnitelmien tuloksellisuutta alettiin arvioimaan säännöllisin väliajoin. Hallintoa supistettiin erityisesti 1990-luvun laman aikoihin. Samalla aluelaitoksen henkilöstön määrä suhteessa keskuslaitoksen henkilöstöön kasvoi.⁵⁹ 1990-luvun merkittävä vaikuttaja laitoksen toimintaan oli laman lisäksi liittyminen Euroopan Unioniin, jonka myötä sen säädökset ja standardit alkoivat vaikuttaa suomalaisiin työpaikkoihin ja työelämään. Toisaalta se toi uusia yhteistyömahdollisuuksia. 1990-luvun loppupuolelta aina tähän päivään asti tärkeinä teemoina ovat olleet työkykyä ylläpitävät toimet sekä työympäristöjen ja työyhteisöjen kehittäminen. Julkaisutoiminta ja kansainvälinen yhteistyö ovat tehostuneet.⁶⁰

Työterveyslaitoksen toiminta laajeni yhä vahvemmin Haartmaninkadun toimirakennuksen ulkopuolelle. Osa tästä oli pakon sanelemaa jo senkin takia, että vanhat tilat eivät esimerkiksi laboratorion osalta täyttäneet enää työsuojelumääräyksiä. Parasta osastojen vuorovaikutuksen osalta olisi ollut, jos lisätiloja olisi saatu jälleen Meilahdesta vanhojen toimipisteiden naapurista, mutta tämä ei ollut mahdollista. Toimintoja hajasijoitettiin.⁶¹

Esimerkiksi vuonna 1981 pääkaupunkiseudulla Työterveyslaitos toimi Haartmaninkatu 1:n toimipisteen lisäksi Arinatie 3:ssa, Töölöntullinkatu 8:ssa, Topeliuksenkatu 41a:ssa Helsingissä ja Laajanintyöntie 1:ssä Vantaalla. Näissä oli yhteensä 15 467 neliometriä.⁶²

Kun 1990-luvulla ryhdyttiin toimintojen tehostamiseen, tehokkuudeltaan matalia tiloja karsittiin. Ongelmana olivat jälleen myös Haartmaninkadun tilat, jotka eivät täyttäneet ajan normeja muun muassa potilas- ja laboratoriotilojen paloturvallisuuden, poistumisteiden järjestämisen, jätehuollon ja laitoshygienian osalta. Sosiaalityilat olivat jälleen puutteelliset ja niiden määrä oli alimitoitettu. Haartmaninkatu 1:n korjausrakentaminen turvamääräysten mukaiseksi hyväksyttiin 1983 sekä Rakennushallituksessa että Uudenmaan piirirakennustoimistossa. Uusia toimitiloja löydettiin nyt myös naapurista. Valtio hankki vuonna 1967 valmistuneen Töölön urheilutalosaatiön omistaman Töölön urheilutalon Topeliuksenkatu 41:ssä vastapäätä Työterveyslaitoksen alkuperäistä toimitaloa. Kaupparakirja hyväksyttiin 1984. Tämä ei ratkaissut toimitilojen puutetta yksistään vaan laitoksen piti edelleen toimia useassa osoitteessa. Tästä syystä pohdittiin toimintojen siirtämistä kokonaan pois Meilahdesta joko Espooseen tai Vantaalle. Uudisrakennushanketta valmisteltiin jomelko pitkälle, ennen kuin siitä luovuttiin ja päätettiin Meilahden tilojen kehittämiseen ja täydennysrakentamiseen.⁶³

57 TTL vuosikirja 1990.

58 Ketola 2015, 549, 551.

59 Ketola 2015, 372–378, 383.

60 Ketola 2015, 414–421.

61 Ketola 2015, 314.

62 Noro 1979, 210–215; TTL Vuosikirja 1981.

63 Ketola 2015, 390–394, 501.

Viistoilmakuva kohti länttä vuodelta 1984. © Kaupunkimittausosasto, Helsinki

Tilakysymyksiä käsiteltiin useaan otteeseen 1990-luvun loppupuolella. Erityisesti laboratoriotilat olivat edelleen epätydyttävät. Ne eivät vastanneet uusia EU-normeja, jolloin niitä ei voitu käyttää EU:n rahoittamiin tutkimuksiin. Yhtenä vaihtoehtona tutkittiin laboratoriotilojen saamista uudesta yliopiston valmistelemasta Biomedicum-laitosrakennuksesta. Tästä kokonaisuudesta tarjolla olleet tilat eivät olleet kuitenkaan riittävät, jolloin päädyttiin kehittämään Haartmaninkadun–Topeliuksenkadun kiinteistöjä. Haartmanninkatu 1:een, Topeliuksenkatu 41 a:han ja b:hen oli tarkoitus keskittää Työterveyslaitoksen toiminta ja laboratoriotilat voitaisiin rakentaa

Topeliuksenkatu 41:een kaavailtuun lisärakennukseen. Työterveyslaitoksen johtokunta hyväksyi muutos- ja lisärakentamishankkeen sillä ajatuksella, että Työterveyslaitos olisi rakennuksissa vuokralla. Topeliuksenkadun lisärakennus aloitettiin 1998 ja se valmistui vuonna 2000. Haartmaninkatu 1:n peruskorjaus valmistui seuraavana vuonna.⁶⁴

⁶⁴ Ketola 2015, 502–503.

1980–1990-luvun muutokset

1986–1988

Ensimmäisessä ja kolmannessa kerroksessa tehtiin käyttötarkoitus- ja kevyiden väliseinien muutoksia. Ensimmäisen kerroksen kaasuväristä laajennettiin ja toimisto muutettiin laboratorioluokaksi. Kolmannen kerroksen auditorion vieressä sijainneessa talonmiehen asunnossa tehtiin muutostöitä. Ensimmäisen kerroksen kaakkoispäädyssä varastosta tehtiin ilmanvaihtokonehuone. Muutostöihin liittyi uusien väliseinien rakentamista. Rakennuttajana oli Työterveyslaitos/Uudenmaan piirirakennustoimisto. Pääsuunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto Pertti ja Eva Ingervo.

1992

Julkisivujen väritystä muutettiin. Pääsuunnittelusta vastasi Helsingin rakennuspiiri.

1993

Rakennuksen A-portaaseen rakennettiin Haartmaninkadun puoleiseen seinään uusi ulko-ovi. Aulatala ja A-porrashuone palo-osastettiin. Neljä ovea muutettiin teräslasiseksi palo-oviksi ja lisäksi asennettiin yksi uusi liukupalo-ovi. Rakennuttajana oli Suomen valtio, Helsingin piirirakennustoimisto. Pääsuunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto P & E Ingervon arkkitehti Pertti Ingervo.

1993–1994

Kuudennessa kerroksessa tehtiin käyttötarkoituksenmuutoksia. Keittiö- ja ruokasalitilat muutettiin toimisto- ja laboratoriotiloiksi. Vanhoja laboratorio- ja eläintallitiloja kunnostettiin. Ullakkokerroksen ilmanvaihtokonehuonetta laajennettiin. Vesikatolle asennettiin uusia huippumureita, kompressori- ja lauhdutinyksikkösiltoja ja tikkaita. Arkkitehtisuunnittelusta vastasi Helsingin rakennuspiirin arkkitehti Cecilia Gadd-Kolhinen.

1997

Rakennuksen ullakkotilaan rakennettiin uusi ilmanvaihtokonehuone. Vesikatolle lisättiin ilmanvaihtolaitteita. Julkisivuihin asennettiin uusia tulo- ja poistoilmasäleiköitä ja osaan vanhoista ikkunoista asennettiin ulkopuoliset alumiinirakenteiset etuikkunat. Neljännen kerroksen tilat peruskorjattiin ja tiloja järjestettiin uudelleen, muutosalueen pinta-ala oli 500 neliömetriä. Rakennuttajana toimi Valtion

kiinteistölaitoksen Uudenmaan kiinteistöalue. Pääsuunnittelusta vastasi Perusparannussuunnittelu Erat ja Osara Oy:n arkkitehti Eero Jukkola.

1998

Työterveyslaitoksen toimitalon viidennen kerroksen tilat peruskorjattiin. Viidennen kerroksen kaakkoisosan parvekkeelle tehtiin toinen ovi. Viidennen kerroksen ikkunat uusittiin niiden ilmettä muuttamatta. Vesikatolle tehtiin yksi huippumuri. Rakennuttajana oli Valtion kiinteistölaitos, pääsuunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto Hyvämäki-Karhunen-Parkkisen arkkitehti Kati Salonen.

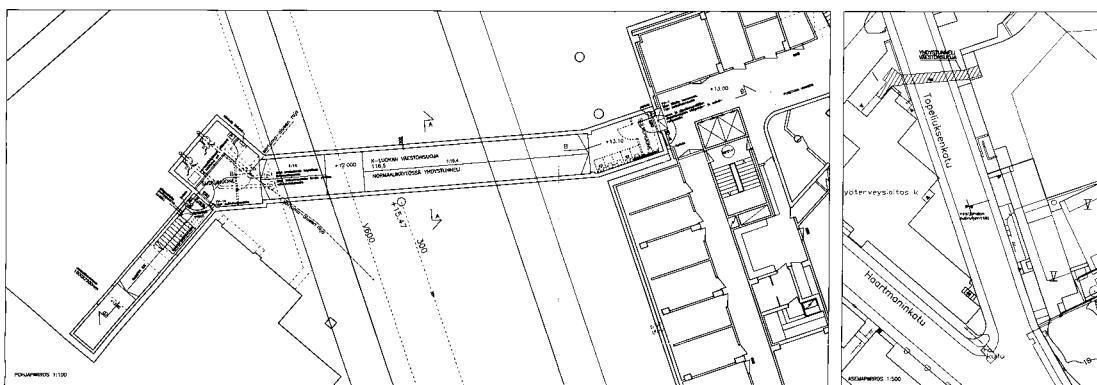
1999–2000

Vuonna 1999 astui voimaan uusi asemakaava 10716, jossa Haartmaninkatu 1:n julkisivut on suojeltiin merkinnällä sr-2. Rakennus määriteltiin kaupunkikuvallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi. Rakennusta ei saa purkaa, eikä siinä saa suorittaa sellaisia lisärakentamis-, korjaus- tai muutostöitä, jotka tarvelevät julkisivujen tai vesikaton arvoa tai tyyliä. Mikäli rakennuksessa on aiemmin suoritettu tällaisia toimenpiteitä, rakennus on pyrittävä korjaamaan rakennuksen tyyliin hyvin soveltuvalla tavalla. Kohteen rakennusoikeudeksi määriteltiin asemakaavassa 13 000 neliömetriä.

Vuosina 1999–2000 Haartmaninkatu 1:n ja Topeliuksenkatu 41a:n rakennusten välille rakennettiin maanalainen Topeliuksenkadun alapuolelta kulkeva yhdystunneli, joka yhdistää Työterveyslaitoksen vanhan osan kadun toisella puolella olevaan rakennukseen (Töölön Urheilu- ja Terveystalo Oy:n kiinteistö). Lisäksi toimi Haartmaninkatu 1:n väestönsuojana 150:lle henkilölle. Käytävän kokonaisala oli 195 neliömetriä. Rakennuttajana oli Valtion kiinteistölaitos ja pääsuunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto Hyvämäki-Karhunen-Parkkisen arkkitehti Risto Parkkinen.

Viistoilmakuva vuodelta 1999. Suomen ilmakuva Oy. TTL.

1999–2000 rakennettiin Topeliuksenkadun alitse kulkeva Haartmaninkatu 1:n ja Topeliuksenkatu 41a:n rakennusten välille yhdystunneli, joka toimii myös väestönsuojana. Arkkitehtisuunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto Hyvämäki Karhunen Parkkinen. Sk.

Työterveyslaitos 2000–2010-luvulla

2000-luvun alussa Työterveyslaitoksen uudessa strategiassa korostuivat Työterveyslaitoksen hallinnollinen asema ja sen tehtävän painottuminen tutkimukseen. Tähän saatiin yhä enemmän ulkopuolista hankerahoitusta, joihin voitiin palkata erillisiä projektitutkijoita. Samalla laitos tehosti koulutustaan. Suuri osa kursseista pidettiin nyt tilauksesta. Ne olivat muodostaan lyhyitä työyhteisön kehittämiskursseja.⁶⁵ Myös työterveys- ja työsuojeluhenkilöstön koulutus oli edelleen tärkeässä roolissa.

Koulutuksen järjestämiseen tarvittiin lisätiloja. Niitä saatiin vuonna 2003 valmistuneesta ”työterveystalosta”, jonne sijoittui koulutuskeskuksen lisäksi työterveyshuolto-osasto. Rakennus liitettiin saumattomasti 1950-luvun päätoimitaloon. Sen suunnittelivat arkkitehdit Virta–Palaste–Leinonen. Työterveyslaitos oli uuden lisärakennuksen päävuokralainen, muita toimijoita talossa oli Medivire Oy sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri.⁶⁶

Toinen 2000-luvun alun uudistus, joka koulutuskeskuksen perustamisen kanssa oli toimeenpantu jo 1990-luvun puolella, oli Työterveysosaston perustaminen. Se toimi sekä valtakunnallisena työkyvyn ja työperäisten sairauksien kliinisenä tutkimusyksikkönä että HUS:in työlääkietieteen poliklinikkana. Osaston toiminta muistutti paljon alkuaikojen poliklinikkatoimintaa, jossa tarjottiin kaupallisesti työterveydenhuollon palveluita ja annettiin työlääkietieteen ja -sairanhoidon erikoistumiskoulutusta.⁶⁷

2000-luvulla Työterveyslaitoksen rakenteita on uudistettu useamman kerran. Muun muassa aluelaitokset muuttuivat valtakunnallisiksi osaamiskeskuksiksi vuonna 2006 ja samaan aikaan muodostettiin erillisiä kärkitutkimusyksiköitä keskeisten työelämän terveysriskien vähentämiseksi. Strategiaa uudistettiin vuodesta 2009 alkaen. Sen myötä muun muassa osastoista luovuttiin ja alueellinen toiminta kytkettiin vahvemmin pääorganisaatioon. Toisaalta

toimintakenttää ovat rajanneet supistukset niin henkilöstön kuin tilojen osalta.⁶⁸

Viimeisin Työterveyslaitoksen organisaatio-uudistus on vuoden 2015 lopulta. Tällöin toimintoja jouduttiin yhä edelleen jossain määrin supistamaan. Nyt Työterveyslaitoksen alaisuudessa toimii neljä yksikköä. Ne ovat tutkimuksesta ja palveluista vastaavat työterveys, työturvallisuus ja työyhteisö-yksiköt sekä kehitys- ja tuki-yksikkö. Toiminnan yhteinen visio on, että työstä syntyy hyvinvointia työpaikoille, yksilöille ja yhteiskunnalle.⁶⁹

2000–2010-luvun muutokset

2000–2001

Työterveyslaitoksen vanhan rakennuksen peruskorjauksen kolmas vaihe toteutettiin 2000-2003. Rakennus hyväksyttiin käyttöön vuonna 2001, mutta loppukatselmus tehtiin vasta marraskuussa 2003, jolloin valmistui erillisenä urakkana rakennettu laajennusosa. Peruskorjausta koskevat tiedot ovat peräisin Arkkitehtitoimisto Hyvämäki-Karhunen-Parkkinen ja Insinööritoimisto Suunnittelu – Kortes Oy:n vuonna 2000 laatimasta Työterveyslaitos Haartmaninkatu 1:n peruskorjauksen rakennusselostuksesta, joka on päivätty 20.3.2000.

Tämä Haartmaninkatu 1:n kiinteistön peruskorjauksen kolmas vaihe käsitti koko kiinteistön täydellisen peruskorjauksen lukuunottamatta rakennuksen viidettä kerrosta, joka oli peruskorjattu vuonna 1998, sekä pääosaa neljättä kerrosta, joka oli korjattu 1997. Julkisivuremontti ei kuulunut rakennusurakkaan ikkunoiden ja ulko-ovien kunnostusta lukuunottamatta. Julkisivuihin lisättiin kaksi uutta ikkunaa, kun ensimmäisen kerroksen eteläpäädyn ovet muutettiin ikkunoiksi. Eteläpäädyn teräs-lasi-ulko-ovet korvattiin ikkunoilla ja A-portaan puurakenteinen lasiseinä purettiin ensimmäisen kerroksen osalta ja korvattiin uudella ulko-ovella ja ikkunoilla. Parvekkeiden kunnostustyö ei kuulunut

⁶⁵ Ketola 2015, 486–496.

⁶⁶ TTL vuosikirja 2003, Ketola 2015, 503–504.

⁶⁷ Ketola 2015, 494–500.

⁶⁸ Ketola 2015, 512–539.

⁶⁹ ttl.fi

peruskorjausurakkaan teräskaiteiden paikkamaalausta lukuunottamatta. Vesikatkon muutoksia olivat uuden lasikatteen rakentaminen toisen kerroksen tasolla sekä LVI-tekniikkaan liittyvien piippujen rakentaminen ja pellittäminen.

Sisätöiden osalta korjaustyöt olivat niin mittavia, että korjaus vastasi uudisrakentamista. Koko rakennuksen tilavuus oli 30 000 kuutiometriä ja bruttoala 7 900 neliometriä. Peruskorjauksen alainen tilavuus oli 28 300 kuutiometriä ja bruttoala oli 6 820 neliometriä. Uusi ilmanvaihtokonehuone matalassa ullakkotilassa nosti pinta-alan 7 000 bruttoneliometriin. Rakennus on palonkestävä. Paloaluetta muutettiin niin, että toinen kerros kokonaisuudessaan ja osa kolmatta kerrosta ovat samaa paloaluetta.

Peruskorjaustöiden yhteydessä kantavia väliseinärakenteita muutettiin vain vähäisessä määrin. Puretut rakenteet olivat lähinnä kevyitä muurattuja väliseiniä, ovia karmeineen, alakattoja, koteloiteja, kiinteitä komeroita, vesikalusteita sekä lattioiden betonisia ylälaattoja suihku- ja wc-tilojen putkivetojen yhteydessä. Kaikki märkätilat uusittiin. Rakennettiin uusia kevyitä väliseiniä. Tilojen käyttötarkoituksia muutettiin. Rakennuksen keskimuureissa olevat vanhat painovoimaisen ilmanvaihdon hormikanavat olivat toimineet peruskorjaukseen asti alempien kerrosten ilmakanavina. Niitä ei puhkottu peruskorjauksessa. Myös välipohjien kaksoislaattarakenteiden onkalot olivat toimineet osittain vaakasuuntaisina painovoimaisen ilmanvaihdon kanavina ja myöskään näitä ei tarpeettomasti puhkottu peruskorjauksen yhteydessä. Hormiryhmät ja ontelot poistettiin käytöstä ja niiden aukot muurattiin umpeen. Vanha välipohja vahvistettiin ensimmäisen kerroksen ja neljännen kerroksen siirtohylliyarkistojen kohdalta. Yleensä vanhat kantavat rakenteet säilyivät ennallaan. Vanhaan rakennusrunkoon tehtyjä muutoksia olivat uusien ikkuna-aukkojen ja säleikköaukkojen avaaminen.

Vanhat sisäportaat ja lepotasot ovat betonirakenteisia mosaiikkibetonipäällysteisiä portaita. Ne säilyivät kunnostettuina entisellään lukuun ottamatta porrasta H, joka purettiin ja jonka kuiluun rakennettiin uusi betonirakenteinen porras. Portaana D ylätasolta ullakkotilan ilmanvaihtokonehuoneen tasolle rakennettiin uusi teräskierreporras.

Lattiapinnoitteet uusittiin lähes kauttaaltaan, mutta osa lattiapinnoitteista säilytettiin ja kunnostettiin. Mosaiikkibetoniset porrashuoneiden ja sisäänkäyntiaulan lattiat säilyivät kuten myös

yksittäisten tilojen tammiparketit. Osassa huoneita vanha lattia kaivettiin esiin. Wc-tilojen ja joidenkin kosteiden tilojen lattiat oli päällystetty keraamisella laattalla ja laatoitus uusittiin. Uusina lattiapäällysteinä käytettiin linoleumia, muovimattoja, kumimattoja ja tammiparkettia. Vanhat jalkalistat olivat yleensä maalattua puuta, porrashuoneissa mosaiikkibetonilattaiaan liittyen linoleumia. Pusia jalkalistoja ei säilytetty ja ne korvaattiin uusilla maalattavilla puujalkalistoilla. Osa uusista jalkalistoista on RST-listoja.

Rakennuksen kaikki vanhat ikkunat ja ikkuna-ovet kunnostettiin ja maalattiin lukuun ottamatta viidennen kerroksen vuonna 1998 ja neljännen kerroksen vuonna 1997 kunnostettuja ikkunoita ja ikkunaovia. Osa kuudennen kerroksen ikkunoista oli vaihdettu 1990-luvun alussa, nämä ikkunat eivät vaatineet kunnostusta. Uudet ikkunat tehtiin männystä. Alakarmit tehtiin kestopuusta. Kaikkiin ikkunoihin asennettiin välitilaan uudet sälekaihtimet. Ikkunoiden ja ikkunaovien puitteet ja karmit kunnostettiin ulko- ja sisäpuolelta. Lasitukset tarkistettiin ja tarvittaessa korvattiin uusilla. Helat korjattiin tai uusittiin tarvittaessa. Uusia ulkopuolen etuikkunoita oli jo aiemmin asennettu lähinnä Haartmaninkadun puoleisella julkisivulla ja eteläpäädyssä. Nämäkin ikkunat kunnostettiin.

Pääsääntöisesti vanhat ovet säilytettiin ja kunnostettiin. Tammiset ulko-ovet kunnostettiin. Potkupellit vaihdettiin uusiin, entisenlaisiin. Osa vanhoista sisäovista siirrettiin. Kunnostetut ja siirretyt ovet ovat yleensä peittomaalattuja puurakenteisia umpiovia tai lasiaukollisia puurakenteisia laakaovia. Rakennukseen asennettiin myös uusia laakaovia, liukuovia, taiteovia ja röntgenovia. Vanhat kynnykset olivat yleensä lakattuja tammikynnyksiä tai maalattuja puukynnyksiä. Vanhat kynnykset purettiin ja tilalle asennettiin uudet lakatut tammikynnykset. Osa uusista kynnyksistä tehtiin RST-kynnyksinä.

Vanhat sisäkatot olivat maalattuja, tasoitettuja betonikattoja, osittain erityyppisiä alakattoja ja koteloiteja. Vanhat alaslaskut ja koteloinnit purettiin ja korvattiin osin uusilla. Vanhat betoniset katto- ja palkkipinnat tasoitettiin ja maalattiin. Osaan tiloista tehtiin kipsilevykatto, osaan vanerialakatto.

Seitsemän kerroksen ullakolla tehtiin ilmanvaihtoteknisiä töitä ja ullakolle raivattiin väylä hätäpoistumistielle. Neljännen kerroksen ullakkotilaan rakennettiin uudet teräsrakenteiset ilmastointikonehuoneet.

Rakennuttaja:	Valtion kiinteistölaitos, Uudenmaan kiinteistöalue
Rakenuttajakonsultti:	Engel rakennuttamispalvelut Oy
Arkkitehtisuunnittelu:	Arkkitehtitoimisto Hyvämäki-Karhunen-Parkkinen, arkkitehti Kati Salonen
Rakennesuunnittelu:	Insinööritoimisto Suunnittelu – Kortes Oy, diplomi-insinööri Jukka Ala-Ojala
LVI-suunnittelu:	JP-Talotekniikka Oy, insinööri Ulf Nordström
Sähkösuunnittelu:	Insinööritoimisto Tauno Nissinen, teknikko Tuomo Ripatti

2002–2003

Vuosina 2002–2003 rakennettiin vanhaan osaan kiinni, sen luoteispuolelle kapea ja korkea laajennusosa. Uusi laajennus sijoitettiin ahtaalle, aiemmin pysäköintiin käytetylle aluelle Haartman-instituutin ja vanhan rakennuksen väliin. Hanke käsitti kaksi kellarikerrosta ja viisi normaalkerrosta sekä ilmastointikonehuoneen. Kaksikerroksisen vanhan osan massan päälle tuli osittain yksi lisäkerros. Uuden ja vanhan osan liittymäkohdassa vanhaa rakennusta purettiin luoteisosasta 88 kerrosalaneliömetrin verran. Rakennusosien sisätilat yhdistettiin teräslasikäytävillä. Samassa yhteydessä vanhan rakennuksen toisen kerroksen käytävän yläpuolinen kattoikkunarakenne purettiin.

Uuteen laajennusosaan sijoitettiin työtiloja, toimenpidehuoneita, tutkimushuoneita ja muita terveydenhuoltoa palvelevia tiloja. Kellareihin tehtiin autopaikkoja sekä varastotiloja sekä kaksi S1-luokan väestönsuojaa. Laajennusosan julkisivut rapattiin ja lisäksi käytettiin klinkkeriä ja lasitiiltä. Sisätilat perustuivat pääosin sivukäytäväratkaisuun. Hankkeen laajuus oli kokonaisalaltaan 5 959 neliometriä ja tilavuudeltaan 22 200 kuutiometriä. 13 000 neliometriä rakennusoikeudesta oli ennen hanketta käytetty 7 800 neliometriä, hankkeen yhteydessä rakennettiin 3 641 neliometriä ja purettiin 88 neliometriä, jolloin kerrosalaksi tuli 11 353 neliometriä. Rakennuksen suojatila oli yhteensä 200 neliometriä ja suojaluokka S1. Rakennuksen käyttötarkoituksiksi merkittiin lääketieteellinen tutkimus.

Kaupunkikuvaneuvottelukunta puolsi hanketta ja naapureita kuultiin. Lähinaapuri oli lausunnonssa huolestunut koe-eläinten hyvinvoinnista sekä tontille ajosta rakennusvaiheen aikana. Sovittiin, että koe-eläimet siirrettiin pois rakentamisen ajaksi ja huoltoliikenne järjestettiin yliopiston Haartman-instituutin tontin kautta Työterveyslaitoksen

kustannuksella. Ennen rakennuksen hyväksymistä käyttöön otettavaksi oli perustettava rasite tämän tontin ja tontin 15529/5 välille koskien vähäisiä maanalaisia tiloja sekä ajo-oikeutta.

Rakennuslupa vahvistettiin tammikuussa 2002 ja 29. syyskuuta 2003 pidettiin loppukatselmus. Rakennuttajana oli Senaatti-kiinteistöt, rakennuttajakonsulttina Engel-Rakennuttamispalvelut Oy. Pääsuunnittelusta vastasi Virta-Palaste-Leinonen Arkkitehdit Oy, jossa projektia veti arkkitehti Kari Palaste. Rakennesuunnittelusta vastasi Harri Makkonen.

2005

Vuonna 2005 muutettiin rakennuksen julkisivujen valomainoksia.

2016

Maaliskuussa 2016 Työterveyslaitos muutti pois Haartmaninkatu 1:n rakennuksen vanhan osan tiloista ja henkilökunta siirtyi Topeliuksenkatu 41b:n rakennukseen. Osa Haartmaninkatu 1:n vanhan osan ensimmäisen ja toisen kerroksen tiloista on vuokrattu HUS:in käyttöön. Laajennusosan käyttö jatkuu.

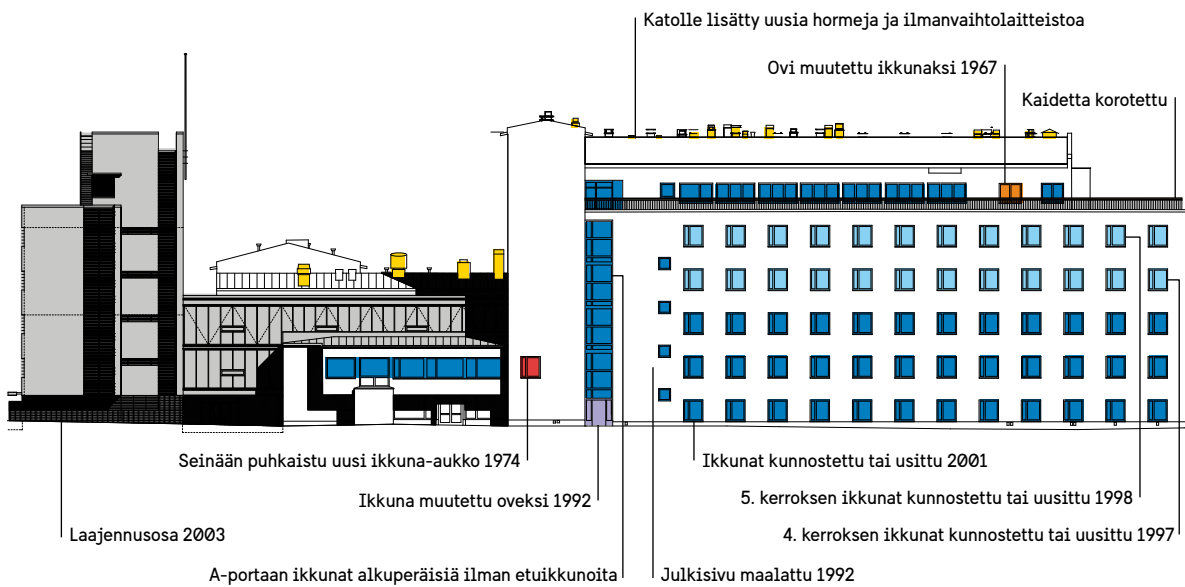
Muutoskaaviot

Rakennuksen julkisivuista ja pohjapiirroksista on laadittu eriaikaisia muutoksia havainnollistavat yleispiirteiset muutoskaaviot. Kaavioihin merkityt tiedot ja tulkinnat perustuvat sekä arkistotutkimukseen että paikalla tehtyihin havaintoihin.

Kaavioiden pohjana olevat piirustukset ovat julkisivujen ja asemapiirroksen osalta Virta Palaste

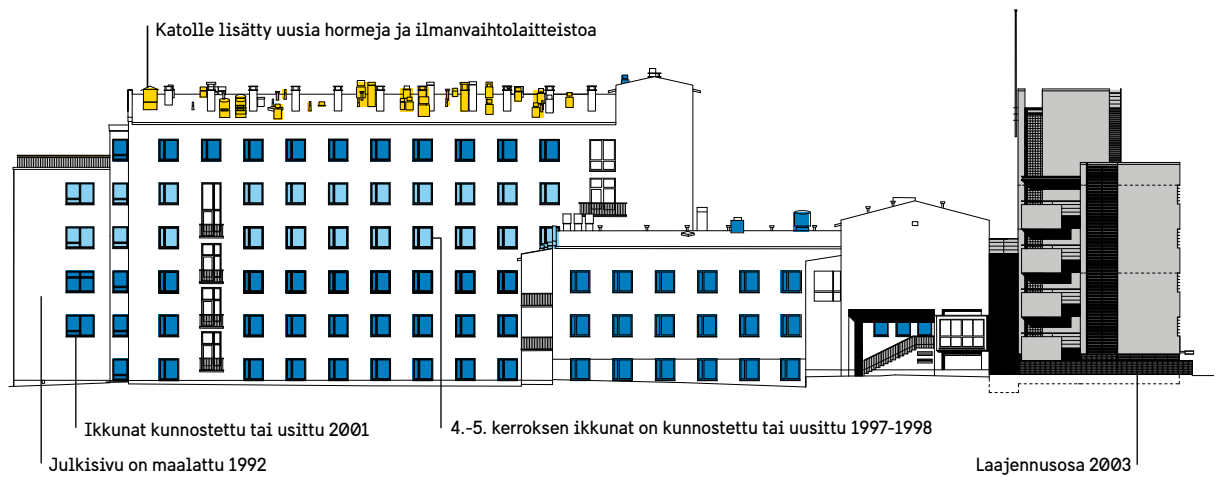
Leinonen Arkkitehdit Oy:n laatimat vuoden 2002 piirustukset muutoin paitsi kaakkoisjulkisivun osalta, joka on Arkkitehtitoimisto Hyvämäki-Karhunen-Parkkisen laatima piirros vuodelta 2001. Pohjapiirroukset ovat vuodelta 2005 ja ne ovat Virta Palaste Leinonen Arkkitehdit Oy:n laatimia.

Lounaisjulkisivun muutoskaavio

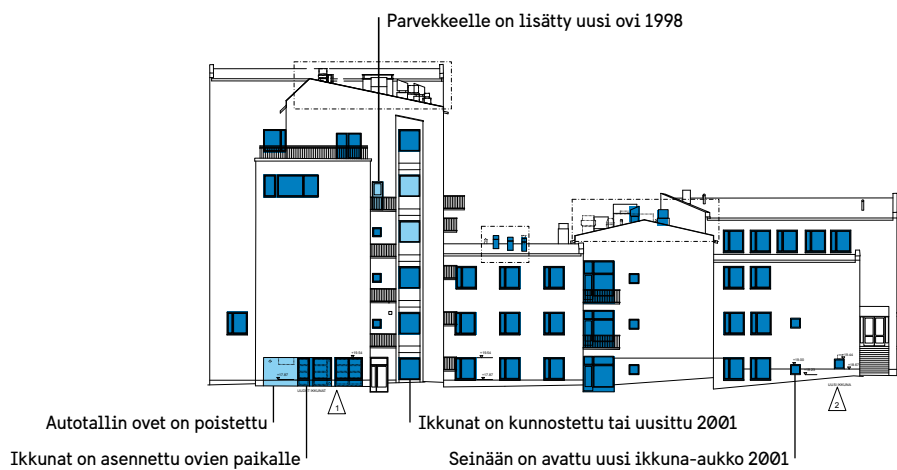

- Ajoittamaton muutos
- 1967
- 1970–1977
- 1988
- 1992–1994
- 1997–1998
- 2000–2001
- 2003

Koillisjulkisivun muutoskaavio

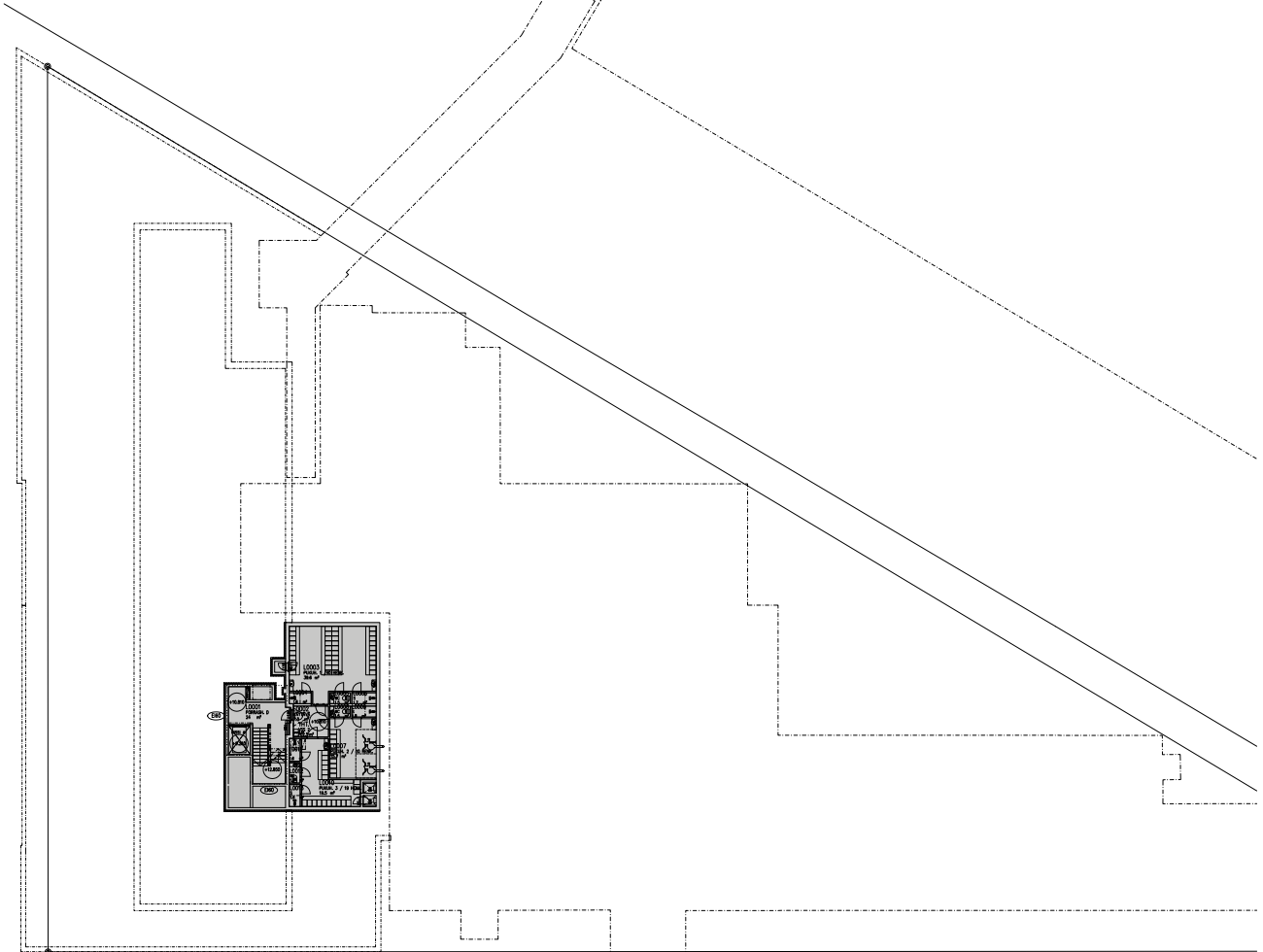

Kaakkoisjulkisivun muutoskaavio

- Ajoittamaton muutos
- 1967
- 1970–1977
- 1988
- 1992–1994
- 1997–1998
- 2000–2001
- 2003

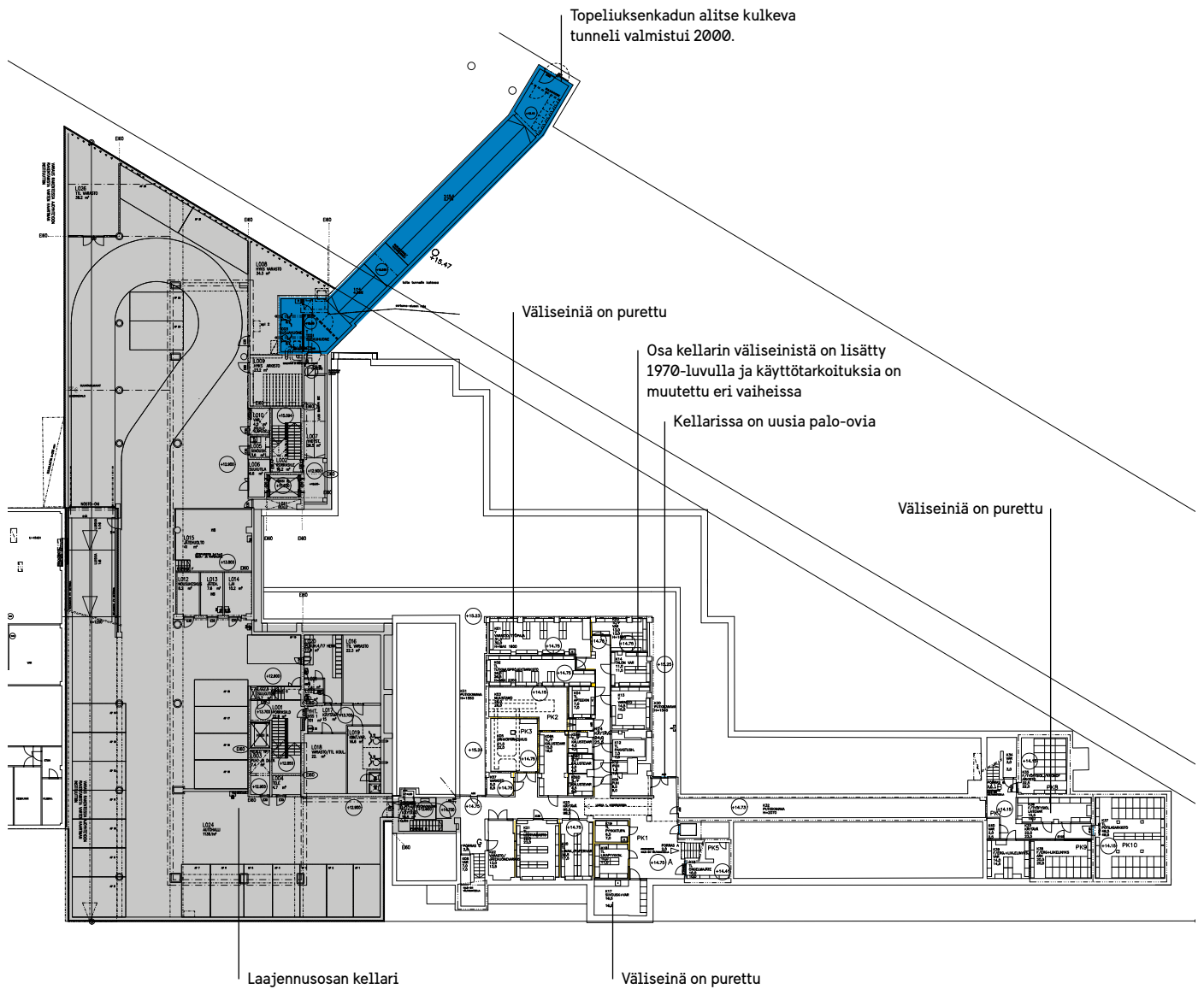
Alemman kellarikerroksen muutoskaavio

Vain laajennusosalla on alempi kellarikerros eli kaikki sen rakenteet ovat vuodelta 2003.

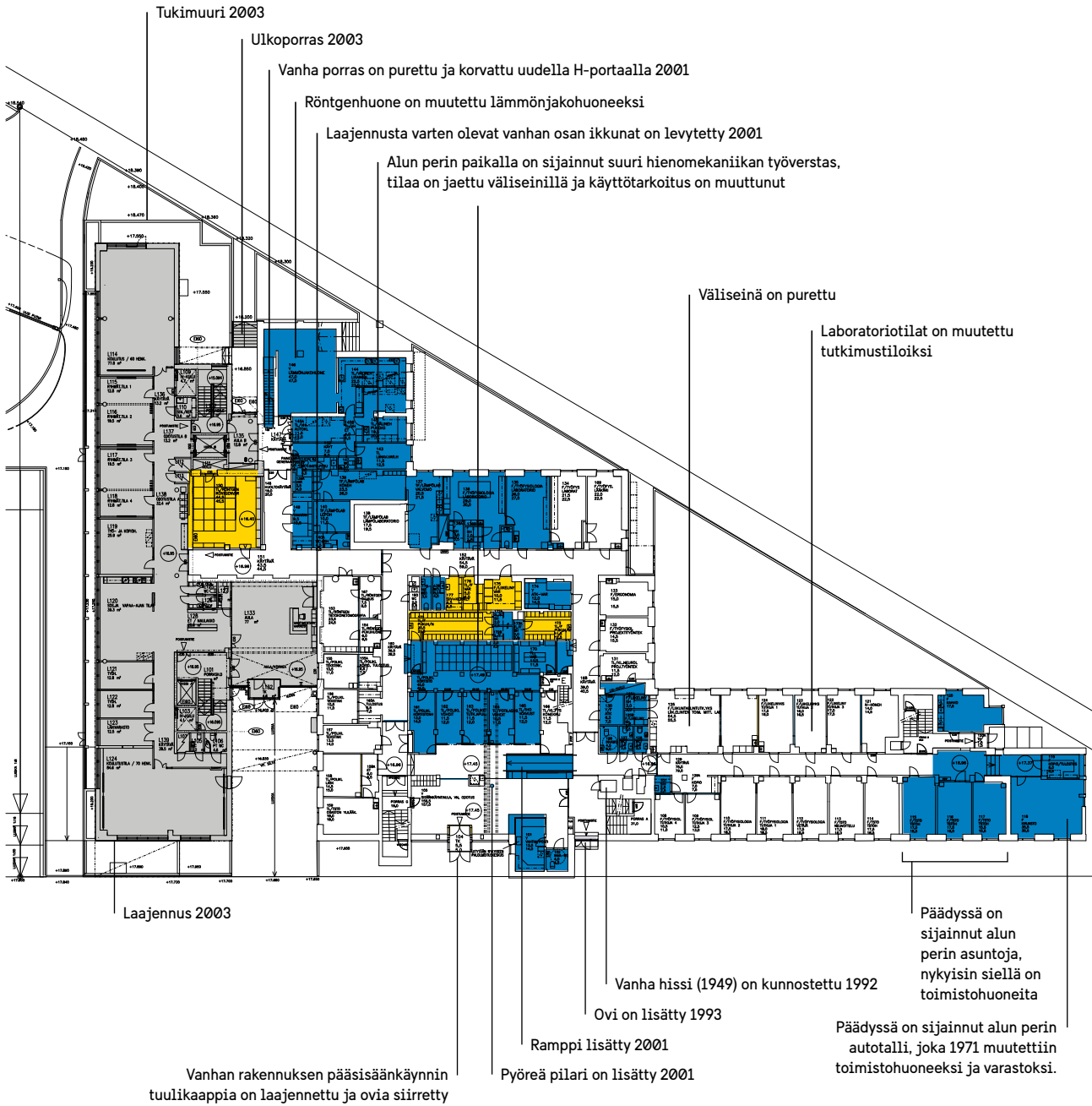
- Ajoittamaton muutos
- 1967
- 1970–1977
- 1988
- 1992–1994
- 1997–1998
- 2000–2001
- 2003
- Ulkotilarakenteita

Ylemmän kellarikerroksen muutoskaavio

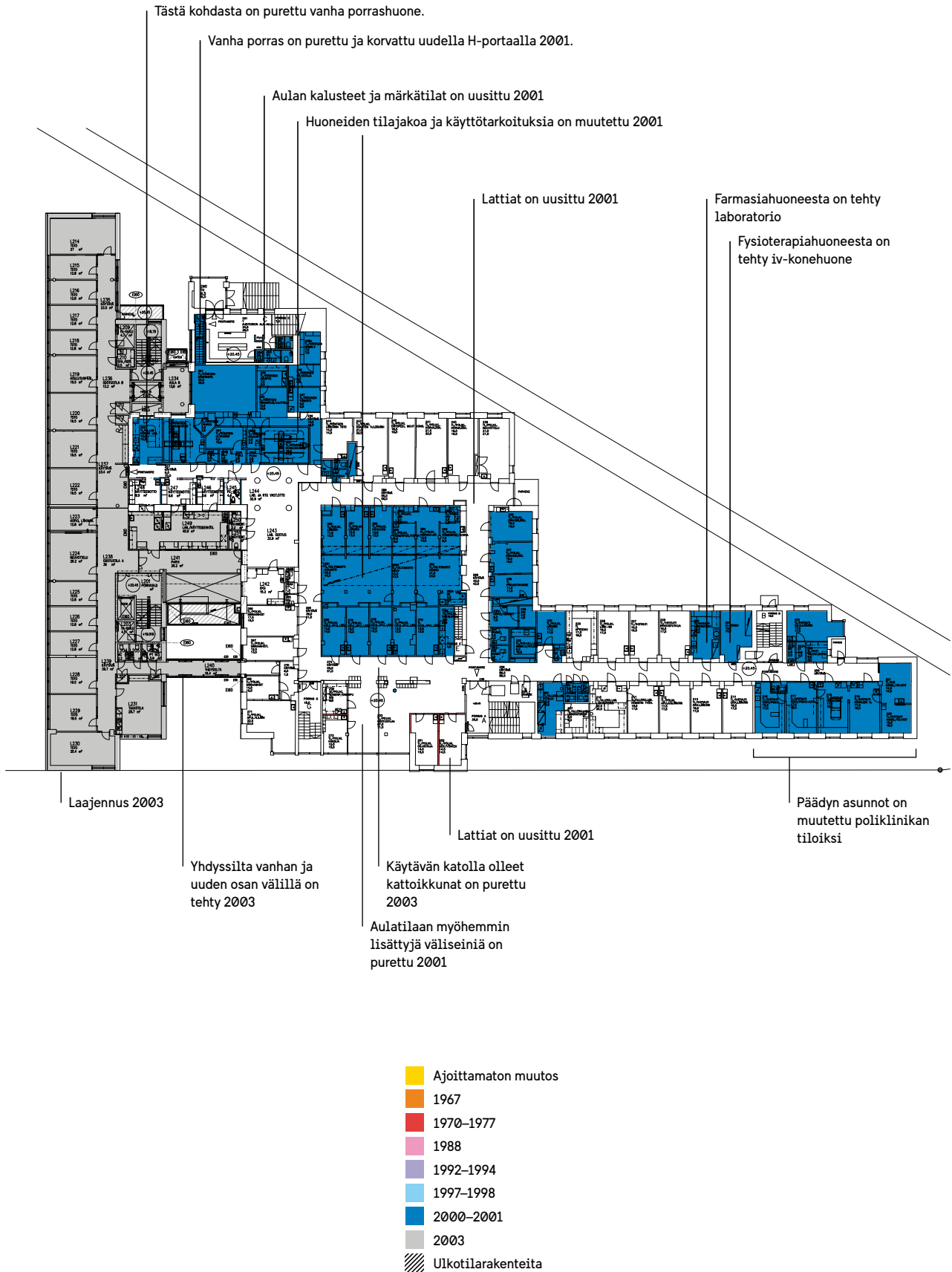
- Ajoittamaton muutos
- 1967
- 1970–1977
- 1988
- 1992–1994
- 1997–1998
- 2000–2001
- 2003
- Ulkotilarakenteita

1. kerroksen muutoskaavio

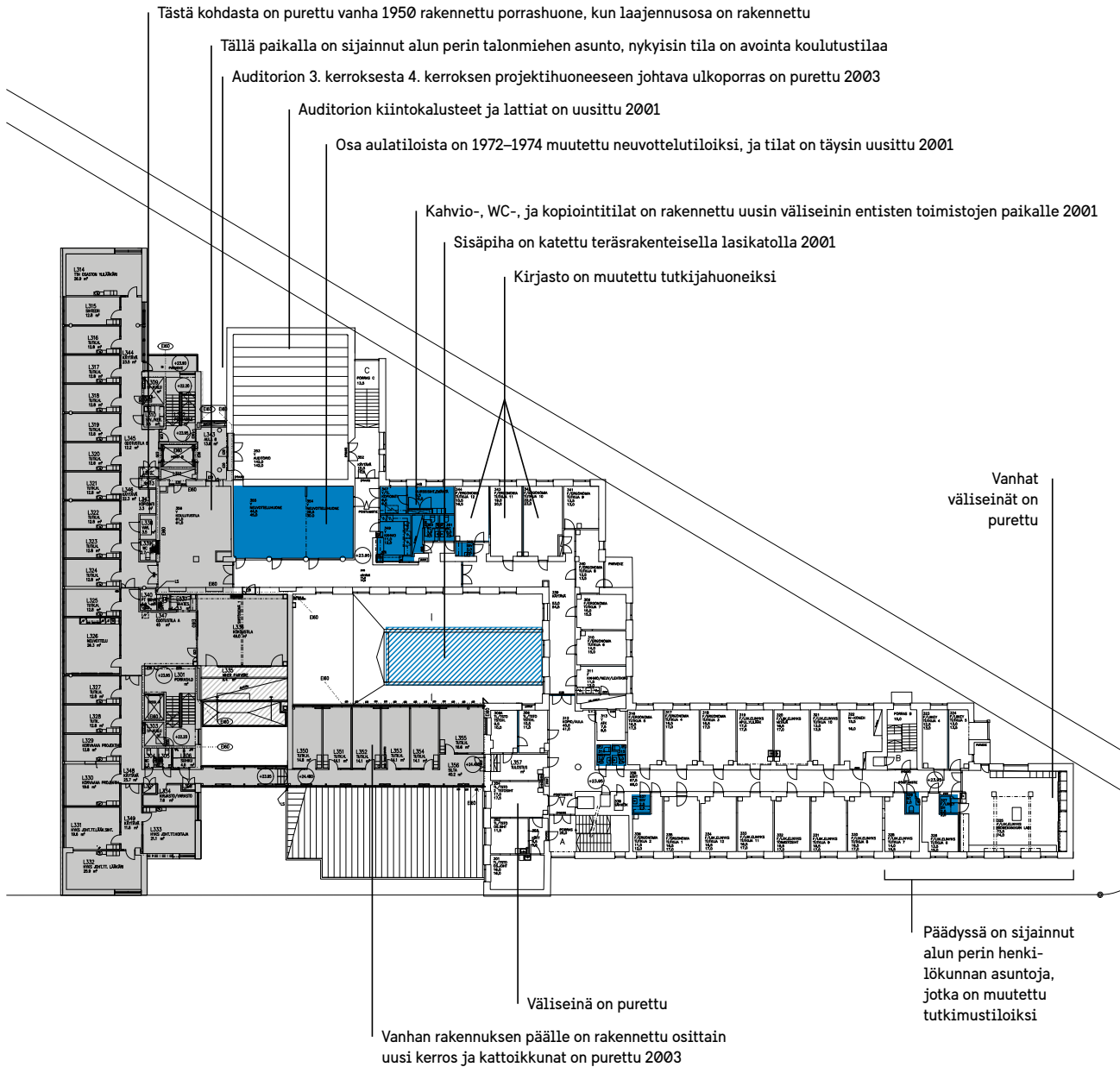

- Ajoittamaton muutos
- 1967
- 1970–1977
- 1988
- 1992–1994
- 1997–1998
- 2000–2001
- 2003
- Ulkotilarakenteita

2. kerroksen muutoskaavio

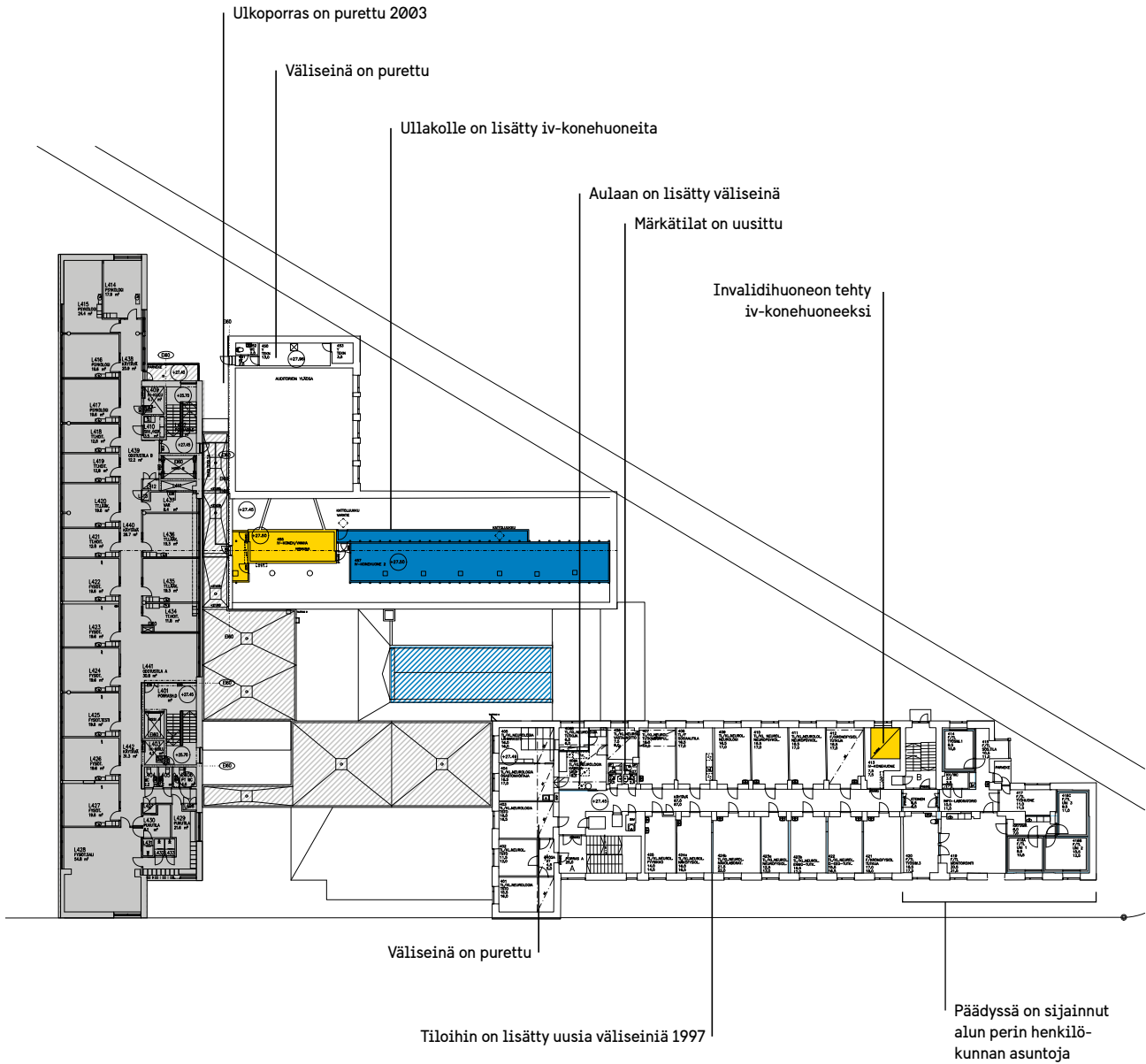

3. kerroksen muutoskaavio

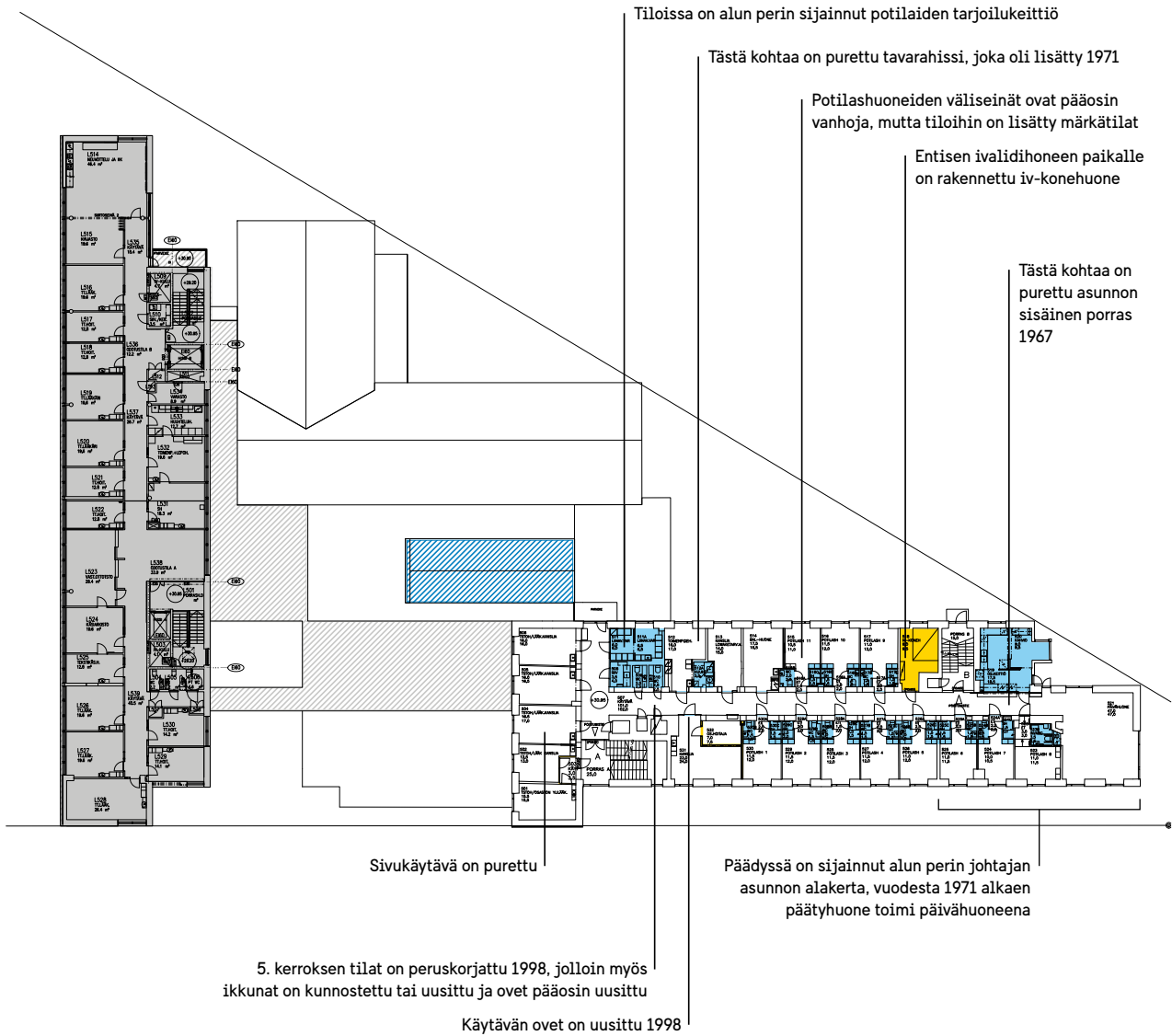
- Ajoittamaton muutos
- 1967
- 1970–1977
- 1988
- 1992–1994
- 1997–1998
- 2000–2001
- 2003
- Ulkotilarakenteita

4. kerroksen muutoskaavio

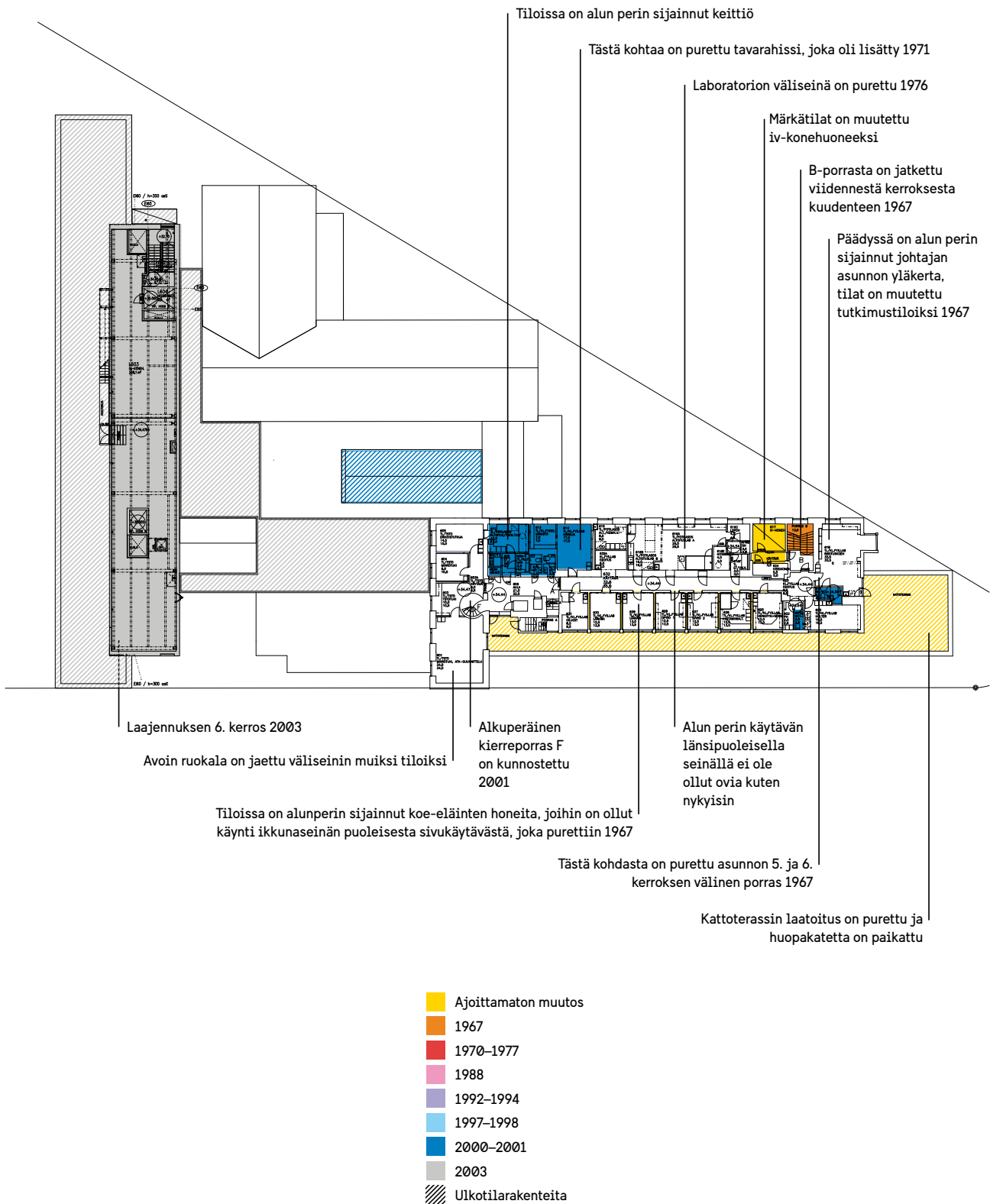
- Ajoittamaton muutos
- 1967
- 1970–1977
- 1988
- 1992–1994
- 1997–1998
- 2000–2001
- 2003
- Ulkotilarakenteita

5. kerroksen muutoskaavio

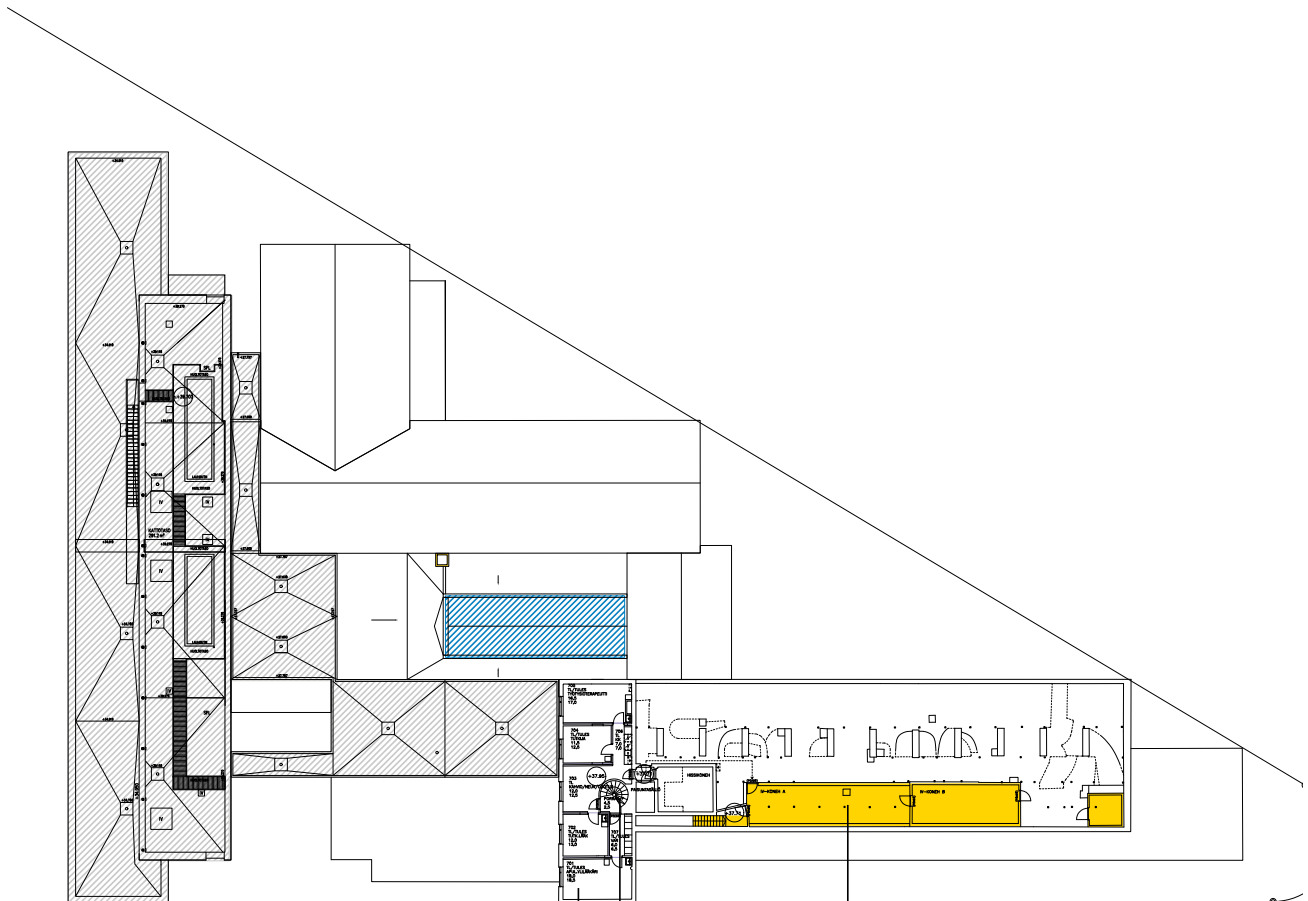

- Ajoittamaton muutos
- 1967
- 1970–1977
- 1988
- 1992–1994
- 1997–1998
- 2000–2001
- 2003
- Ulkotilarakenteita

6. kerroksen muutoskaavio

7. kerroksen muutoskaavio

Luentosalin ja klubihuoneen
käyttötarkoitus ja tilahahmo ovat
muuttuneet

Vanha kierreporras F
on kunnostettu 2001

Ullakolle on rakennettu ilmanvaihtohuoneita, joita on laajennettu ja muutettu eri aikoina

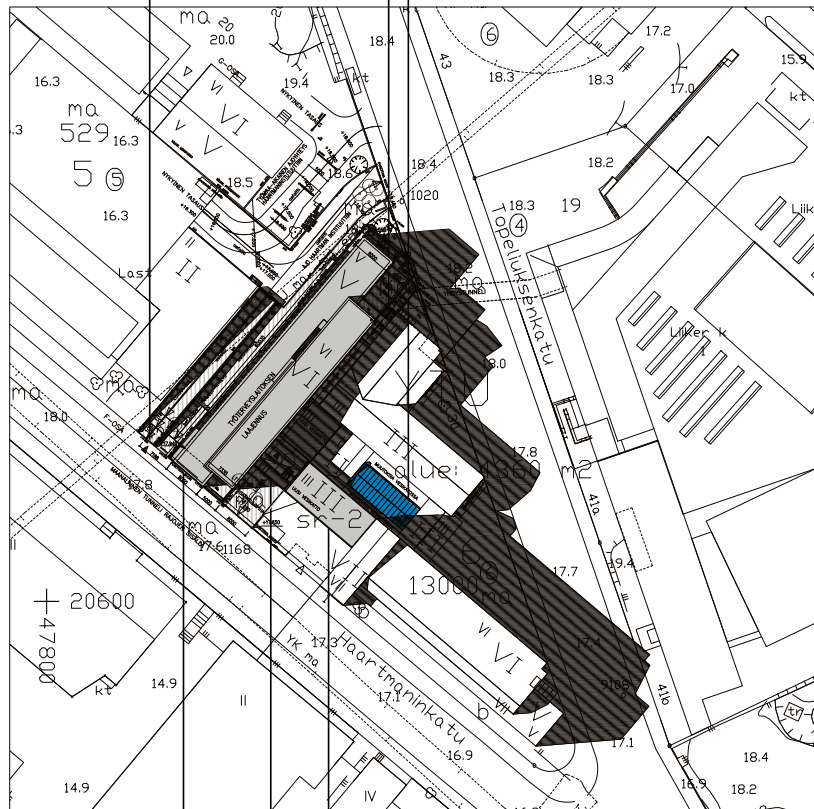
- Ajoittamaton muutos
- 1967
- 1970–1977
- 1988
- 1992–1994
- 1997–1998
- 2000–2001
- 2003
- Ulkotilarakenteita

Asemapiirrostasoinen muutoskaavio

Kulku kellarin paikoitushalliin sijaitsee naapuritontin puolella

Uusi ulkoporras on tehty 2003

Lasikatko on rakennettu 2001

Laajennusosa valmistui 2003

Yhdysyllä on rakennettu 2003

Vanhan rakennuksen päälle on rakennettu osittain uusi kerros ja kattoikkunat on purettu 2003

- Ajoittamaton muutos
- 1967
- 1970–1977
- 1988
- 1992–1994
- 1997–1998
- 2000–2001
- 2003
- Ulkotilarakenteita

5. Nykytila

5.1

Ulkotilainventointi

Julkisivut ja ulkotilat on inventoitu 6. kesäkuuta 2016 tekemällä havainnoja paikan päällä ja dokumentoitu valokuvaamalla 7. kesäkuuta 2016. Ulkovalokuvien kuvauspaikat on merkitty asemapiiirroksen. Paikalla tehtyjä havainnoja on verrattu arkistotutkimuksesta ja vanhoista valokuvista saatuihin tietoihin.

Yleishahmo

Haartmaninkatu 1:n rakennus muodostuu kahdesta eriaikaisesta osasta: vanha, vuonna 1950 käyttöön otettu rakennus täyttää pääosan tontista ja vuosina 2002–2003 rakennettu laajennusosa sijoittuu tontin luoteisreunaan, kiinni vanhaan rakennukseen. Osa laajennusosasta sijoittuu vanhan rakennuksen matalan osan päälle. Laajennuksen tarkastelu ei kuulunut tämän työn tehtävänantoon.

Vanha osa muodostuu korkeasta ja kapeasta seitsemänkerroksisesta torniosasta, joka sijaitsee poikittain rakennuksen Haartmaninkadun puoleiseen pitkään kuusikerroksiseen siipeen nähden sekä näitä matalammasta, osin kaksi-, osin kolmi-kerroksisesta osasta, joiden keskelle on rakennettu 2001 valokatto. Tontin kolmiomuodosta johtuen rakennusmassa polveilee Topeliuksenkadun puolella jättäen rakennuksen julkisivun ja kadun väliin kolmionmuotoisia vihertaskuja. Vanhassa osassa on etelään ja itään suuntautuvia parvekkeita. Topeliuksenkadun puoleisessa vanhan osan julkisivussa korostuu auditorion eli suuren luentosalin sisäänkäynti ulkoportaineen. Kokonaisuudessa vanhalle osalle antavat ilmettä loivat harjakatot lyhyine tai olemattomine räystäineen, rapatut ja maalatut seinäpinnat ja säännöllinen ikkuna-aukotus sekä rakennuksen eri osien korkeuserot. Rakennuksen kuudennen kerroksen tasolla on kattoterassi, joka sijoittuu kapeana ja pitkänä Haartmaninpuolella ja eteläpäädyssä terassi on suurempi.

Vanhan osan yleishahmo on muutoin hyvin säilynyt, mutta sen luoteisjulkisivussa ja luoteisosassa osassa on tehty muutoksia ja osa vanhasta rakennuksesta on purettu osien nivelosasta 2002–2003. Rakennuksen uuden ja vanhan osan nivelosassa on ikkunaseiniä.

Sokkeli

Rakennuksen vanhan osan sokkelissa on teräs-betoniseen perusmuuriin kiinnitetty noin kahden senttimetrin paksuisia pesubetonilaattoja. Sokkeli on samassa tasossa muun seinäpinnan kanssa. Sokkelin ja rapatun seinäpinnan välissä on noin 2,5 senttimetrin korkuinen sauma. Sokkelin korkeus vaihtelee. Pääosin se on 50 senttimetriä korkeaa, osa sokkelista on hyvin matala. Sokkelissa on ilmanvaihtorilöitä. Rakennuksen vanhan osan luoteisjulkisivun sokkelin alaosaan on kiinnitetty 12 senttimetriä korkea RST-lista (2003). Pääsisäänkäynnin luoteispuolen seinässä pesubetonilaatitusta on koko ensimmäisen kerroksen korkeudelta.

Julkisivut ja niiden materiaalit

Rakennuksen vanhan osan ulkoseinät ovat sileäksi rapattuja kalkkimaalilla maalattuja täys-tiliseiniä. Julkisivut on maalattu vuonna 1997. Maalipinta lohkeilee paikoin. Toisen kerroksen aulatilän osuus seinäpinnoista on rapattu ja maalattu valkoiseksi, muutoin seinät on maalattu vaaleankeltaisiksi. Päätyseinät nousevat räystäään yläpuolelle. Seinien pintaan on kiinnitetty syöksytoria, joista osa on uusia, osa alkuperäisiä. Uudet ja vanhat syöksytorvet ovat pyöreitä ja harmaaksi maalattuja. Vanhassa osassa on betonirakenteisia parvekkeita, joissa on alkuperäiset pystypinnat, valkoiseksi maalatut teräsputkikaiteet. Vanhan osan ikkuna-aukotus on säännöllistä.

Suurimmassa osassa ikkunoita on sivussa olevat tuuletusikkunat. Porrashuoneiden ikkunat ovat muita ikkunoita suurempia. Kaakkoispäädyssä on alun perin sijainnut henkilökunnan asuntoja ja ensimmäisessä kerroksessa oli autotalli. Nyt päädyn ensimmäisessä kerroksessa on neljän senttimetrin syvennys, jossa on ikkunoita (2001) entisten ovien paikalla. Tältä osin sokkeli on uusittu (2001). Eteläpäädyn julkisivussa korostuvat viidennen kerroksen suuret entisen johtajan asunnon ikkunat. Länsijulkisivun torniosan toiseen kerrokseen on lisätty ikkuna-aukko 1974.

Sisäänkäynnit, ovet ja ulkoportaat

Vanhan osan Haartmaninkadun puolella sijaitsevaa pääsisäänkäyntiä on vedetty hieman sisään. Sisäänkäynnin edessä on alkuperäinen graniittilaatoitus ja ralli. Tuulikaappi työntyy muusta seinäpinnasta hieman ulospäin. Tuulikaapin ikkunat ovat alkuperäisiä lakattuja tammi-ikkunoita, joiden kulumakohdat on paikattu. Pääovi on alkuperäinen teräsrakenteinen lasipariovi, jonka ikkunoissa on puulistat. Vetimet ovat alkuperäisiä.

Haartmaninkadun puoleiseen julkisivuun on lisätty A-portaan ensimmäisen kerroksen teräs-lasiovi (2001).

Vanhan rakennuksen henkilökunnan asuntoihin oli erillinen sisäänkäyntinsä Topeliuksenkadun puolelta, poimuilevan julkisivun kaakkoisivulta osoitteesta Topeliuksenkatu 30B. Nykyisin sisäänkäynti on henkilökunnan käytössä, asuntoja ei enää ole. Ovi on vanha ikkunallinen lakattu tammiovi, jolla on sivuikkuna (1950). Oven alaosassa on kuparinen potkupelti. Sisäänkäynnin edustalla on vanha, leveäaskelmainen graniittiporras. Sisäänkäynnin yläpuolella on pieniä parvekkeita, joissa on säilynyt vanhoja valaisimia sekä puupaneliovia.

Topeliuksenkadun puolella on graniittinen ulkoporras, joka on säilynyt alkuperäisessä asussaan. Porras ja johtaa toisen kerroksen tasolla olevaan C-porrashuoneen aulatilaan ja sieltä edelleen auditorioon. Portaan kohta on sisäänvedetty ja alakatto on sileä ja rapattu. Portaan graniittilevyjen pinta on hakattu. Portaaseen liittyy vanha teräsputkesta valmistettu, valkoiseksi maalattu pystypinnakaide (1950). Ovet ovat alkuperäiset ikkunalliset, lakatut tammiovet (1950). Myös vetimet ovat alkuperäisiä. Portaan sivulla olevassa seinässä on vanhoja ulkova-laisimia, joiss pallomaisen osan päällä on kuparinen

hattu (1950). Seinällä oleviin ikkunoihin on lisätty etuikkunat.

Vanhan osan luoteisjulkisivun Topeliuksenkadun puoleisessa yläkulmassa on vanha auditorion projektorihuoneen ulko-ovi, jonka edustalla oleva ulkoporras on purettu.

Vanhan osan kattoterassille on kolme ulko-ovea, joista kaksi on ikkunaovia, kolmas on alkuperäinen puupaneliovi. Yksi länsijulkisivulla olleista ovista on muutettu ikkunaksi.

Ikkunat

Osa vanhan rakennuksen ikkunoista on alkuperäisiä, kunnostettuja, kaksilasisia maalattuja puuikkunoita ja niiden ulkopuolelle on asennettu metalliset etuikkunat, osassa etuikkunoita ei ole, kuten A-portaan ikkunoissa. Osa ikkunoista on uusittu kokonaan. Ikkunoiden kunnostus- ja uusimistyöt on tehty eri aikoina: Vanhat ikkunat ja ikkunaovet on kunnostettu ja maalattu tai uusittu vuonna 2001 lukuun ottamatta viidennen kerroksen vuonna 1998 ja neljännen kerroksen osan vuonna 1997 kunnostettuja ikkunoita ja ikkunaovia. Osa kuudennen kerroksen ikkunoista on vaihdettu 1990-luvun alussa, osa vuonna 2001. Useimmissa ikkunoissa on tuuletusikkunat sivulla. Ikkunat tulevat lähes seinäpintaan. Ikkunapellit on pääosin uusittu ja ne ovat kuumasinkittyä terästä.

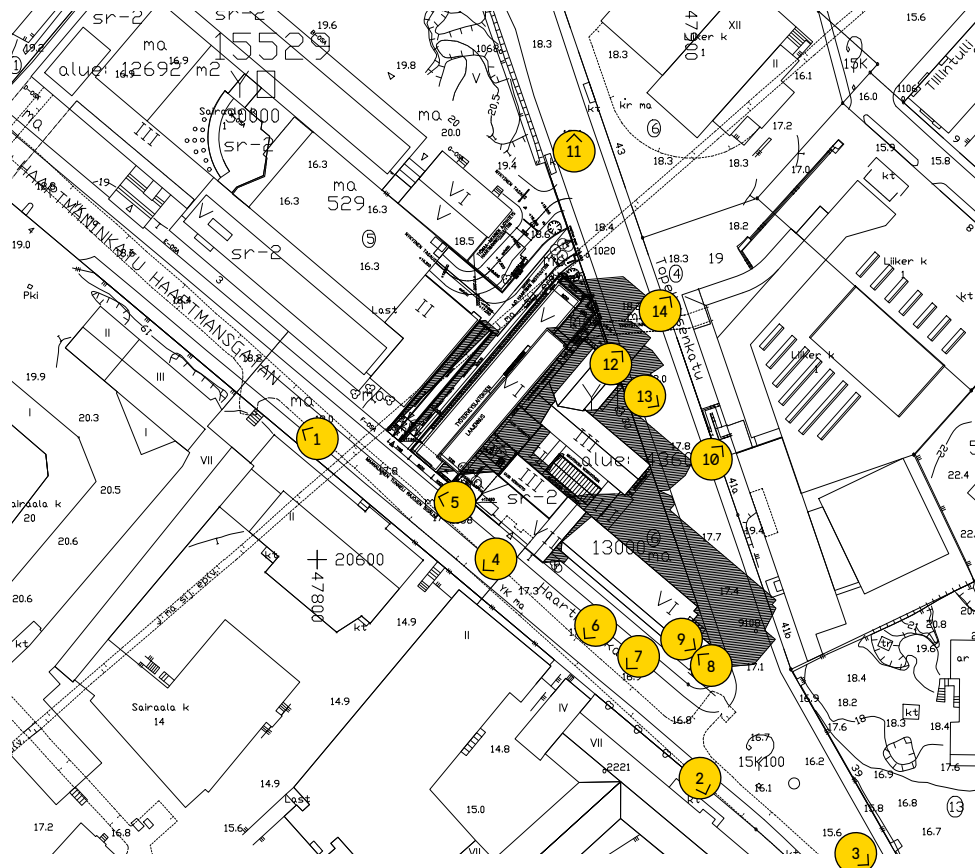
Katto

Rakennuksen katto on monimuotoinen. Vanhan osan katot ovat pääosin harjakattoja, joissa on vanha vaaleanharmaaksi maalattu, konesaumattu teräspeltikate (1950). Pääsisäänkäynnin yläpuolella oleva osa katosta on uusittu ja siitä on poistettu toisen kerroksen käytävään valoa tuoneet kattoikkunat laajennustöiden yhteydessä 2002–2003. Katolle on lisätty runsaasti hormoneja ja ilmanvaihtolaitteisto. Rakennuksen matalan osan vesikatteenä on bitumikermikate, josta osa on purettu 2001, kun rakennettiin uusi teräsrakenteinen lasikatto, joka on muodoltaan harjakatto. Rakennuksen kuudennen kerroksen tasolla olevalla kattoterassilla on musta bitumihuopa, jossa on paikkauskorjauksia. Kattoterassin laatoitus on jossain vaiheessa purettu. Kattoterassin koiliispäädyssä on huopakaton päällä pieni laudoitettu alue. Räystäät ovat lyhyitä ja pääryissä räystäitä ei ole. Räystään alapinnat ovat rapattuja ja valkoiseksi maalattuja. Räystäskourut ovat pääosin alkuperäisiä, neliömäisiä kouruja.

Piha-alueet

Rakennus täyttää lähes koko tontin ja piha-alueet ovat pieniä tiloja. Haartmaninkadun puolella tontin reuna-alueella on laajennusosan kohdalla betonikivetystä, muutoin joko graniittilaattoja tai nurmikaistaletta. Kaakkoispäädyn edustalla on pieni asfaltoitu alue. Topeliuksenkadun puolella yhden sivun sokkelin edessä kulkee betonikouru, joka on 60 senttimetriä leveä ja 50 senttimetriä

korkea. Topeliuksenkadun puolella on useampia, erikokoisia kolmionmuotoisia viherpihoja, joilla on nurmikkoa ja paikoin pensasistutuksia sekä lehtipuita. Sisäänkäyntien edustoilla on graniittilaatitusta (1950). Rakennuksen luteispuolella, laajennuksen edustalla on betonikivetyksellä päällystetty luiska. Sisäänajo kellarikerroksen autohalliin tapahtuu luiskan luoteispuolella sijaitsevan toisen, Haartman-instituutin tontilla sijaitsevan luiskan kautta.

Ulkoilavalokuvien kuvauspaikkakaavio. Kuvapohjana on käytetty Virta Palaste Leinonen Arkkitehdit Oy:n laatimaa Työterveyslaitos Haartmaninkatu 1:n asemapiirrosta 17.12.2001. Sk.

1957

Työterveyslaitos vuonna 1957. Kuva on otettu Haartmaninkadulta kohtikaakkoa. Valokuvaaja: C. Grünberg. HKM KA.

2016

Näkymä kesäkuussa 2016 kohti Työterveyslaitoksen Haartmaninkadun puoleista julkisivua.

1950-
luku

1950-luvun alun valokuvassa laitosrakennus näkyy alkuperäisasussaan. Eteläpäädyssä sijaitsi henkilökunnan asuntoja, mutta vain johtajan asunnossa oli etelään suuntautuvia ikkunoita. Ensimmäisen kerroksen eteläpäädyssä sijaitsi autotalli, jonka ovet näkyvät kuvassa. TTL.

2016

Näkymä kesäkuussa 2016 kohti Työterveyslaitoksen länsi- ja eteläjulkisivua. Eteläpäädyn ensimmäisen kerroksen ovet on muutettu ikkunoiksi, kun autotalli on muutettu muiksi tiloiksi. Muutoin julkisivut ovat säilyneet hyvin. Rakennuksessa ei sijaitse enää asuntoja.

1950

Näkymä kohti pohjoista vuonna 1950. Vasemmalla on Naistenklinikan rakennus, oikealla katujen risteyksessä on Ammattilääketieteen tutkimuslaitos eli nykyinen Työterveyslaitos. Valokuvaaja: Eino Heinonen. HKM KA.

2016

Näkymä Topeliuksenkadulta kesäkuussa 2016 kohti Työterveyslaitos Haartmaninkatu 1:n eteläpäätä. Vasemmalla on Naistenklinikan rakennus.

Vuonna 2003 valmistunut Työterveyslaitoksen laajennusosa on kiinni vanhassa osassa. Teräslasirakenteinen yhdyskäytävä nousee osittain vanhan rakennuksen matalan osan päälle. Laajennusosan pääsisäänkäynti näkyy kuvassa vasemmalla ja vanhan osan sisäänkäynti on valkoiseksi maalatun osan alapuolella.

Työterveyslaitoksen vanhan osan pääsisäänkäynti sijaitsee Haartmaninkadun puolella syvennyksessä ja se on hyvin säilynyt. Pääovenä on alkuperäinen, kunnostettu teräsrakenteinen lasipariovi. Vetimet ovat alkuperäisiä. Oven ikkunoissa on puulistat. Tuulikaapin ikkunat ovat tammi-ikkunoita. Pääsisäänkäynnin edusta on laatoitettu graniittilaatoilla.

Ensimmäisen kerroksen ikkunat alkavat sokkelin yläpinnasta. Sokkelissa on pesubetonilaatat. Osa syöksytorvista on alkuperäisiä ja niiden edustalla maassa on betonikouruja.

Osassa ikkunoita on uudet alumiinirakenteiset etuikkunat, jotka tulevat lähes julkisivupintaan. Ikkunapellit on uusittu.

8

Näkymä kuudennen kerroksen tasolla olevalta kattoterassilta kohti etelää ja Topeliuksenkatua. Oikealla näkyy Naistenklinikan rakennus.

9

Kuudennen kerroksen kattoterassin eteläpääty on alun perin ollut laitoksen johtajan käytössä, sillä hänen asuntonsa sijoittui rakennuksen viidennen ja kuudennen kerroksen eteläosaan. Nykyisin kattoterassilla ei enää ole laatoituksia vaan katolla on bitumihuopa, jota on paikkailtu. Teräksistä pystypinnakaidetta on korotettu. Terassille pääsee ikkunaoven kautta.

Haartmaninkatu 1:n rakennus poimuilee Topeliuksenkadun puolella. Ikkuna-aukutus on säännöllistä. Katolla on runsaasti eriaikaisia hormeja ja ilmanvaihtolaitteistoa. Osassa seinäpintoja ja parvekkeita kasvaa villivii-niä.

Kesäkuussa 2016 kohti etelää otetussa valokuvassa näkyy keskellä vuonna 2003 valmistunut viisikerroksinen laajennusosa sekä sen vasemmalla puolella rakennuksen vanhan osan C-portaaseen johtava päätyseinää. Laajennusosan arkkitehtuuri poikkeaa sekä massoitteiltaan että materiaaleiltaan vanhasta osasta. Seinät ovat rapattuja ja maalattuja betonielementtiseiniä. Nauhamaisten ikkunoiden edessä on alumiinisäleiköt.

12 Topeliuksenkadun puoleisen sisäänkäynnin yhteydessä on säilynyt alkuperäisiä ulkovalaisimia, jotka on kiinnitetty seinään.

13 Topeliuksenkadun puoleinen sisäänkäynti on säilynyt alkuperäisessä asussaan. Ovet ovat ikkunallisia, lakattuja tammiovia, joiden alaosassa on kupariset potkupellit. Si-
vuikkunat ovat tammea. Sisäänkäynnin edessä on graniittinen ulkoporras, joka sekin on alkuperäinen.

14 Vanhan rakennuksen auditorioon pääsee Topeliuksenkadun puoleisesta sisäänkäynnistä. Vanha rakennus nivoutuu kiinni kuvan oikeassa reunassa olevaan laajennusosaan.

Sisätilainventointi

Sisätilainventoinnin yhteydessä on inventoitu rakennuksen vanha osa. Vuonna 2003 valmistuneen laajennusosan sisätiloja ei ole inventoitu muutoin kuin käytön osalta.

Sisätilat on inventoitu kiinnittäen huomiota alkuperäisten ratkaisujen säilyneisyyteen ja rakennuksen kerroksellisuuteen. Sisätilojen ominaispiirteitä ja ratkaisuja on käsitelty ensin yleispiirteisesti rakennusosittain. Sen jälkeen on käsitelty porrashuoneet. Kerroskohtaisessa inventoinnissa on ensin kuvailtu lyhyesti kerroksen alkuperäistä tilannetta ja verrattu tätä yleispiirteisesti nykytilanteeseen. Osa erityisistä huonetoista sekä tyyppillisistä, toistuvista huoneista on inventoitu erikseen. Valokuvauspaikat

on merkitty kerrospohjiin. Kuvauspaikkakaavioiden pohjapiirroksina on käytetty Virta-Leinonen Arkkitehdit Oy:n laatimia vuoden 2005 pohjapiirroksia. Sisätilat on inventoitu 2., 3. ja 6. kesäkuuta 2016. Sisätilat on kuvattu 7. kesäkuuta 2016.

Rakennuksen käyttö kerroksittain

Haartmaninkatu 1:n rakennuksen vanha osa on vain osittain käytössä, suuri osa tiloista on tyhjennetty maaliskuussa 2016. Vuonna 2003 valmistuneessa laajennusosassa sijaitsee Työterveyslaitoksen, HUS:in ja HYKS:in tiloja.

Kerroksen nimi	Rakennuksen vanha osan käyttötarkoitus	Rakennuksen laajennusosan käyttötarkoitus
Seitsemäs kerros	Vain hissi- ja ilmanvaihtokonehuoneet ovat käytössä	-
Kuudes kerros	Ei käytössä ilmanvaihtokonehuoneita lukuun ottamatta	Ilmanvaihtokonehuoneita
Viides kerros	Ei käytössä	HYKS:in ilmoittautuminen, työterveyslääkärit ja työterveyshoitajat
Neljäs kerros	Ei käytössä	HYKS:in työterveyslääkärit, työterveyshoitajat, työfysioterapeutit ja työterveyspsykologit
Kolmas kerros	Ei käytössä	TTL:n työterveyshuolto-osasto, työterveyssema, yliopistollinen työterveyshuollon koulutus-, tutkimus- ja kehittämispoliklinikka sekä HUS:in työterveysyksikön hallinto
Toinen kerros	Osa tiloista vuokrattu 10.6.2016 alkaen HUS:ille	TTL:n laboratorio- ja koulutuskeskustiloja
Ensimmäinen kerros	Osa tiloista on vuokrattu HUS:in silmäklinikan tutkimusosaston ja karsastusosaston käyttöön	Pääsisäänkäynti, TTL:n koulutuskeskus/opetus-tilat
Ylempi kellarikerros	Muuntamo, sähköpääkeskus, putkikanavat, muutoin ei käytössä	Autohalli, teknisiä tiloja sekä yhdyskäytävä Topeliuksenkatu 41b:n rakennukseen
Alempi kellarikerros	Ei ole	Henkilökunnan pukuhuoneita

Sisätilat rakennusosittain

Tilahahmo

Rakennuksen tilaratkaisut perustuvat pääosin keski-käytäväratkaisuun. Torniosassa ja matalassa osassa on paikoin myös sivukäytäviä. Rakennuksessa on useita porrashuoneita ja hissejä. Porrashuoneiden yhteydessä on auloja, joista osa on säilyttänyt alkuperäisen hahmonsaa, osa aulatiiloista on pienentynyt, kun tilaa on jaettu uusilla väliseinillä pienemmiksi tiloiksi. Osassa tiloista on säilynyt alkuperäinen huonekorkeus, osassa katon alaslaskun vuoksi huonekorkeus on pienentynyt. Suurimpia tiloja ovat auditorio, neuvotteluhuoneet, sisäkäyntiaula ja pitkät käytävätilat. Pääosa tiloista on pieniä suora-kaiteen muotoisia toimisto-, tutkimus-, potilas- tai laboratoriohuoneita.

Kantavat rakenteet

Rakennuksen runko muodostuu kantavista täystiilistä ulkoseinistä ja pilareista. Kantavat pilarit ovat teräsbetonia ja ne sijaitsevat keskikäytävän molemmin puolin yleensä upotettuina painovoimaisia ilmastointikanavia sisältävään hormimuruun, luukuunottamatta muutamaa pyöreää vapaasti seisovaa pilaria ja matalan osan keskialuetta. Rakennukseen on lisätty 2001 joitakin uusia pyöreitä pilareita. Rakennuksessa on myös kantavia tiiliseiniä ja mahdollisesti tiilipilareita. Välipohjat ovat teräsbetonisia kaksi- ja alalaattaholveja. Sekundääripalkit tukevat keskikäytävän molemmilla reunoilla kulkeviin primääripalkkeihin. Rakennuksen parvekkeet ovat betonirakenteisia. Ullakon ja vesikaton kantavat rakenteet ovat puuta. Uusien ilmanvaihtokonehuoneiden osalta kattorakenteissa on myös terästä.

LVIS-järjestelmät

Rakennuksessa on alun perin ollut painovoimainen ilmanvaihto. Keskimuurissa ja myös välipohjien kaksislaattarakenteiden onkaloissa on painovoimaisen ilmanvaihdon kanavia. Vuonna 1967 ainakin osaan rakennuksesta rakennettiin koneellinen ilmanvaihto, myöhemmin koko rakennukseen on tehty koneellinen ilmanvaihto. Ilmanvaihtolaitteistoa on sijoitettu katon alaslaskuihin ja paikoin kanavisto on näkyvissä suoraan kattopintaan kiinnitettynä. Ilmanvaihtokonehuoneita on useita, osa niistä sijaitsee eri kerroksissa sekä ullakkokerroksessa.

Lämmitysmuotona on nykyisin kaukolämpöä polttoaineena käytävä keskuslämmitys. Rakennuksessa on säilynyt suuri osa alkuperäisistä vesikiertoisista valurautaisista pylväspattereista, jotka sijaitsevat ulkoseinillä ikkunoiden alapuolella olevissa 18 senttimetrin syvyisissä syvennyksissä. Osassa huonetiloja on alkuperäisiä, valurautaisia, kaksiosaisia valkoiseksi maalattuja levypattereita, jotka eivät sijaitse syvennyksessä vaan ne on kiinnitetty suoraan seinäpintaan. Pattereiden termostaatit on uusittu. Osa pattereista on asennettu 1970-luvulla, osa on uusia.

Rakennuksessa on jo alun perin ollut lämmin- ja kylmävesijohdot ja viemärinto. Laitteisto on uusittu. Useassa huonetilassa on vesipiste. Osa putkista on asennettu seinien pintoihin. Myös sähköjohdot on uusittu. Osa johdoista on asennettu seiniin kiinnitettyihin kouruihin. Osa kulkee käytävien sivuilla johtohyllyillä, osa alaslasketun katon suojassa.

Valaisimet ovat pääosin uusia. Esimerkiksi pääsisäkäynnin tuulikaapissa on kuitenkin säilynyt alkuperäiset valaisimet.

Sisätilojen rakennusosat yleispiirteisesti

Lattiat

Rakennuksessa on joitakin alkuperäisiä lattiapintoja, mutta pääosa lattiapinnoista on uusittu 2001 tai aikaisemmissa peruskorjauksissa. Rakennuksessa on ollut alun perin muun muassa vinyylilaattaa (Finnflex), muovimattoja, maalattuja ja maalaamattomia betonilattioita, tammiparkettia ja mosaiikkibetonilaattalattioita. Pääsisäkäyntiaulan, auditorion aulan sekä portaiden ja porrashuoneiden lattioiden pinnat ovat mosaiikkibetonia ja ne ovat säilyneet. Entisen kirjaston paikalla sijaitsevista kolmannen kerroksen huoneissa 342, 343 ja 344 sekä viidennen kerroksen eteläpään huoneessa 521 on säilynyt alkuperäinen lakattu tamminen kalanruotoparketti, joka on kunnostettu. Osassa viidennen kerroksen tiloja on säilynyt alkuperäinen vaaleanharmaa laattalattia (61 cm x 61 cm). Laatat ovat linoleumia ja pinnassa on matomaisia kuvioita. Myöhemmin lisättyjä linoleum-päällysteitä ei uusittu vuoden 2001 peruskorjaustöissä.

Uusina, vuonna 2001 asennettuina lattiapäällysteinä käytettiin erivärisiä linoleum- ja muovimattoja, kumimattoja ja tammiparkettia. Kellarin lattiat ovat pääosin maalattua ja osittain maalaamatonta betonia, jotka on puhdistettu, hiottu ja maalattu

2001. Wc-tilojen ja joidenkin kosteiden tilojen lattioiden keraamiset laatat on uusittu pääosin vuonna 2001. Uudet keraamiset laatat ovat neliönmuotoisia, sivultaan 10 senttimetrisiä laattoja.

Jalkalistat

Rakennuksen jalkalistat ovat alun perin olleet maalattuja suoria puulistoja. Puisia jalkalistoja ei säilytetty viimeisessä peruskorjauksessa vaan ne korvattiin uusilla, harmaaksi maalatuilla suorilla puulistoilla (2001). Osassa tiloja on RST-listat (2001). Porrashuoneiden jalkalistat ovat yleensä portaan profiilin mukaisesti leikattua linoleumia, josta osa on alkuperäistä, osa uutta vanhanmallista.

Seinät

Rakennuksessa on erityyppisiä ja eriaikaisia seinä. Tiiliset ulkoseinät on rapattu ja maalattu sisäpuolelta. Kantavat väliseinät ovat joko tiiltä tai betonia ja ne on rapattu ja maalattu. Osa kevyistä väliseinistä on alkuperäisiä, osa myöhemmin rakennettuja. Suuri osa seinäpinnoista on maalattu 2001. Joissakin huonetiloissa, kuten auloissa ja porrashuoneissa tai käytävillä, on käytetty tehostevärejä (2001), kuten violettiä, tummanpunaista tai sinistä. Joihinkin kevyisiin väliseiniin on tehty sisäikkunoita. Märkätilojen keraamiset laatat ovat pääosin vuodelta 2001.

Ovet

Rakennuksessa on sekä alkuperäisiä, kunnostettuja sisäovia että uusia ovia. Osa vanhoista ovista on siirretty uudelle paikalleen. Pääsääntöisesti vanhat ovet säilytettiin ja kunnostettiin peruskorjauksessa 2000–2001. Kunnostetut ja siirretyt ovet ovat yleensä peittomaalattuja puurakenteisia umpiovia tai lasiaukollisia puurakenteisia laakaovia. Vanhat umpinaiset teräspalo-ovet on maalattu 2001. Osa vanhoista ovista on lakattuja ikkunallisia tammiovia, jotka on kunnostettu 2001. Osa porrashuoneiden puisista, ikkunallisista ovista on alkuperäisiä. Osa käytävien ovista on alkuperäisiä, kunnostettuja yksilehtisiä yläikkunallisia puuvia, jotka on kunnostettu ja maalattu harmaiksi. Osa vetimistä on alkuperäisiä, lukot on uusittu. Kellarikerroksessa on säilynyt alkuperäisiä yksilehtisiä puupeiliovia, jotka on kunnostettu ja maalattu vaaleanharmaiksi. Ovenpielet on pääosin uusittu.

Lisäksi rakennuksessa on uusia, eri aikoina lisättyjä palo-ovia, jotka ovat joko teräsovia tai teräs-lasiovia. Osassa ovia on vanhat puiset vetimet vaikka itse ovet ovat uusia. Osa sisäovista on uusia

vakiolaakaovia. Näitä on käytetty muun muassa toimistohuoneissa, laboratorioissa, wc-tiloissa ja sähkökomeroissa. Suihkutilojen ovet ovat kosteudenkestäviä vakiolaakaovia (2001). Rakennukseen on 2001 asennettu myös uusia liukuovia, taiteovia ja röntgenovia.

Vanhat kynnykset ovat yleensä olleet lakattuja tammikynnyksiä tai maalattuja puukynnyksiä. Vanhat kynnykset on purettu 2001 ja tilalle on joko asennettu uudet lakatut tammikynnykset, RST-kynnykset tai jätetty ilman kynnyksiä.

Ikkunat

Rakennuksessa on erilaisia ikkunaratkaisuja ja -tyyppisiä. Osa rakennuksen ikkunoista on kunnostettuja alkuperäisiä ikkunoita. Alkuperäiset ikkunat ovat kaksilasisia, puisia, valkoiseksi maalattuja sisään-sisään aukeavia puuikkunoita. Osassa on jopa alkuperäinen lasitus. Joihinkin ikkunoihin on sisäpuutteeseen vaihdettu eristyslasi, joko kaksitai kolmilasinen. Osa vanhoista ikkunoista on asennettu ulkopuolelle metallinen etuikkuna. Kaikki ikkunat on kuitenkin kunnostettu ja maalattu. Ikkunoiden kunnostus- ja uusimistyöt on tehty eri aikoina: osa kuudennen kerroksen ikkunoista on kunnostettu 1990-luvun alussa, neljännen kerroksen ikkunat on kunnostettu vuonna 1997, viidennen kerroksen vuonna 1998 ja muut ikkunat 2000–2001. Osa helotuksista on alkuperäisiä, osa uusittuja. Useimmissa ikkunoissa on tuuletusikkunat sivulla.

Pääsisäänkäynnin yhteydessä on alkuperäisiä, lakattuja tammi-ikkunoita.

Uudet ikkunat on tehty männystä, alakarmit on tehty kestopuusta (2001). Ne ovat sivusaranoituja sisään-sisäänaukeavia puu- ja puuyhdistelmäikkunoita. Kaikkiin ikkunoihin on välitilaan asennettu uudet sälekaihtimet (2001).

Ikkunapenkit ovat pääosin alkuperäisiä mosaiikkibetonipäällysteisiä ikkunapenkkejä. Ikkunoiden sivu- ja yläosat on rapattuja ja maalattuja kivipintoja. Yläosassa on alkuperäisiä verhosyvennyksiä.

Sisäkatot

Rakennuksessa on erityyppisiä sisäkattoja. Osassa huonetiloja on säilynyt alkuperäinen huonekorkeus ja katto on suora, rapattu ja valkoiseksi maalattu. Kaikki 1960- tai 1970-luvuilla rakennetut alaslasketut katot ja koteloinnut on purettu viimeisen peruskorjauksen yhteydessä (2001) ja joko korvattu uusilla alaslasketuilla katoilla tai vain huonetilan sivulle sijoitettavalla alaslaskulla. Monessa käytävä-

lassa on käytävän katon sivuille asennettu koivuvarneriset johtohyllyt (2001). Seitsemännen kerroksen eli tornikerroksen huoneissa on harjakaton muotoa noudatteleva kalteva rapattu ja maalattu katto.

Kattolistat

Kattolistoja ei ole.

Tulisijat

Rakennuksen kuudennen kerroksen eteläpäädyn huoneessa on avotakka (1951). Huone on ollut alun perin johtajan asuintila. Muita tulisijoja ei ole.

Kiintokalusteet

Rakennuksessa on erityyppisiä kiintokalusteita, säilytyskaappeja, allaspöytiä ja hyllyjä. Ne ovat pääosin levyrakenteisia ja hyväkuntoisia ja ne on asennettu suurilta osin vuosien 2000–2001 peruskorjauksen yhteydessä tai myöhemmin.

Porrashuoneet ja hissit

Porrashuoneista yleensä. Portaat A, B, C, D, E ja G ovat vanhoja portaita ja porrashuoneita. Portaiden kantava runko on teräsbetonia, askelmien ja lepotosojen pinnoitteena on mosaiikkibetoni, kellaritasolla maalattu betoni. Jalkalista on yleensä portaan profiilin mukaisesti leikattua linoleumia. Kaiteet ja käsijohteet ovat maalattua terästä ja lakattua puuta. H-porras on vanhan portaan paikalle rakennettu uusi porras.

A-porras

Porrashuone A johtaa ylemmästä kellarikerroksesta kuudenteen kerrokseen. Porrashuoneen tilahahmo on säilynyt alkuperäisenä. Porras on paikalla valettu betonirakenteinen U-porras, jonka kaistan leveys on 165 senttimetriä. Kerrostasanteiden, välitasanteiden ja portaan pinta on mosaiikkibetonia. Askelmien profiili ei ole suorakulmainen vaan pystypinnat ovat hieman vinossa kulmassa ja askelmien etureuna on vähän pyöristetty. Askelmien etenemä on 35 senttimetriä, nousu 16 senttimetriä. Porraskaskelmiin on myöhemmin lisätty liukuesteippi. Porraskaide on alkuperäinen pystypinnakaide, jonka teräksiset pystypinnat ovat poikkileikkaukseltaan pyöreitä. Pinnojen väli on 16 senttimetriä. Käsijohde on puinen ja lakattu sekä pyöreä. Käsijohde on mahdollisesti alkuperäinen, mutta sitä on hiottu ja kunnostettu. Käsijohteen halkaisija on neljä senttimetriä.

A-porras kuvattuna viidennen kerroksen kerrostasanteelta.

A-portaan viides kerros.

Jalkalista on uusi (2001), ja se on linomattoa. Porrashuoneen seinät ovat rapattuja ja maalattuja kiviseiniä. Osassa seinäpintoja on käytetty tehosteväriä tummanpunaista väriä (2001). Kattolistoja ei ole. Portaan alapinnat ovat suorina, sileitä ja rapattuja sekä valkoiseksi maalattuja. Porrashuoneen katot ovat sileitä, rapattuja ja vaalean siniseksi maalattuja. Seiniin on kiinnitetty uusia lasikupuvalaisimia (2001). Porrashuoneessa on kerrostasanteen länsiseinällä ikkunaseinä. Välipohjien ja ikkunoiden välissä on rako. Ikkunat ovat suuria, valkoiseksi maalattuja puuikkunoita ja ne ovat alkuperäisiä. Myös kahvat ja heloitukset ovat alkuperäisiä ja ulkopuolelle ei ole lisätty metalli-ikkunoita. Ikkunoissa ei ole lämpölaseja. Ikkunoiden edessä on teräksinen pystypinnakaide, joka on ulkokulmistaan pyörästetty (1950). Kaiteen käsijohde on puuta.

Porrashuoneen kerrostasanteilla on ovia. Käytävälle johtavat ovet ovat ikkunallisia maalattuja puupariovia. Ikkunalasit ovat lankalasia. Ovien lukitus on uusittu. Ovisissa on alkuperäiset, puiset pisanmuotoiset käsijohteet, jotka on lakattu. Ovien sivuilla ja yläpuolella on ikkunoita, jotka myös ovat alkuperäisiä (1950).

B-porras

B-porras sijaitsee rakennuksen kaakkoiskulmassa. Se johtaa ylemmästä kellaritasosta kuudenteen kerrokseen. Alun perin porras on johtanut ainoastaan viidennen kerrokseen asti, mutta viidennestä kuudenteen kerrokseen johtava osa on lisätty, kun eteläpäädyn johtajan asunto on muutettu muiksi tiloiksi.

Porras on betonirakenteinen, mosaiikkibetonipäällysteinen U-porras. Porraskaista on leveydeltään 1,38 metriä, askelmien etenemä on 31 senttimetriä, nousu 17,5 senttimetriä. Askelmien pystypinnat ovat hieman vinossa kulmassa, askelmien kulmat on pyörästetty. Porrassyöksyn alapinnat ovat suorina, rapattuja ja valkoiseksi maalattuja. Kaide on alkupe- räinen pystypinnainen teräsputkikaide, käsijohde on puuta. Portaiden sivustalla on jalkalista, josta osa on alkuperäistä harmaata linomattoa. Seinät on rapattu ja maalattu. Osa seinäpinnoista on valkoisia, lisäksi on käytetty keltaista tehosteväriä. Portaan välitasanteet ovat pohjamuodoltaan osittain viistottuja. Välitasanteilla on parvekkeet. Parveke- ovet ovat alkuperäisiä, ikkunallisia puuovia, jotka on maalattu valkoiseksi. Oven sivustalla ja yläpuolella on ikkunoita. Ikkunat ovat alkuperäisiä. Kerrostasanteilla on alkuperäinen mosaiikkibetonilattia. Käytävätiloi-

B-porras. Porraskaiteiden profiili poikkeaa suorasta kulmasta.

B-porras saa luonnonvaloa välitasanteiden suurista parvekeikkunoista.

hin johtaa yksilehtinen ovi, jossa on ikkuna. Oven sivuilla ja yläpuolella on alkuperäisiä puuikkunoita. Seiniin on kiinnitetty pyöreitä lasikupuvalaisimia (2001).

C-porras

C-porras sijaitsee rakennuksen itäsivulla. Se johtaa toisen kerroksen tasolla sijaitsevasta sisäänkäynnistä kolmanteen kerrokseen luentosalin eteläsivulle. Porrashuoneen tilahahmo on säilynyt alkuperäisenä. Porras on L-porras. Se on valettu betonista ja askelmat ovat alkuperäistä mosaiikkibetonia. Jalkalista on linomattoa. Seinät ovat rapattuja ja maalattuja. Osa seinäpinnoista on valkoisia, osassa on violetti tehosteväri. Käsijohde on alkuperäinen, pyöreä puinen, lakattu käsijohde, joka on kiinnitetty seinäpin-toihin. Porrashuoneen itäseinän yläosassa on suuri neliosainen ikkuna. Seinävalaisimet ovat uusia.

C-portaan toisen kerroksen tasolla on aulatilat, joihin on lisätty puisia kiintokalusteita. Aulasta on yhteys eteisen kautta ulos Topeliuksenkadulle.

E-porras

E-porras sijaitsee ensimmäisen kerroksen matalassa osassa ja se johtaa ensimmäisestä kerroksesta toiseen kerrokseen. Porrashuone on säilynyt alkuperäisessä hahmossaan. Se on alun perin palvellut arkiston ja ylemmänpuoleisten tutkimustilojen välistä yhteyttä. Porras on noin 80 senttimetriä leveä. Askelmat ovat mosaiikkibetonia. Luoteen puoleiseen seinään on kiinnitetty teräsoilla lakattu, puinen käsijohde. Seiniin on kiinnitetty muovivalaisimia (mahdollisesti 1970-luvulta).

F-porras

F-porras on kierreporras, joka johtaa kuudennesta kerroksesta seitsemänteen kerrokseen. Porrashuoneen tilahahmo on säilynyt alkuperäisenä. Porrashuoneen keskellä on pyöreä betonipilari, joka on maalattu sinivioletiksi (2001) kuten myös porrashuoneen seinän naapurihuoneiden puoleinen kaareva seinäpinta. Portaan runko on betonia. Porrasaskelmien yläpinnoissa on puuta. Askelmien pystypintoihin on kiinnitetty linomatto. Porrasaskelmissä on alumiinilistat (2001). Porrashuoneen seinä on rapattu ja maalattu valkoiseksi. Seinäpintaan on kiinnitetty valaisimia (2001). Käsijohde on kiinnitetty seinään ja se on alkuperäinen, taivutettu puulista. Portaan ylätasanteella on pystyrimaseinä, joka on myöhemmin lisätty.

C-porras sijaitsee Topeliuksenkadun puoleisen sisäänkäynnin aulatilain yhteydessä ja porrashuone johtaa auditorion edustalle.

G-porras

Porrashuone G sijaitsee rakennuksen vanhassa osassa Haartmaninkadun puoleista seinää vasten ja se johtaa ylemmästä kellarikerroksesta toiseen kerrokseen. Porrashuone on yleisilmeeltään samanlainen kuin muutkin vanhat porrashuoneet. Porras on betonirakenteinen U-porras. Porrashuone on säilyttänyt alkuperäisen hahmonsä. Seinässä on paikoin syvennyksiä vesikiertopattereita varten. Porrashuone saa luonnonvaloa kadunpuoleisista suurista ikkunoista, jotka on uusittu. Porrashuoneen toisen kerroksen tasanteella on vanhat ikkunalliset puuovet aulatilaaan sekä pohjoisseinällä yksilehtinen, ikkunallinen puuovi, joka myös on alkuperäinen. Kerrostasanteen katto on alas laskettu. Valaisimet ovat uusia ja ne on kiinnitetty kattoon.

H-porras

Ensimmäisen kerroksen vanhan osan itäisivulla on alun perin sijainnut kellarista ensimmäiseen kerrokseen johtava suora porras. Nykyisin vastaavalla paikalla sijaitsee ensimmäisestä kerroksesta toiseen johtava suora porras. Porras on vuodelta 2001. Se on betonirakenteinen suora porras, jonka askelmien pinnoissa on mosaiikki-betonia. Askelmat ovat poikkileikkauspinnaltaan suorakulmaisia. Lattialistana on harmaa matto. Porrashuoneen seinät ovat rapattuja ja maalattuja, joko valkoiseksi tai oranssiksi. Seinään on kiinnitetty teräsrakenteinen käsijohde, jonka päällä on lakattu puinen käsijohde. Porrashuoneen katto on suora, rapattu ja maalattu. Porrashuoneen ylätasanteelta on yhteys aulatilaaan ja sitä kautta tuulikaappiin ja Topeliuksenkadun puoleiselle sisäänkäynnille. Porrashuoneen alatasanteelta on yhteys uuteen laajennusosaan teräslasiparioven kautta. Alatasanteelta on myös yhteys lämmönjakohuoneeseen sekä laboratoriotiloihin.

Hissit

Rakennuksessa on useita erikokoisia ja eriaikaisia hissejä. Vanhat hissit on kunnostettu. Osa hisseistä on lisätty myöhemmin.

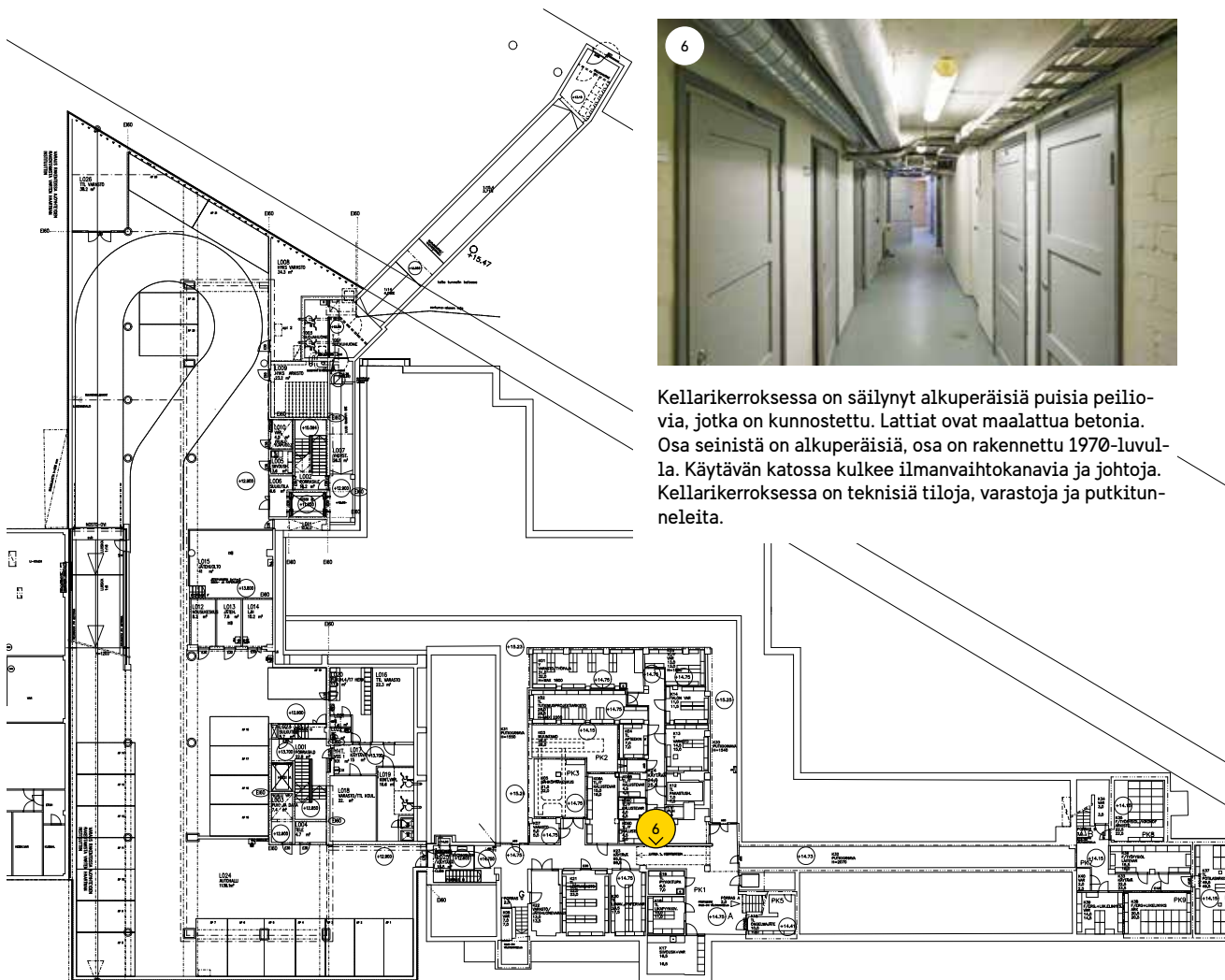
A-portaan hissi

A-portaan hissi on alkuperäinen, vuoden 1949 Kone-hissi, mutta sitä on korjattu vuonna 1992. Hissi johtaa kellarikerroksesta kuudenteen kerrokseen. Hissikorin sisäpinnat ovat vuodelta 1992. Hissin lattialla on muovilaatat, seinäpinnat ovat RST-kaset-

teja, hississä on myös peili, katto on teräslevyä. Hissi on kuuden henkilön hissi (tai 480 kg). Hissin oven etulevy on otettu vanhasta, alkuperäisestä ovesta, muu osa ovesta on vuodelta 1992. Ovi on teräsovi, jossa on silmän korkeudella pieni, halkaisijaltaan 6,5 senttimetriä suuri pyöreä ikkuna. Vedin on alkuperäinen, pyöreä, lakattu ja puinen, halkaisijaltaan 10 senttimetriä. Oven ulkopuoli on maalattu sinertävän mustaksi. Oven sivustalla on syvennyksessä peili.

Kerroskohtainen inventointi

Ylempi kellarikerros

Kellarikerroksessa on säilynyt alkuperäisiä puisia peiliovia, jotka on kunnostettu. Lattiat ovat maalattua betonia. Osa seinistä on alkuperäisiä, osa on rakennettu 1970-luvulla. Käytävän katossa kulkee ilmanvaihtokanavia ja johtoja. Kellarikerroksessa on teknisiä tiloja, varastoja ja putkitunneleita.

Alkuperäinen tilanne

Rakennuksessa on alun perin ollut vain yksi kellarikerros. Siellä sijaitsi muun muassa varastotiloja, putkitunneleita, teknisiä tiloja ja pesutiloja.

Nykytilanne

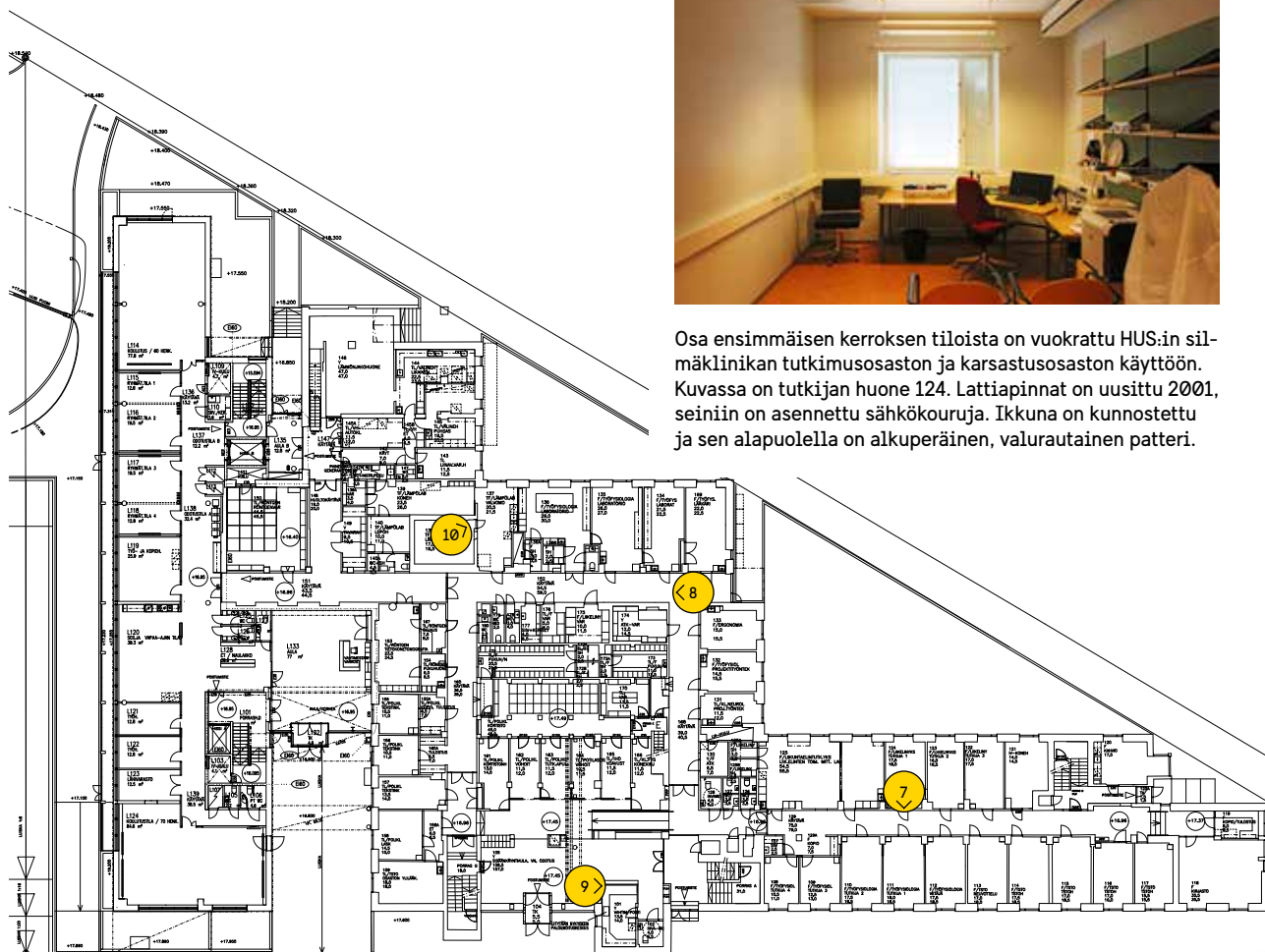
Nykyisin rakennuksessa on kaksi kellarikerrosta, mutta alempi kellarikerros sijaitsee kokonaan 2003 valmistuneen laajennusosan alapuolella. Rakennuksen vanhassa osassa on vain ylempi kellarikerros.

Vanhan rakennuksen kellarissa on maalattut betonilattiat, jalkalistat ovat seiniin maalattuja. Lattiat ovat alkuperäisiä, mutta ne on maalattu 2001. Osa seinistä on alkuperäisiä, muurattuja ja valkoiseksi maalattuja tiili- tai betoniseiniä. Osa seinistä on lisätty 1970-luvun peruskorjauksen yhteydessä. Kattoon on kiinnitetty runsaasti kanavia ja johtoja.

Seiniin on kiinnitetty loisteputkivalaisimia. Pääosa kellarin ovista on alkuperäisiä puupeiliovia, jotka on maalattu harmaiksi. Kellariin pääsee G-porrashuoneen kautta tai A-porrashuoneesta, josta on myös hissiyhteys. Kellarissa sijaitsee tällä hetkellä teknisiä tiloja. Suuri osa tiloista on tyhjinä. Tiloista on yhteys uuden osan kellariin, joka on hieman eri tasossa kuin vanhan osan kellari.

Rakennuksen kaakkoispäädyn kellaritilassa on ennen tyhjentämistä sijainnut arkistotiloja. Osa ovista on vaihdettu uusiksi teräspalo-oviksi. Osa ovista on uusia laakaovia. Muutoin tilat ovat kuten muussa kellarikerroksessa: maalattu betonilattia, maalattut jalkalistat, kiviseinät, jotka ovat joko maalattuja tiiliseiniä tai rapattuja ja maalattuja betoniseiniä. Katoissa on paljon putkistoa ja johtoja. Kaakkoispäädyn kellariin pääsee B-portaasta.

1. kerros

Osa ensimmäisen kerroksen tiloista on vuokrattu HUS:in silmäklinikan tutkimusosaston ja karsastusosaston käyttöön. Kuvassa on tutkijan huone 124. Lattiapinnat on uusittu 2001, seiniin on asennettu sähkökouruja. Ikkuna on kunnostettu ja sen alapuolella on alkuperäinen, valurautainen patteri.

Alkuperäinen tilanne

Ensimmäisessä kerroksessa on alun perin sijainnut lounaissivulla pääsisäänkäynti aulatiloiheen, rakennuksen matalan osan keskellä arkisto, sitä kiersi neljältä sivulta keskikäytävä, jonka varrella on ollut erilaisia toimisto-, laboratorio- ja tutkimushuoneita, ja kadunsuuntaisessa pitkässä siivessä sijaitsi keskikäytävän molemmin puolin laboratorio- ja toimistohuoneita sekä kaakkoispäädystä autotalli.

Nykytilanne

Nykyisin rakennuksen ensimmäinen kerros muodostuu luoteispäädyn laajennuksesta ja sen kaakkoispuolisesta vanhasta osasta. Osien välillä on sisäyhteys. Nivelkohdassa, ensimmäisen kerroksen rakennuksen vanhan osan päädystä, entistä ulkoseinää vasten on muutama huone, joiden ikkunat on levytetty, kun seinän toiselle puolelle on rakennettu uusia sisätiloja.

Haartmaninkadun puoleinen siipi on inventoitaessa ollut HUS:in silmäklinikan tutkimusosaston ja karsastusosaston käytössä. Muut vanhan osan tilat olivat inventoitaessa tyhjinä lämmönjakohuonetta lukuun ottamatta.

Ensimmäisen kerroksen käytävätilojen lattiat ovat sinertäviä tai vaaleita muovimattoja (2001). Lattialistat ovat RST-listoja. Käytävätilan kattopinnat ovat joko alaslaskettuja tai katon sivuille on asennettu johtohyllyjä, jotka ovat lakatusta vanerista. Osa käytävän valaisimista on integroitu alaslaskettuihin kattoihin, osa loisteputkivalaisimista on kiinnitetty seiniin. Käytävien ovet ovat osin vanhoja, kunnostettuja laakaovia, osin uusia laakaovia, väriltään vaaleanharmaita. Osa ensimmäisen kerroksen seinäpinoista on maalattu violetilla tehostevärillä. Ensimmäisen kerroksen HUS:in käytössä olevan siiven käytävässä on lyhyt ramppi, joka on lisätty 2001. Varsinainen käytävä on leveä ja sen molemmin puolin on vastaanotto-, tutkimus- ja

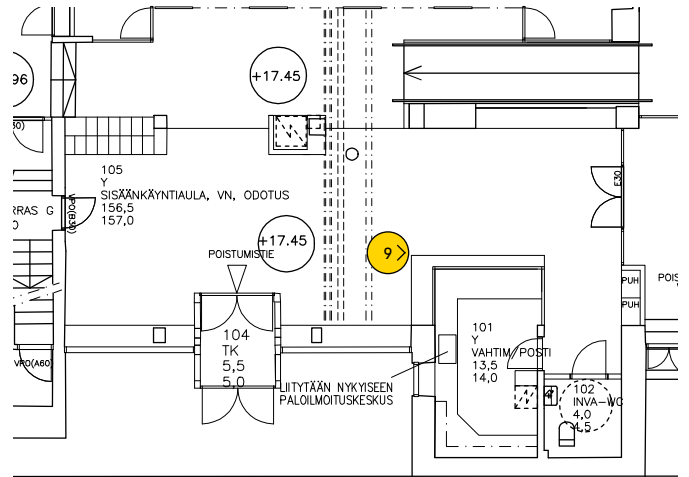
1. kerros

laboratoriohuoneita. Seinät ovat pääosin alkuperäisiä rapattuja ja valkoiseksi maalattuja kiviseiniä. Käytävällä on palo-ovia (teras-lasiovia, 2001). Osassa käytävää on alaslaskettu katto, osassa rapatun katon sivuilla on vaneriset johtohyllyt. Pääosa ovista on alkuperäisiä, yläikkunallisia, vaaleanharmaaksi maalattuja puuvia. Käytävän keskiosaan, sen länsipuolelle on myöhemmin tehty syvennys ja odotustila. Käytävän kaakkoispäätä on muuta osaa kolmen porraskelmanousun verran korkeammalla. Tällä paikalla on alun perin sijainnut autotalli, johon ei ole ollut yhteyttä käytävätiloista.

Erityinen tila: Pääsisäänkäynnin tuulikaappi ja aula

Vanhan osan pääsisäänkäynnin tuulikaappi työntyy osin ulos seinäpinnasta. Tuulikaappi on alun perin ollut pienempi ja sisäovia on jossain vaiheessa siirretty noin 80 senttimetriä aulatilaan päin. Tuulikaapin lattiassa on syvennys, jossa on teräsrutilän alapuolella alkuperäiset pyöreät patterit (1950). Tuulikaapin sisäovena on alkuperäinen ikkunallinen lakattu tammipariovi. Tuulikaapin sivuilla on suuria lakattuja puuikkunoita. Ikkunoiden väliseen seinäpintaan on kiinnitetty kaksi alkuperäistä maitolaisista valmistettua valaisinta.

Pääsisäänkäynnin yhteydessä olevan aulan tilahahmo on osittain säilynyt. Aula on pitkä tila, johon on lisätty puurakenteinen vastaanottopiste (2001). Aulan käytävänpuoleista seinälinjaa on osittain muutettu ja siihen on rakennettu lasitiilinen syvennys. Aulatilaan on lisätty 2001 pyöreä, mustaksi maalattu pilari. Lattia on alkuperäistä mosaiikkibetonilaattaa (146 senttimetriä x 151 senttimetriä). Jalkalistat ovat ulkoseinän puolella alkuperäisiä, suoria, seitsemän senttimetriä korkeita suoria, kivisiä listoja, jotka on maalattu mustiksi. Osassa tilaa on kuuden senttimetrin korkuisia listoja, osassa jalkalista on vain maalattu seinäpintaan. Seinät ovat rapattuja ja maalattuja kiviseiniä. Osa seinistä on maalattu violetilla värillä, osa valkoisella. Aulassa on alkuperäinen huonekorkeus. Aulan kaakkoisosassa on pieni alaslaskettu osa, jossa on ilmanvaihtolaitteistoa. Katto on muutoin suora, rapattu ja valkoiseksi maalattu. Kattoon on kiinnitetty lieriömäisiä valaisimia (2001). Lounaisseinän ikkunat ovat alkuperäisiä suuria puuikkunoita, jotka on maalattu valkoisiksi. Ikkunoiden edessä on uudet vaneriset patterikotelot, joissa on rei'ityksiä. Aulan

1951

Ensimmäisen kerroksen pääsisäänkäynnin aulatila vuonna 1951. Vasemmalla näkyvät viistosti tuulikaapin ovet. Kattoon on kiinnitetty sivuseinään suunnattuja epäsymmetrisen kartionmuotoisia valaisimia. TTL.

2016

Vanhan osan pääsisäänkäynti sijaitsee ensimmäisen kerroksen länsisivulla. Tuulikaapissa on lakatut tammie-ikkunat. Sisäo-
vet ovat alkuperäiset lakatut tammiovet, joissa on ikkunoita. Aulan-
tilan lattia on alkuperäistä mosaiikkibetonilaattaa.

kaakkoispäättyyn on lisätty uudet, ikkunalliset teräs-lasipalo-
o-
vet, jotka johtavat A-portaaseen. Aulan-
tilassa on sohvaturkkaus sekä kiinteä pehmustettu pitkä penkki, joka sijaitsee syvennyksessä. Syvennyksessä on sisäikkuna (2001). Aulan-
tilan länsisivulle on lisätty inva-wc (2001).

1. kerros

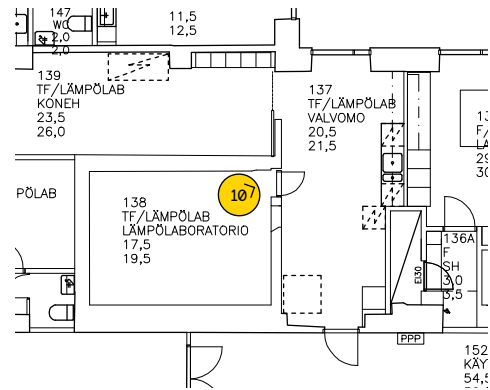
Ensimmäisen kerroksen käytävän 152 eteläpäädyssä on ikkunaseinä, jossa on ulkoterassille johtava uusi kaksinkertainen ikkunallinen puuovi. Ikkunat ovat alkuperäisiä, kunnostettuja puuikkunoita.

Erityinen tila:

Huoneet 137, 137A ja 138 –

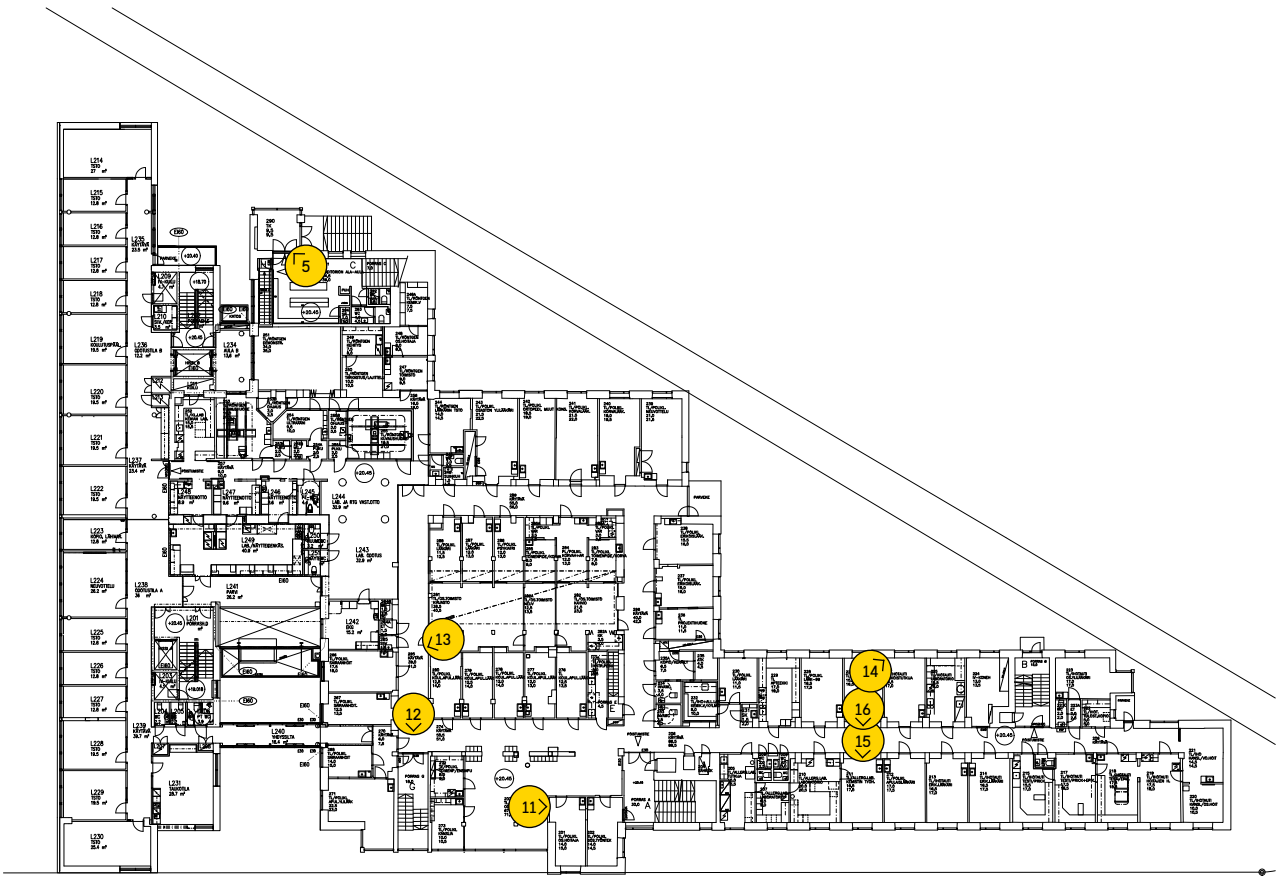
lämpölaboratorio ja sen valvomo

Ensimmäisen kerroksen itäsivua vasten on lämpölaboratorio- ja valvomotiloja, joiden käyttö on säilynyt lähes alkuperäisenä. Huoneessa 138 on juoksumatto. Huoneen kosteus- ja lämpöolosuhteita voi kontrolloida, jolloin voidaan tutkia työskentelyä eri tilanteissa. Huoneessa on juossut myös Paavo Nurmi. Huoneen eteläsivulla on tarkkailuikkuna, jonka kautta valvomon työntekijä on nähnyt koehenkilön. Ikkuna on alkuperäinen puuikkuna. Huoneen seinät ovat alumiinisia, kuten myös katto. Lattialla on kumimatto. Ikkunallinen ovi on uusittu.

Lämpölaboratorion juoksumatolla on aikoinaan juossut myös Paavo Nurmi. Tilaa on käytetty eri lämpötiloissa ja kosteusolosuhteissa tapahtuvan työn tarkkailemiseen.

2. kerros

Alkuperäinen tilanne

Toinen kerros koostui alun perin pohjaltaan neliön muotoisesta matalasta osasta sekä tähän liittyvistä siivistä, joista toinen sijoittui Haartmaninkadun varteen ja toinen Topeliuksenkadun puolelle yhdessä auditorion alapuolisen tilan kanssa. Alun perin toisessa kerroksessa sijaitsi toimisto- ja tutkimushuoneita, laboratoriotiloja, odotushuoneita, röntgentiloja, useampia porrashuoneita sekä keskeiskäytäviä. Rakennuksen kaakkoispäädyssä sijaitsi henkilökunnan asuntoja.

Nykytilanne

Ennen tyhjentämistä toisessa kerroksessa on sijainnut seuraavia työlääketiteen palveluita: ammattitautien poliklinikka, ammatti-ihotautien poliklinikka, korva-, nenä- ja kurkkutautien tutkimukset, kliininen laboratorio, röntgen ja työkykytutkimukset. Tiloihin muutti 10. kesäkuuta 2016 HUS:in lastenklinikan ajanvaraus.

Toista kerrosta on laajennettu luoteispuolelle. Vanhan osan ja laajennuksen nivelkohdassa on sisäyhteys teräsrakenteisen ikkunallisen sillan kautta. Käytävä on samalla tasolla vanhan osan kanssa. Laajennusosassa on TTL:n, HUS:in ja HYKS:in tiloja.

Vanhassa osassa rakennuksen länsiosan Haartmaninkadun siivessä on tilahahmonsa säilyttänyt keskikäytävä, jonka kattoon on kiinnitetty paikoin puisia johtohyllyjä, osassa käytävää on alaslaskettu katto. Käytävän molemmin puolin on erilaisia tutkimus- ja toimistohuoneita. Eteläosan entisistä asuinhuoneista on tehty ammatti-ihotautien poliklinikan tiloja ja huonejakoa on muutettu. Lattiat ovat uusia erivärisiä linomattoja. Lattialistat ovat uusia, suoria, harmaaksi maalattuja puulistoja. Seinät ovat joko rapattuja ja maalattuja kiviseiniä tai kevyitä, maalattuja levyseiniä. Osassa huoneita on vesipisteet.

2. kerros

Erityinen tila: Odotusaula 203

Toisen kerroksen vanhan osan A-portaan koillispuolella on odotusaula, joka on jo alun perin toiminut odotusaulana. Tilahahmo on kuitenkin osittain muuttunut, kun tilaan on lisätty väliseiniä. Tilassa on vanhojen kulmikkaiden pilareiden lisäksi myös yksi mustaksi maalattu vapaasti seisova pilari, joka on lisätty 2001. Tilassa on uudet vaaleat tai siniset linomatot, jalkalistoina on joko uusia suoria puulistoja tai uusia RST-listoja. Osa seinistä on valkoisia, osa tummanpunaisia, osa violetin värisiä. Ikkunaseinän puolella on alaslasku. Kattoon on kiinnitetty valkoisia keilamaisia lasivalaisimia, jotka ovat uusia. Ikkunat ovat uusittuja lämpösisällisiä puuikkunoita. Ikkunoiden edustalla on lattialla seisovia alkuperäisiä valurautapattereita.

1950-
luku

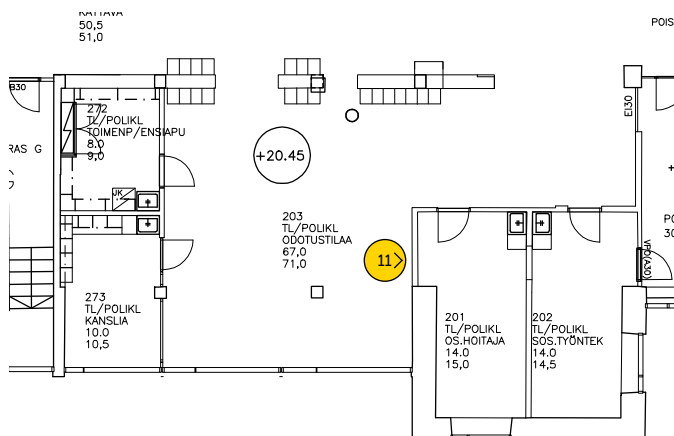

A-portaan pohjoispuolella sijaitseva toisen kerroksen valoisa odotusaula alkuperäisasussaan. Kuvassa näkyvät myös alkuperäiset kattovalaisimet. Kuva on teoksesta Noro 1979, 68.

2016

A-portaan pohjoispuolella sijaitsevan toisen kerroksen odotusaulan tila on pienentynyt, kun osa tilasta on otettu poliklinikan kanslian ja ensiapuhuoneen käyttöön rakentamalla uusi väliseinä. Valaisimet ovat uusia.

2. kerros

Toisen kerroksen käytävän 295 lattian reunaosat ovat sinistä ja keskiosaa vaaleaa muovimattoa (2001), jalkalistat ovat uusia, suoria, maalattuja puulistoja, seinät on rapattu ja maalattu, ovet ovat vanhoja, kunnostettuja yläikkunallisia, maalattuja puuovia. Katon reunoille on asennettu koivu- vaneriset johtohyllyt. Loisteputkivalaisimia on kiinnitetty seiniin.

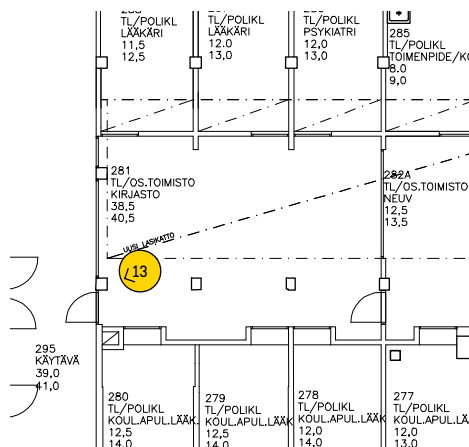
Erityinen huone:

Kirjasto 281 Haartmaninkolo

Toisen kerroksen matalan rakennusosan keskellä on ennen tyhjentämistä sijainnut kirjasto 281 Haartmaninkolo. Huoneen paikalla on alun perin sijainnut lääkäreiden tutkimushuoneita. Tilahahmo on muuttunut. Katto on vuonna 2001 rakennettu teräsrakenteinen harjakatto, jossa on suuret ikkunapinnat sekä sälekaihtimet. Tilassa on vapaina seisovia alkupe räisiä betonisia nelikulmaisia pilareita. Huoneen pinnat ovat uusia (2001). Lattia on uusi parkettilattia, jalkalistat ovat suoria, lakattuja puulistoja (1 cm korkeita). Kirjastossa on kiintokalusteina puisia kirjahyllyjä. Kirjaston kaikilla sivuilla on uusia sisäikkunoita. Osa katosta on alaslaskettu.

Toisen kerroksen matalan osan keskiosassa on ennen tilojen tyhjentämistä sijainnut kirjasto (huone 281), jonka teräsrakenteinen lasikatto on rakennettu 2001. Myös parkettilattia ja kiintokalusteet ovat peruskorjausvaiheesta vuodelta 2001.

2. kerros

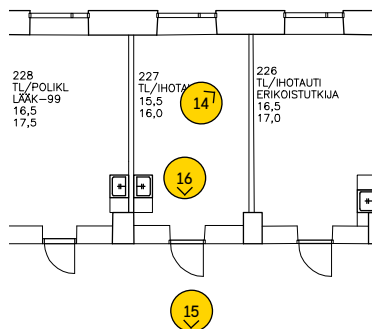
Toisen kerroksen huone 227 on ennen tyhjentämistä toiminut työlääkätieteen ihotautien tutkimushuoneena. Huone on säilyttänyt alkuperäisen hahmonsä. Ovi on alkuperäinen ikkunallinen puuovi, lattialla on uusi (2001) oranssi linomatto, jalkalistat ovat uusia, suoria ja harmaaksi maalattuja puulistoja (2001), seiniin on kiinnitetty sähköjohtokouruja. Käytävän puoleisessa osassa huonetta kattoa on alaslaskettu. Huoneessa on vesipiste.

Tyypillinen tila: Tutkimushuone 227

Toisen kerroksen vanhan osan Haartmaninkadun puoleisen siiven koillisseinää vasten on huone 227, joka on toiminut työlääkätieteen ihotautien tutkimushuoneena. Huone on säilyttänyt alkuperäisen hahmonsä. Ovi on vanha, ikkunallinen puuovi. Lattialla on uusi, oranssi linomatto (2001). Jalkalistat ovat uusia, suoria puulistoja. Rapattuihin ja maalattuihin seiniin on kiinnitetty sähköjohtokouruja. Käytävän puoleisessa osassa huonetta on alaslaskettu katto. Loisteputkivalaisimet roikkuvat katosta. Ikkuna on vanha puuikkuna, jonka sivulla on tuuletusikkuna (1950). Ulkopuolelle on lisätty alumiini-ikkuna. Ikkunan edessä on alkuperäinen mosaiikkibetoninen ikkunapenkki sekä syvennyksessä oleva alkuperäinen valurautapatteri. Huoneen pohjoisseinällä on kiintokomero, vesipiste ja allaskaappi, jotka ovat uusia (2001).

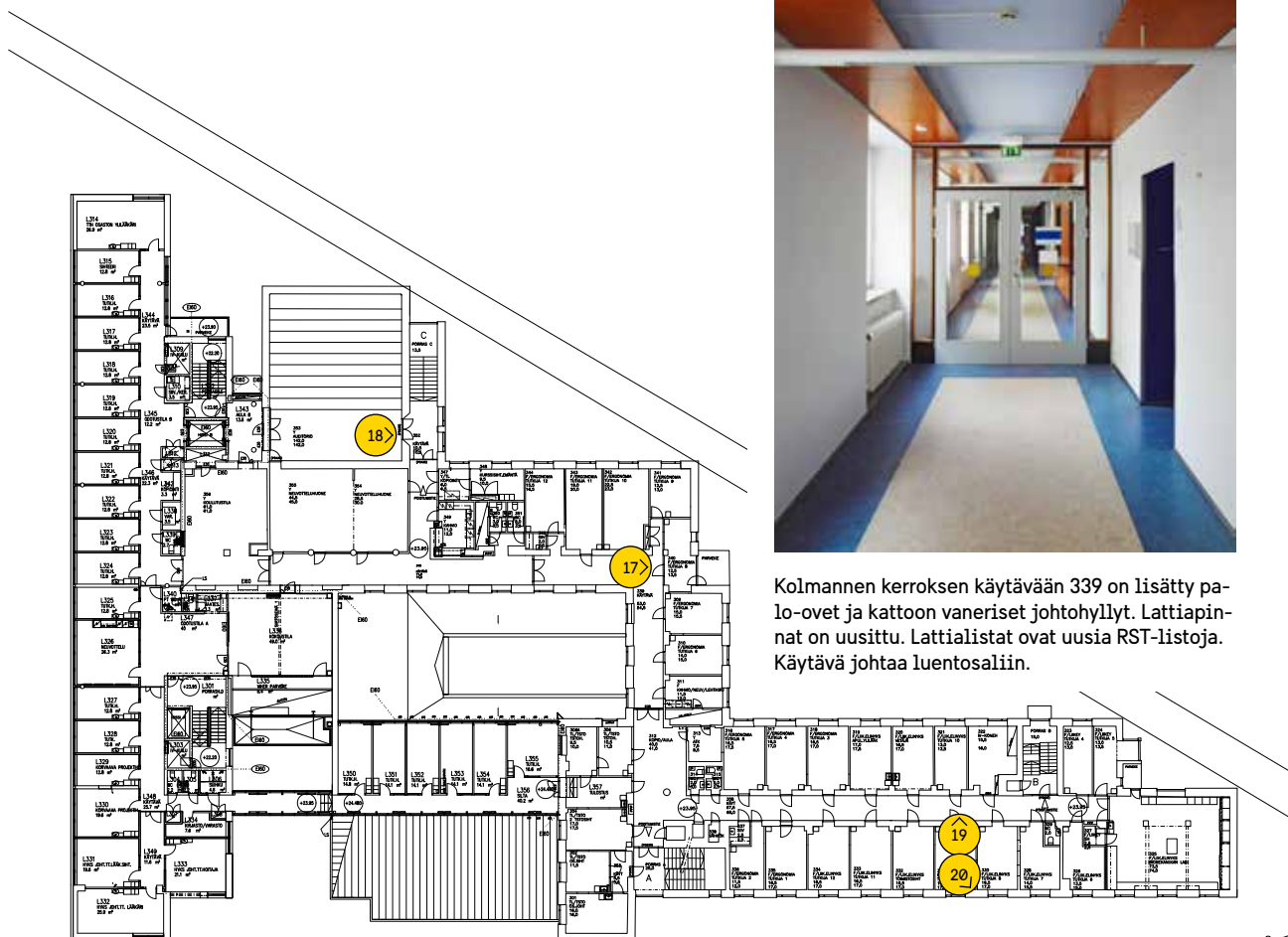

Toisen kerroksen huoneen 227 ikkuna on alkuperäinen puuikkuna, jonka sivulla on tuuletusikkuna. Ulkopuolelle on lisätty alumiininen etuikkuna. Ikkunan edessä on alkuperäinen mosaiikkibetoninen ikkunapenkki sekä syvennyksessä oleva alkuperäinen valurautapatteri.

Osa sisäovista on alkuperäisiä, kunnostettuja, harmaaksi maalattuja puuovia, joiden yläosassa on ikkuna. Lukot on uusittu.

3. kerros

Kolmannen kerroksen käytävään 339 on lisätty palo-ovet ja kattoon vaneriset johtohyllyt. Lattiat on uusittu. Lattialistat ovat uusia RST-listoja. Käytävä johtaa luentosaliin.

Alkuperäinen tilanne

Kolmas kerros on alun perin muodostunut Haartmaninkadun siivestä sekä sen kanssa kohtisuoraan olevasta osasta ja Topeliuksenkadun siivestä. Kerroksessa sijaitsi tapaturmantorjuntayksikön ja tilastojaoston tiloja. Haartmaninkadun siiven luoteispäädyssä sijaitsi tilastotieteen yksikön huonetiloja, A-portaan aula ja kesikäytävän molemmin puolin sijoitettuja toimistohuoneita. Kaakkoispäädyssä oli henkilökunnan asuntoja sekä B-porras. Kerroksen poikittaissiivessä oli kaksi toimistohuonetta. Topeliuksenkadun siivessä oli sivukäytävän itäpuolella toimistotiloja, kirjasto, suuri auditorio sekä valokuvauslaboratorio ja pohjoispäädyssä porrashuone.

Nykytilanne

Kolmas kerros on nykyiseltä hahmoltaan alkuperäistä hahmoa suurempi 2003 valmistuneen laajennusosan myötä. Vanhasta osasta on sisäyhteys laajennukseen.

Nykyisin ainoastaan laajennusosan tilat ovat käytössä muiden tilojen ollessa tyhjinä. Ennen tyhjentämistä kolmannen kerroksen vanhassa osassa on sijainnut ergonomian tutkijahuoneita, neuvotteluhuoneita, kokoustiloja, auditorio, toimistohuoneita sekä rakennuksen eteläosassa kuvantamisen neuvotteluhuone Dynamite, jonka tilat on 2000-luvulla uudistettu lisäämällä kevyitä väliseiniä.⁷⁰

Haartmaninkadun puoleisen siiven keskeiskäytävä, suuri osa sen molemmin puolin sijoittuvista pienistä huoneista ja porrashuoneet ovat säilyttäneet tilahahmonsensa. Käytävään on lisätty myöhemmin palo-ovia. Vain osa huonetiloista on muuttanut hahmoaan, kuten eteläosan tilat, jossa on alun perin sijainnut asuntoja. Myös koillis-lounaissauntaisen osan sivukäytävän hahmo on säilynyt, mutta

⁷⁰ Käytettävissä olevat uusimmat piirustukset eivät tältä osin vastaa nykytilannetta.

3. kerros

sen kaakkoispuolelle sijoittuvien tilojen jakoa on muutettu. Rakennuksen itäosassa sivukäytävä on säilynyt, mutta sen itäpuolelle sijoittuvat tilat ovat muuttaneet hahmoaan. Auditorion lounaispuolella on alun perin sijainnut avoin aula, jossa on vapaasti seisonut kolme pyöreää pylvästä, mutta pylväiden väliin on myöhemmin lisätty väliseinä, kun tilaan on muodostettu neuvotteluhuone.

Kolmannen kerroksen lattialla on harmaita ja vaaleita linomattoja (2001). Osassa tiloja ei ole kynnyksiä, paikoin on puukynnyksiä. Jalkalistat ovat pääosin uusia maalattuja puulistoja, osin uusia RST-listoja. Osa kerroksen käytävien katoista on alaslaskettu, osassa käytävätiloja alkuperäinen huonekorkeus on säilynyt ja tilan sivuille on lisätty kattoon kiinnitettyjä puisia johtohyllyjä. Käytävän ovet ovat pääosin vanhoja, yläikkunallisia puuvia, joita on kunnostettu. Osa kerroksen ovista on uusia ikkunattomia laakaovia. Huoneissa 342, 343 ja 344 on säilynyt alkuperäinen tammesta valmistettu kalanruotoparketti, vaikka huoneen tilahahmo ei olekaan alkuperäinen. Huoneiden paikalla on alun perin sijainnut kirjasto.

Erityinen tila: Auditorio

Auditorion eli suuren luentosalin tilahahmo on säilynyt, mutta tilan pintoja ja kalustoa on uusittu. Huoneessa on vaalea puuparkettilattia, joka on uusi. Auditoriossa on kymmenen porrastettua penkkiriviä. Istuimet ovat uusia (2001). Sinisissä tekstiilipäällysteissä istuimissa on puiset käsinojat. Istuinten edessä on puiset kirjoitustasot (2001). Luentosalin etuosassa on pitkä lakatusta puusta valmistettu puhujapöytä (2001). Seinät ovat rapattuja ja valkoiseksi maalattuja kiviseiniä. Kattoon on lisätty alaslasku, jossa on paneelointia ja integroituja valaisimia. Huoneen etuosassa on leikkauspinnaltaan polveileva katto, joka on maalattu valkoiseksi ja johon on integroitu uusia valaisimia. Myös huoneen takaosassa on kaareva katto. Takaosan yläosassa on projektorihuone. Seinillä on alkuperäisiä valurautapattereita. Auditorion pääsisäänkäynti sijaitsee huoneen kaakkoisivulla olevien vanhojen puupariovien kautta. Vastakkaisella puolella huoneen pohjoisivulla on toinen sisäänkäynti. Alun perin tältä kohdalta on päässyt ulkoportaasta kautta projektorihuoneeseen, mutta alkuperäiset ovet ja ulkoporras on purettu 2003 ja nykyisin paikalla on uudet teräslasiovet, jotka johtavat laajennuksen aulatilaa.

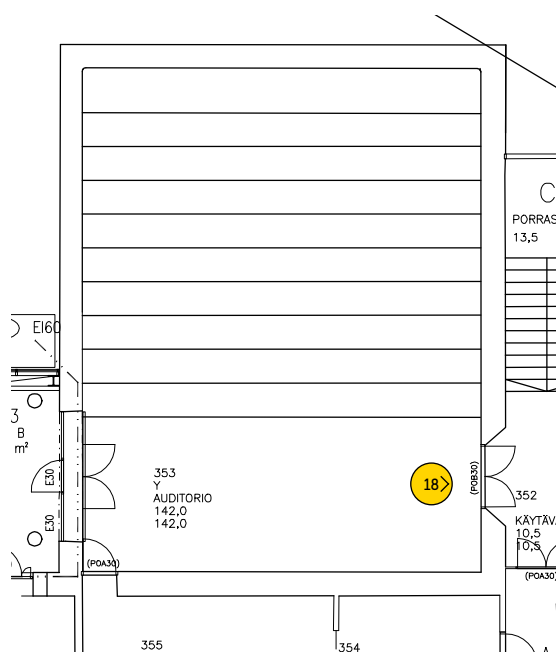
1951

Valokuva Työterveyslaitoksen vihkiäisjuhlasta, joka pidettiin luentosalissa 26. toukokuuta 1951. Taustalla näkyvästä ikkunallisesta ovesta oli ulkoportaasta kautta yhteys ylemmällä tasolla sijaitsevaan projektorihuoneeseen. Eturivin keskiosassa istuvat Tasavallan presidentti J. K. Paasikivi ja rouva Alli Paasikivi. TTL.

2016

Luentosali nykyasussaan kesäkuussa 2016. Lattia, istuimet ja ovet on uusittu, mutta huoneen tilahahmo on säilynyt. Salin pohjoisseinällä olevien teräslasiovien kautta ei enää pääse ulkoportaaseen vaan laajennusosan sisätiloihin, jotka on rakennettu 2003.

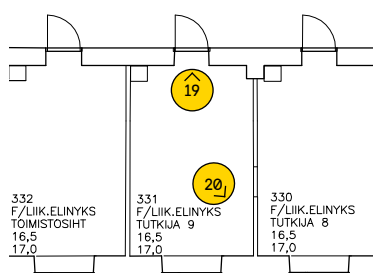
3. kerros

Kolmannen kerroksen tutkijanhuone 331 sijaitsee rakennuksen vanhan osan länsisiivessä, vasten länsijulkisivua. Huone on säilyttänyt alkuperäisen tilahahmonsensa. Seinät ovat rapattuja ja vaaleankeltaiseksi maalattuja kiviseiniä. Ikkuna on alkuperäinen, valkoiseksi maalattu puuikkuna, jonka lasit ja kahvat on uusittu. Ulkopuolelle on lisätty alumiininen etuikkuna. Ikkunan alapuolella on syvennyksessä alkuperäinen valurautainen vesikiertoinen patteri. Seinään on kiinnitetty sähkökouruja.

Huoneen 331 lattia on uusi linomatto (2001). Käytävän puoleiseen osaan huoneesta on rakennettu alaslaskettu katto. Huoneen nurkassa on kiintokomero. Huoneen ovi on alkuperäinen ikkunallinen puuovi.

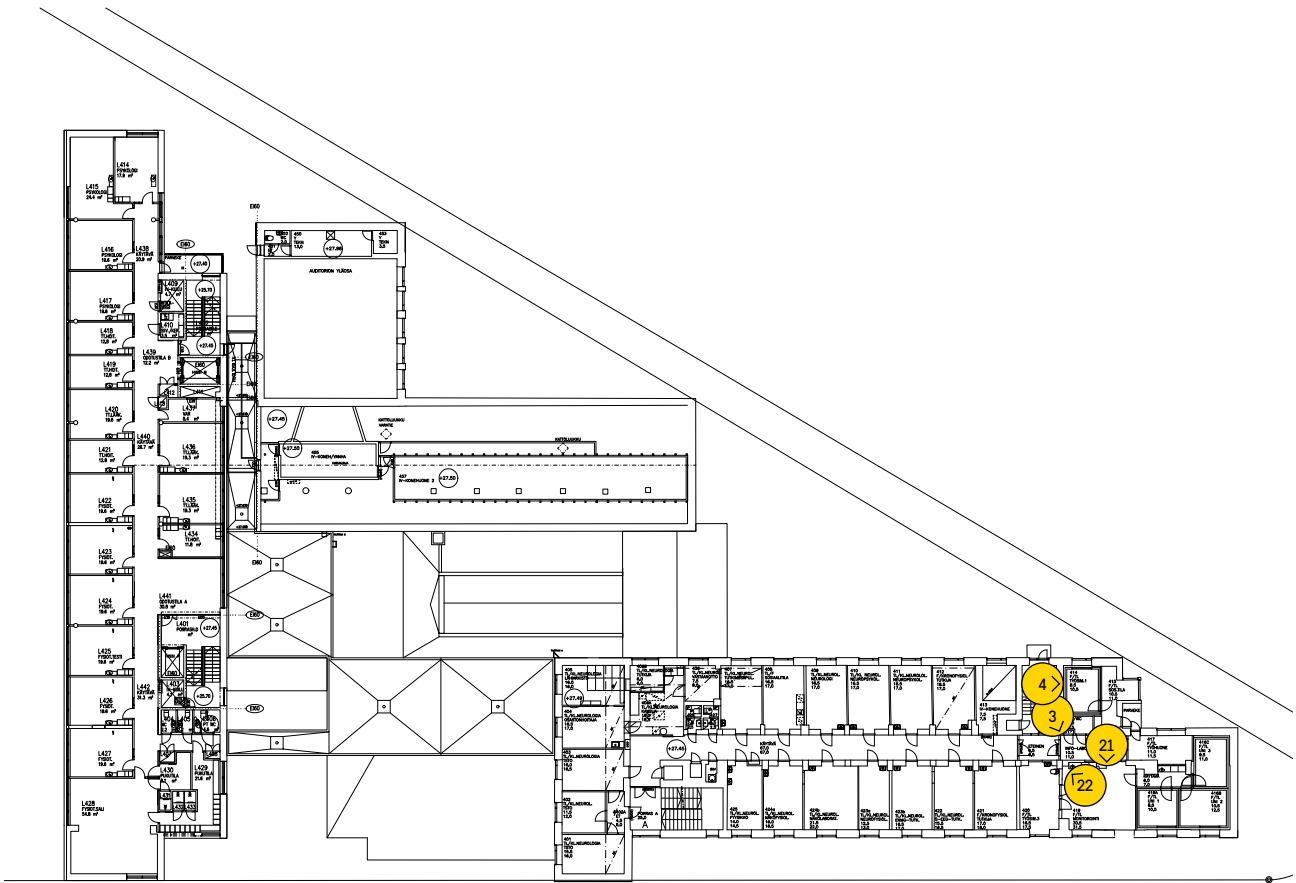

Tyypillinen tila:

Ergonomian tutkijanhuone 331

Ergonomian tutkijan huone 331 sijaitsee rakennuksen vanhan osan länsisiivessä, vasten länsijulkisivua. Huone on säilyttänyt alkuperäisen tilahahmonsensa. Ovi on kunnostettu, harmaaksi maalattu ikkunallinen puuovi (1950). Lattia on uusi linomatto (2001). Jalkalistana on uusi, suora, harmaaksi maalattu puulista. Seinät ovat rapattuja ja vaaleankeltaiseksi maalattuja kiviseiniä, joihin on kiinnitetty sähkökouruja. Katto on käytävän puoleiselta sivultaan alaslaskettu. Ikkuna on vanha, valkoiseksi maalattu puuikkuna, jossa on sivuikkuna. Lasit ja kahvat on uusittu ja ulkopuolelle on lisätty alumiini-ikkuna. Ikkunan yläpuolella on alkuperäinen verhosyvennyksen. Ikkunapenkki on alkuperäinen mosaiikkibetonipenkki. Ikkunan alapuolella on syvennyksessä alkuperäinen valurautainen vesikiertoinen patteri. Huoneen koilliskulmassa on uusi kiintokomero.

4. kerros

Alkuperäinen tilanne

Neljännessä kerroksessa sijaitsi alun perin psykologinen osasto. Keskikäytävän Haartmaninkadun puoleisissa huoneissa sijaitsivat testiauditorio sekä varastohuone. Käytävän koillispuolella sijaitsi keskenään samankokoisia toimisto-, kirjasto- ja tutkimushuoneita. Kaakkoispäädyssä oli henkilökunnan asuintiloja. Luoteispäädyssä oli invalidien huoneita. A-portaan vieressä oleva aulatila ulottui alun perin parvekkeen lasiseinälle asti.

Nykytilanne

Neljännestä kerroksesta ei ole sisäyhteyttä laajenusosaan. Ennen tilojen tyhjentämistä maaliskuussa 2016 on vanhan osan neljännessä kerroksessa sijainnut aivot ja työt –tutkimuskeskus, aivotyölaboratorio, psykiatrin, neurologin, neuropsykologin, klinisen psykologin työtiloja sekä näkö tutkimuksiin ja uni- ja vireystilatutkimuksiin liittyviä työtiloja.

Neljännän kerroksen käytävätila on hahmotaan säilynyt. A-portaan vieressä oleva aulatila on

pienentynyt ja pimentynyt, kun siihen on lisätty uusia väliseiniä. Yksittäisten huoneitilojen muotoa on muutettu. Eteläpäädyn asuintilat on otettu tutkimustiloiksi.

Käytävässä on pääosin alkuperäinen huonekorkeus, alaslaskettuja kattoja on vain eteläosassa. Käytävän katon sivuille on lisätty johtohyllyjä. Lattia on uutta muovimattoa, väritään joko ihon väristä tai siniturkoosia. Osa ovista on liukuovia. Käytävän sivuilla olevat ikkunattomat laakaovet ovat siniturkooseja.

Neljännän kerroksen Haartmaninkatua vasten olevissa huoneissa on paikoin säilynyt alkuperäinen harmaa laattalattia (61 cm x 61 cm). Laatat ovat linoleumia ja pinnassa on matomaisia kuvioita. Osassa huoneita katon alaslasku sijaitsee ikkunaseinän puolella eikä käytäväseinää vasten kuten rakennuksen muissa kerroksissa. Neljännän kerroksen lounaiskulmassa on unitutkimustila, jonka lattiaa on myöhemmin korotettu ja tiloihin johtaa pieni rampi. Neljännän kerroksen tilat on peruskorjattu 1997.

4. kerros

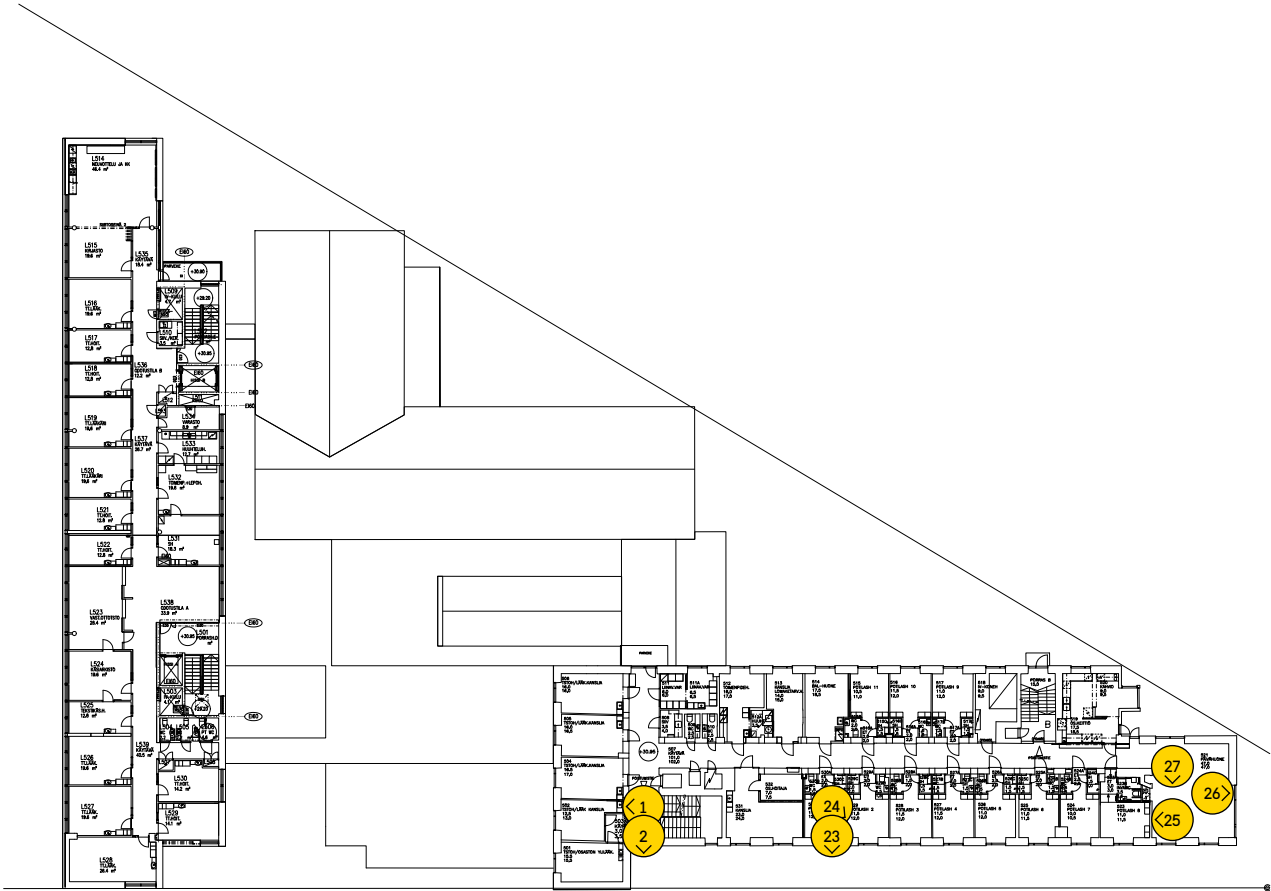

Osassa neljännen kerroksen tiloja on säilynyt alkuperäinen laattalattia, joka on harmaata linoleumia. Maton pinta koostuu matomaisista kuvioista.

Neljännen kerroksen eteläosa oli alun perin henkilökunnan asutokäytössä. Ennen tyhjentämistä huone 419 toimi työlääketieteen monitorointihuoneena. Huoneeseen on asennettu runsaasti uusia laitteistoja ja sähköasennuksia. Katto on alaslaskettu. Patterit ja ikkunat ovat alkuperäisiä. Lattia on uusittu.

5. kerros

Alkuperäinen tilanne

Alun perin viidennessä kerroksessa sijaitsi leveän keskikäytävän koillispuolella tutkimushuoneita, potilaiden huoneita ja B-porras. Kakkoispäädyssä oli johtajan asunnon alempi kerros. Käytävän Haartmaninkadun puolella oli potilaiden ruokailutila ja potilashuoneita. Luoteispäädyssä oli potilashuoneita. Viidennen kerroksen käytävä on leveämpi kuin kuudennen kerroksen käytävä.

Nykytilanne

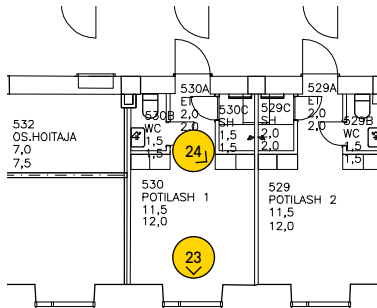
Viidennestä kerroksesta ei ole sisäyhteyttä laajennusosaan. Ennen tyhjentämistä viidennessä kerroksessa on sijainnut vuodeosasto. Tilahahmo on säilynyt pitkälti alkuperäisenä. Käyttö on myös pitkälti säilynyt, mutta eteläosa asunto on otettu vuodeosaston käyttöön ja sisäporras on purettu jo 1960-luvulla. A-porrashuoneen viereisessä aulatilan parvekkeelle johtava ikkunallinen puuovi on uusittu. Vuodeosastokerroksen ovet ovat pääosin uusia

laakaovia (palo-ovia E30, 1998), väritään oransseja tai sinivioletteja. Jalkalistat ovat RST:tä. Kynnyksiä ei ole. Käytävän lattiana on vaalea, marmorikuvioitu muovimatto (1998). Lattialistoina on RST-lista. Seinät ovat kantavia kiviseiniä, jotka on rapattu ja maalattu. Käytävällä on keltaisia levyovia (1998), sinivioletteja levyovia (1998) sekä käytävän eteläosassa, sen itäisivulla sininen tiski ja aukko seinässä. Käytävän katto on alaslaskettu. Viidennen kerroksen tilat on peruskorjattu vuonna 1998, jolloin on kunnostettu tai uusittu myös ikkunoita.

5. kerros

Potilashuoneen 530 märkätilat on uusittu 1998. Lattia- ja seinäpinoilla on neliönmuotoisia keraamisia laattoja.

Viidennen kerroksen huone 530 on toiminut vuodeosaston potilashuoneena. Tiloihin ovat kuuluneet erillinen wc ja kylpyhuone, vaneriset kiintokomerot ja varsinainen potilashuone. Huoneen etuosassa on alaslaskettu katto. Lattiat on uusittu 1998. Kaikki huoneen ovet ovat myös uusia laakaovia. Ovien puitteissa on RST-listat.

Tyypillinen tila:

Potilashuone 530

Potilashuone 530 sijaitsee Haartmaninkadun puolella käytävää. Tilahahmo ja käyttö ovat säilyneet muutoin alkuperäisenä, mutta huoneeseen on lisätty märkätilat (1998). Tilassa on erillinen wc-tila ja kylpyhuone, kiintokaappeja ja länteen suuntautuva ikkuna. Kiintokomeroissa on sekä ovellisia säilytystiloja että avohyllyjä ja ne on maalattu sinivioletiksi. Osa levypinnoista on lakattua ja petsattua vaneria. Huoneessa on vaalea, marmorikuviainen muovimatto, joka nousee noin 10 senttimetriä seinäpinnalle (1998). Seinät ovat rapattuja ja maalattuja. Katto on varsinaisen huoneen osalta rapattu ja maalattu, eteistilan katto on alaslaskettu ja siihen on integroitu ilmanvaihtolaitteistoa. Ikkuna on vanha puuikkuna, jonka ulkopuolelle on 1998 lisätty etuikkuna. Kahvat ovat alkuperäisiä. Ikkunan alapuolella on syvennys. Vesikiertoinen patteri on uusi (1998). Ikkunapenkki on mosaiikkibetonia (1950). Ikkunaseinän pintaan on kiinnitetty sähkökouru. Märkätilojen seinät on laatoitettu, väriltään alaosasta harmaata ja yläosasta valkoista. Saumat ovat harmaita. Märkätilojen katto on lakattua vanerilevyä. Märkätilojen laakaovet ovat keltaisia.

5. kerros

Huone 521 on rakennuksen paraatihuone ja sen eteläseinän ikkunoista avautuu näkymä kauas etelään. Jopa ikkunalasit ovat alkuperäisiä, valuneita lasia. Huoneen katto on rapattu ja maalattu. Alaslaskuja ei ole.

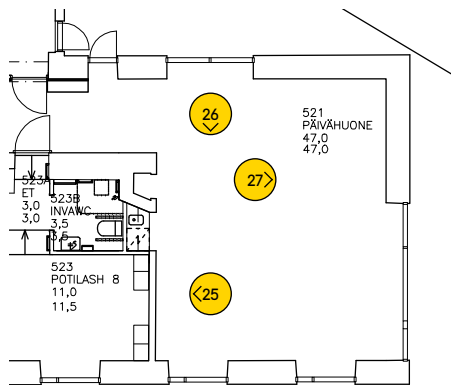

Huoneen 521 länsiseinän ikkunalauta on alkuperäinen lakattu tammitaso, jossa on reikiä. Alapuolinen patteri on alkuperäinen valurautapatteri. Ikkunapenkki on mosaiikkibetonia. Vanhassa puuikkunassa on toisen ikkunan alaosa tuuletusikkuna.

5. kerros

Entisessä johtajan asunnossa huoneessa 521 on säilynyt alkuperäinen tamminen kalanruotoparketti. Tilassa on avotakka. Sisäporras on purettu ja tilaan on lisätty keittokomero. Huonetta on viimeksi käytetty vuodeosaston päivähuoneena.

Erityinen tila: Päivähuone 521

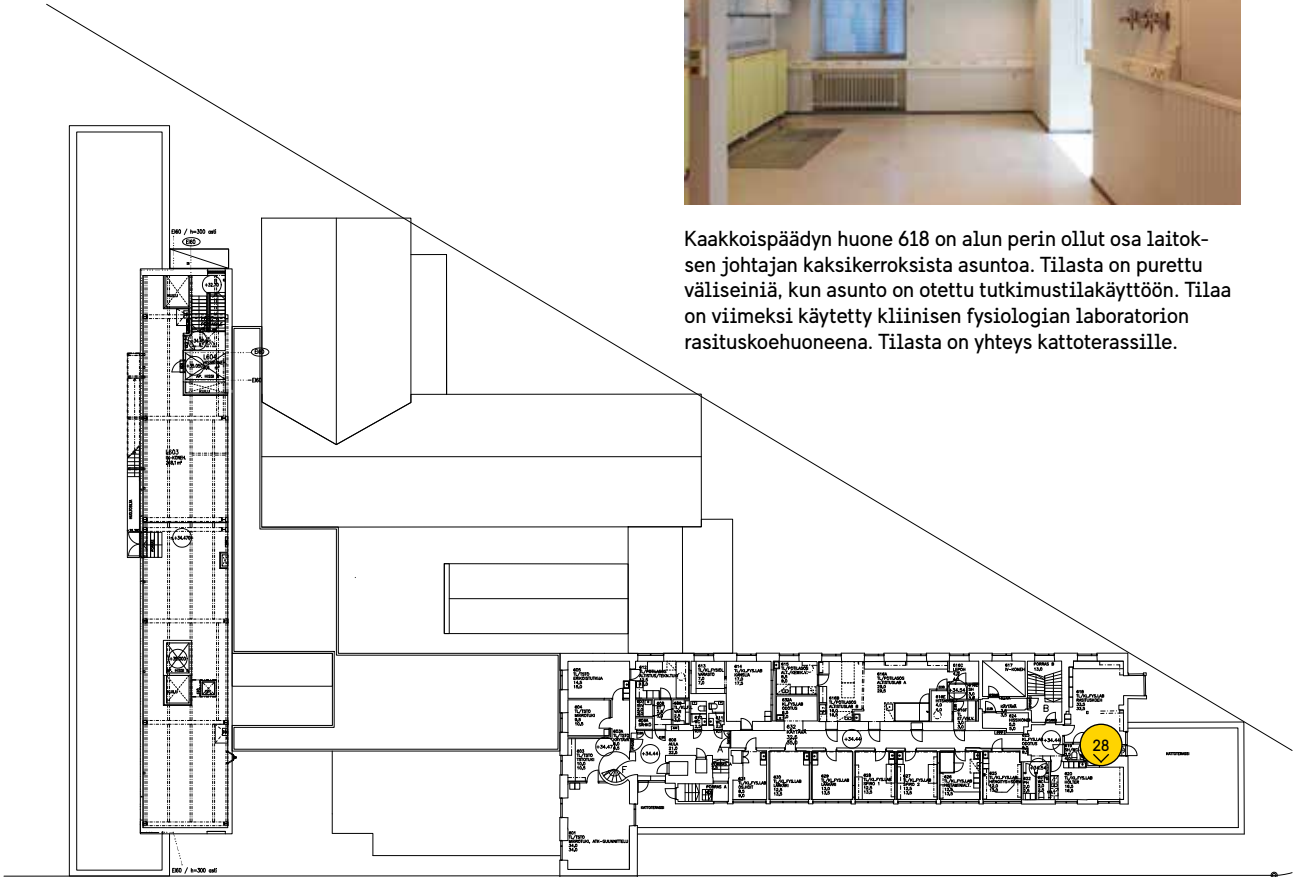
Viidennen kerroksen eteläpäädyssä sijaitsee rakennuksen paraatihuone, joka on alun perin ollut osa johtajan kaksikerroksista asuntoa. Ennen tyhjentämistä tila on toiminut vuodeosaston potilaiden päivähuoneena. Huoneessa on säilynyt alkuperäinen kalanruotoparketti, joka on tammea. Sauvat ovat 5 cm x 25 cm. Parketti on erinomaisessa kunnossa. Lattiaa on hiottu ja se on lakattu uudestaan. Lattialista on vanha noin viisi senttimetriä korkea, valkoiseksi maalattu puulista (1950). Sen edustalla on uusi lakattu puulista, joka on taaempaan sijaitsevaa listaa pienempi. Seinät ovat rapattuja ja valkoiseksi maalattuja. Huoneessa on kolmeen suuntaan ikkunoita. Kaakkoissivun ikkunat ovat suuria, alkuperäisiä puuikkunoita. Myös lasi on alkuperäinen. Ulkopuolelle on lisätty alumiinikehyksiset, avattavat ikkunat. Ikkunoiden alapuolella on vanhoja valurautapattereita. Ikkunapenkit ovat mosaiikkibetonipenkkejä. Koillissivun ikkunan edessä on patterin päällä kaarevamuotoinen ja seinästä ulos työntävä lakattu alkuperäinen puutaso, jossa on tuuletusreikiä.

Katto on rapattu ja valkoiseksi maalattu. Alaslaskuja ei ole. Huoneen pohjoisseinällä sijaitsee alkuperäinen avotakka. Takan aukko on vain 10 cm lattiapinnan yläpuolella. Aukko on kehystetty mustalla kivipinnalla. Aukon sivupinnoilla on vaakasuntaisia erilevyisiä kivivyöhykkeitä, jotka on myöhemmin maalattu mustaksi. Takan muut ulkopinnat on rapattu ja maalattu valkoiseksi. Takan aukon yläpuolella on lakattu puinen taso. Avotakan edessä on mustalla kivellä päällystetty lattiapinta (60 cm x 120 cm). Takan vieren on myöhemmin lisätty keittokomero (1998).

6. kerros

Kaakkoispäädyn huone 618 on alun perin ollut osa laitoksen johtajan kaksikerroksista asuntoa. Tilasta on purettu väliseiniä, kun asunto on otettu tutkimustilakäyttöön. Tilaa on viimeksi käytetty kliinisen fysiologian laboratorion rasisuskoehuoneena. Tilasta on yhteys kattoterassille.

Alkuperäinen tilanne

Keskikäytävän koillispuolella sijaitsi alun perin keittiöhenkilökunnan asuinhuoneita ja yhteinen keittiö, Haartmaninkadun puolella oli laboratorioeläinten huoneita. Luoteispäädystä sijaitsivat porrashuone, hissi, kierreporras sekä konferenssi- ja klubitila. Kaakkoiskulmassa on alun perin sijainnut laitoksen johtajan kaksikerroksisen asunnon yläkerta, johon liittyi kattoterassi.

Nykytilanne

Kuudennesta kerroksesta ei ole sisäyhteyttä laajenusosaan. Vanhan osan tilat on tyhjennetty käytöstä maaliskuussa 2016. Siihen asti kuudennessa kerroksessa on sijainnut kliinisen fysiologian laboratorio ja kerroksessa on tehty sydämen ja keuhkon toimintakokeita. Kerroksen pohjoisosassa on ollut toimistotiloja.

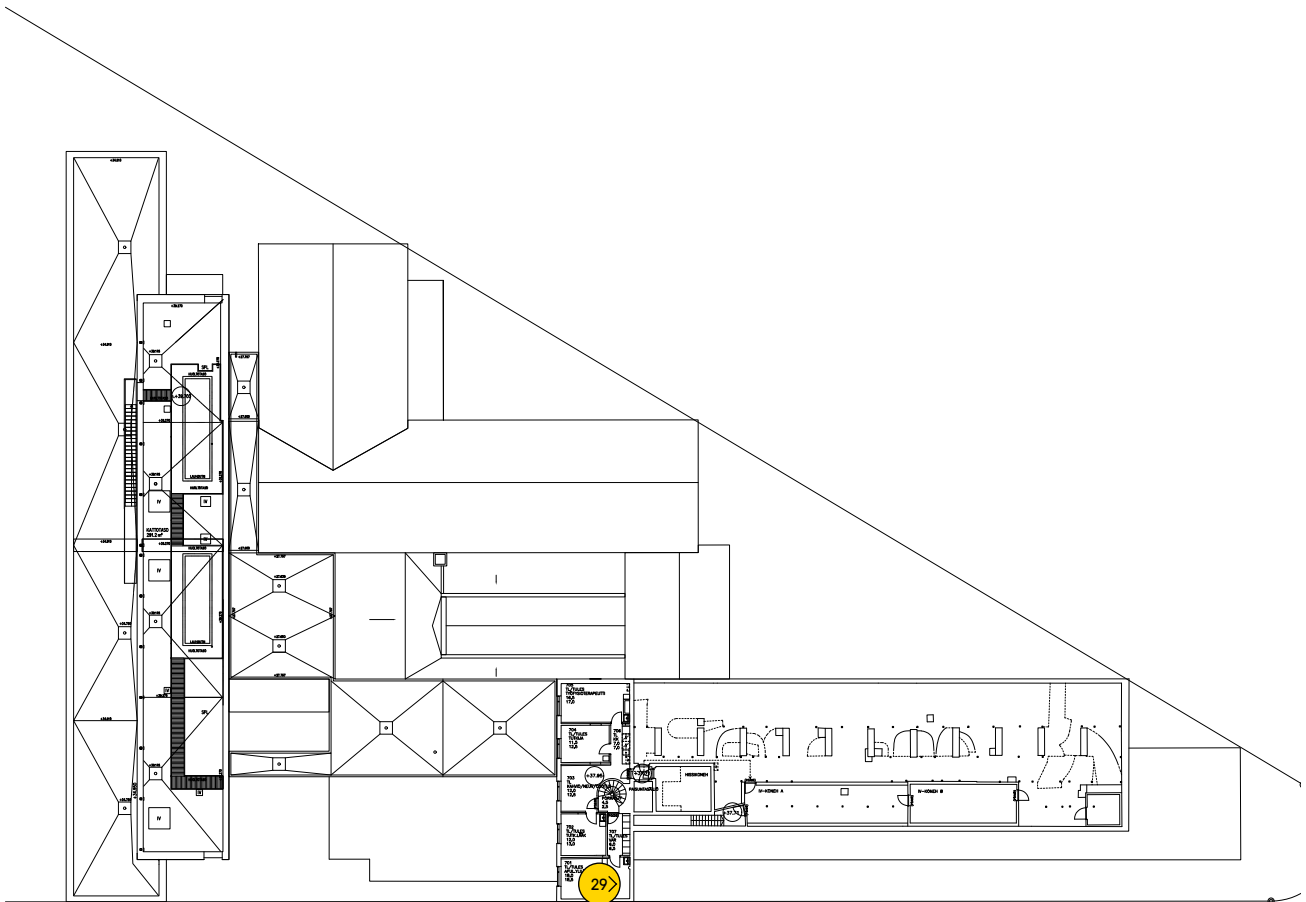
Kerroksessa on säilynyt käytävän osalta alkuperäinen tilahahmo, mutta yksittäisten huonetilojen

tilajako ei vastaa enää alkuperäistä. Tiloja on jaettu käyttötarkoituksen muutosten myötä kevein väliseinin, viimeksi 2000–2001 tehdyssä peruskorjauksessa. Luoteispäädyn suuri tila on jaettu väliseinillä pienemmiksi huoneiksi. Kaakkoispäädyn johtajan asunto on muutettu rasisuskoelaboratorioksi. Lattiat ovat vaaleaa muovimattoa, jossa on marmorikuvioita (2001). Asunnon sisäinen porraskäytävä on purettu, kun asunto on otettu tutkimustilakäyttöön 1960-luvulla. Tällöin B-porrasta jatkettiin viidennestä kerroksesta kuudenteen kerrokseen.

Kuudennen kerroksen käytävätilassa on vaaleaa mattoa, odotustilassa ja osassa käytävää on sinistä muovimattoa. Märkätiloissa on keraamiset laattalattiat (10 cm x 10 cm, harmaa, 2001). Jalkalistat ovat suoria puulistoja (2001).

Käytävän Haartmaninkadun puoleisella seinällä ei alun perin ole sijainnut oviaukkoja. Oviaukot on lisätty myöhemmin.

7. kerros

Alkuperäinen tilanne

Seitsemättä kerrosta on alun perin kutsuttu torniksi. Siellä sijaitsivat kierreportaan edustalla käytävä, itse huonetila oli yksi suuri tila, jota käytettiin konferenssi- ja klubitilana.

Nykytilanne

Nykyisin seitsemässä kerroksessa on uusin väliseinän jaettuja pienempiä huonetiloja. Kerroksessa on myös pieni kahvio- ja neuvottelu- sekä odotustila sekä tutkijoiden, fysioterapeuttien ja lääkäreiden toimistohuoneita. Sisäkatto on vesikaton muotoinen harjakatto, joka on rapattu ja maalattu. Osassa huonetiloja on alaslaskettu katto. Katossa on vetotankoja.

Seitsemättä kerrosta on alun perin kutsuttu torniksi ja kerroksessa sijaitsi luentosali ja kerhotila. Kerroksen tilahahmo on muuttunut alkuperäisestä, kun on rakennettu uusia väliseiniä. Kuvassa on huone 701, joka on viimeksi toiminut apulaisylilääkärin huoneena. Huoneen sisäkaton muoto noudattaa harjakaton muotoa ja se on rapattu ja maalattu.

6.

Johtopäätökset

Työterveyslaitos ja sen tehtävä yhteiskunnassa

Työterveyslaitoksen rakennus Haartmaninkatu 1:ssä Helsingin Meilahdessa rakennettiin sotien jälkeisenä jälleenrakennuskaudella 1945–1952, jolloin Suomi maksoi sotakorvauksia, yhteiskunta teollistui ja kaupungistui. Noina vuosina luotiin pohjaa hyvinvointiyhteiskunnalle. Näihin suuriin muutoksiin liittyivät pyrkimykset työn rationalisointiin ja tehokkuuden lisäämiseen. Samalla pyrittiin pitämään työntekijöistä parempaa huolta – olihan terve ja hyvinvoiva työntekijä myös tehokkaampi.

Sotakorvausten suorittamisen kanssa kamppailevassa yhteiskunnassa Työterveyslaitoksen nopeaan syntyyn sotien jälkeen liittyi vahva poliittinen tahto. Vuonna 1951 vihityn Työterveyslaitoksen takana oli vuonna 1945 perustettu Ammattilääketieteen tutkimussäätiö, jonka toimesta jo perustamista seuraavana vuonna ryhdyttiin suunnittelemaan Ammattilääketieteen tutkimuslaitosta. Vuoden 1950 lopulla ennen vihkimistään se muutti nimensä Työterveyslaitokseksi.

Työterveyslaitoksen uudisrakennus ja vaikutteet

Työterveyslaitokselle ei ollut toiminnallista esikuvaa Suomessa, olihan se ensimmäinen ja ainut toimija maassamme. Kansanterveyslaitos perustettiin vasta 1980-luvulla omaksi erilliseksi laitoksekseen. Esi-merkkejä olikin haettava maan rajojen ulkopuolelta. Tämä oli rakentamisaikana tyypillistä, kun omassa maassa ei ollut malleja erilaisen sairaala- ja terveyskeskusrakennusten toimintamuodoista.

Laitoksen suunnitteluvaiheessa sekä sen toiminnan että arkkitehtuurisen muodon kehitystyöstä vastaavat henkilöt matkustivat laajasti Pohjoismaissa, Englannissa ja Yhdysvalloissa tutustuen niiden yliopistojen, teollisuuslaitosten, säätiöiden ja yhdistysten toimintamuotoihin ja poimivat vaikutteita perustettavaan laitokseen. Merkittävin matkojen vaikutuksena syntynyt muutos alku- peräissuunnitelmiin oli uuden tutkimuslaitoksen

toiminnan vahva kytkeytyminen potilastyöhön yhdysvaltalaisen health center -esikuvien mukaisesti. Alun perin poliklinikkatoiminta oli suunniteltu vaatimattomaksi, nyt sen rooli ja sille varattavat tilat uudisrakennuksessa kasvoivat merkittävästi. Kun uusi laitos toimi poliklinikkana, istui se hyvin Meilahden sairaala-alueen muiden poliklinikoiden joukkoon. Sairaala-alueen kontekstissa rakennus toimii katulinjan päätenäkymänä Haartmaninkadun ja Topeliuksenkadun kiilamaisessa risteyskohdassa.

Uuden laitoksen toiminta kattoi työterveydenhuollon lisäksi monia kansanterveyden alaan nykyisin laskettavia toimintamuotoja. Ajan henkeen laitosten toimintakentät olivat laajoja, esimerkiksi 1940-luvulla rakennettu Invalidisäätiön huoltolaitos Ruskeasuolle sisälsi sairaala-, ammattikoulu-, tutkimus-, asuin- ja proteesipajatiloja.

Työterveyslaitos rakentuu

Uuden rakennuksen suunnitteluun vaikutti ja siitä vastasi joukko henkilöitä, joilla oli vahva näkemys perustettavan laitoksen toiminnan muodosta ja tälle tarvittavista tilaratkaisuista sekä tuon ajan sairaalarakentamisesta. Laitoksen tuleva ensimmäinen johtaja Leo Noro vaikutti koko suunnitteluprosessin aikana tilaohjelmaan ja omaksui kansainvälisiä vaikutteita. Hänen Vaimonsa Eva Noro oli laatinut aiheesta diplomityön, joka antoi ilmeisesti lähtökoh- tia arkkitehtisuunnittelijoille, Olli ja Marja Pöyrylle. Monien vaikutteiden takia laitoksen suunnitelmat elivät pitkään, hidastaen merkittävällä tavalla rakennusprosessia. Toisaalta suunnitteluun vaikuttaneiden tavoitteena oli saada aikaan mahdollisimman hyvä ja toimiva rakennus.

Pitkään hiotut piirustukset olivat vain yksi syy rakennuksen hitaaseen valmistumiseen. Työstä vastaavan rakennustoimikunnan ja Rakennushallituksen työnjako oli melko kankeaa ja kaavamaisista. Myös pula rakennusmateriaaleista ja työntekijöistä hankaloitti rakentamista. Lakkoja oli paljon ja ne olivat kestoltaan pitkiä.

Työterveyslaitoksen arkkitehtuuri

Työterveyslaitoksen rakennus sommiteltiin ahtaalle, aiemmin rakentamattomalle kolmionmuotoiselle tontille kahden kadun kiilamaiseen risteykseen tiiviisti suorakulmaiseen koordinaatistoon epäsymmetriseen sommitelmaan. Rakennusmassa jaettiin toisissaan kiinni oleviin erikorkuisiin ja -syvyisiin osiin, jotka katettiin lyhyträystäisillä harjakatoilla. Pääsisäänkäynti sijoitettiin rakennuksen matalan ja rakennusrungoltaan syvän osan lounaissivulle, silloisen Huopalahdenkadun, nykyisen Haartmaninkadun varteen. Tämän kadun suuntaiseen korkeaan siipeen sijoitettiin tutkimus- ja asuintilojen lisäksi vuodeosastot keskikäytäväratkaisua hyödyntäen. Rakennuksen koillissivulle rakennettiin auditorion aulatiloihin liittyvä sisäänkäynti. Kaakkoispäädyssä sijaitsivat henkilökunnan asunnot ja autotalli. Seinät muurattiin tiilestä, rapattiin ja maalattiin, ikkuna-aukotus sommiteltiin ajalleen tyyppillisesti säännölliseen rytmiin. Porrashuoneista tehtiin valoisia ja niiden ikkunaseinät korostuvat julkisivuissa. Välipohjissa ja pilareissa käytettiin paikalla valettua teräsbetonia, joten rakennuksesta tehtiin sekarunkoinen.

Tilojen suunnittelussa otettiin huomioon sekä tehokkuteen, taloudellisuuteen että viihtyisyyteen liittyviä näkökulmia. Hygienia-ajatteluun kuuluivat raittiin ilman ja luonnonvalon riittävä saaminen. Ikkunat suunnattiin pääosin koilliseen ja lounaaseen ja ikkunoihin liittyi avattavat tuuletusikkunat. Myös kattoikkunoita käytettiin tuomaan luonnonvaloa matalan osan syvään rakennusrunkoon. Näkymien huomioon ottaminen oli 1950-luvun arkkitehtuurille tyyppillistä ja kattoterassilta suunnattiin näkymien ehdoilla. Vuodeosastot koostuivat rinnakkaisista potilashuoneista aputiloiheen ja potilashuoneissa ei ollut yksityisyyttä. Henkilökunnan asuintilojen välillä oli hierarkiaa.

Työterveyslaitoksen arkkitehtuurin typologiaa voi osittain rinnastaa toiseen samanaikaiseen ilmiöön, keskussairaala-arkkitehtuuriin. Toisen maailmansodan jälkeen lääketieteellinen teknologia ja hoitomuodot kehittyivät harppausaskelin. Matalat ja syvärunkoiset rakennusmassat, joihin sijoitettiin toimenpidetiloja muodostivat usein jalustan suomalaisille kerrossairaaloille toisen maailmansodan jälkeen. Tämä "torni jalustalla" -sairaala pohjautui Yhdysvalloista ja Kanadasta omaksuttuihin malleihin. Työterveyslaitoksen ratkaisussa on nähtävissä

kyseisen rakennustyyppin kanssa yhtäläisyyksiä. Työterveyslaitoksen ympäristö poikkeaa kuitenkin täysin suomalaisten keskussairaaloiden yleensä väljästä sijoittelusta metsämäiseen ympäristöön. Yhdysvalloissa taas kerrossairaaloita oli aikanaan kehitetty nimenomaan kaupunkimaiseen ympäristöön, missä tontit olivat rajatumpia. Työterveyslaitoksen monimuotoinen toiminta ei kuitenkaan tilajärjestelyidensä osalta vastaavasti vertaudu keskussairaaloihin.

Myöhemmät muutokset ja uusien toimipisteiden perustaminen

Työterveyslaitoksen toimitilat jäivät nopesti kasvavan ja kehittyvän toiminnan tarpeisiin liian pieniksi. Kun 1950- ja 1960-luvut olivat toiminnan vakiintumisen ja kasvun aikakautta, 1970-luvulla toimenkuvaa kavennettiin ja keskityttiin työperäisiin sairauksiin. Terveystenhoito ja sairauksien ennaltaehkäisy korostuivat sairaanhoidon sijaan, päivittäisestä poliklinikatyöstä luovuttiin ja toiminta profiloitui asiantuntija- ja tutkimustyöksi. Samalla luotiin aluelaitosjärjestelmä. Seuraavina vuosikymmeninä huomio kiinnittyi työkyvyn ylläpitoon ja työyhteisöihin. Toimintakentän ja rakennusnormiston muutokset ovat heijastuneet toimitiloihin. Kun ajan hengen mukaan 1950-luvun uudisrakennukseen tehtiin henkilökunnan asuntoja, on nuo asunnot otettu myöhemmin tutkimustilakäyttöön. Myös etenkin laboratoriotilat jäivät usein vanhanaikaisiksi ja sosiaalitulat olivat riittämättömät suhteessa muutuviin mitoituksiin. Vaikka toimitilat ovat jossain määrin vaihtuneet, Työterveyslaitoksen toiminnan pääpainopiste on ollut Meilahdessa tähän asti ja Haartmaninkadun toimipiste ollut sen käytössä vuoteen 2016 asti. Nyt painopiste on siirtynyt työtilojen käytön tehostumisen myötä kadun toiselle puolelle Topeliuksenkadulle ja tulee jatkumaan siellä ainakin seuraavalle vuosikymmenelle.

Säilyneisyys

Haartmaninkatu 1 on ulkotiloiltaan pääosin hyvin säilynyt, vain luoteisjulkisivu on vuonna 2003 siihen osittain kiinni rakennetun laajennusosan myötä muuttunut. Muun muassa auditoriosta projektorihuoneeseen johtanut ulkoporras on purettu. Lisäksi vanhan rakennuksen matalan osan päälle on rakennettu laajennustyön yhteydessä

pieni korotus. Julkisivujen rappaus ja maalaus on uusittu. Vanhan osan pääsisäänkäynti on hyvin säilynyt. Vanhaan osaan on lisätty joitakin yksittäisiä uusia ikkuna-aukkoja. Rakennuksessa on useita alkuperäisiä ikkunoita, mutta osaan ikkunoista on ulkopuolelle lisätty metalliset etuikkunat. Myös ulko-ovet ovat hyvin säilyneitä. Katolle lisättyjen ilmanvaihtolaitteiden myötä alun perin selkeä hormisarja on menettänyt ryhdikkyyttään. Rakennuksen ominaispiirteisiin kuuluu myös Haartmaninkadun siiven kuudennen kerroksen tasolla oleva kattoterassi, jolta avautuu näkymiä kauas ympäröivään kaupunkitilaan.

Sisätiloissa on tehty lukuisia eriaikaisia muutoksia toiminnallisten muutosten seurauksena. Rakennuksessa oli alun perin rinnan tutkimus- ja laboratoriotiloja, potilashuoneita sekä henkilökunnan asuntoja, joista hierarkiassa tärkeimpänä oli johtajan kaksikerroksinen, rakennuksen kaakkoispäähän sijoittunut asunto. Sisätilojen viimeisin suuri muutos oli vuosien 2000–2001 aikana tehty peruskorjaus ja suurin osa sisätilojen pinnoista on tältä ajalta, kuten myös osa väliseinistä. Tilajako poikkeaa paikoin huomattavasti alkuperäisestä, mutta rakennuksessa on myös laajoja alueita, joissa tilajako on säilynyt. Rakennuksessa on sekä kunnostettuja alkuperäisiä ovia että uusia ovia. Osa alkuperäisistä lattiapinnoista, kuten mosaiikkibetonilattiat, joidenkin yksittäisten huoneiden tammiparketti ja linolaattalattia on säilynyt. 1960- ja 1970-luvuilla tehdyt kattojen alaslaskut on purettu viimeisen peruskorjauksen yhteydessä ja osittain korvattu uusilla alaslasketuilla katoilla tai johtohyllyillä. Haartmaninkadun siiven A-portaan yhteydessä olevat aulatilat ovat osin menettäneet luonnonvaloa, kun parvekeseinän ja aulan väliseen tilaan on lisätty useissa kerroksissa väliseiniä. Lisäksi toisen kerroksen aulan viereistä käytävää alun perin valaisseet kattoikkunat on purettu 2003 laajennustöiden ja korotuksen yhteydessä.

Rakennuksen porrashuoneet ovat hyvin säilyneet. Näistä merkittävin on pääporras eli A-porras. Palo-osastointimuutosten myötä A-portaaseen on lisätty varauloskäynti ja palo-ovia. Vuonna 2003 valmistuneiden laajennustöiden yhteydessä purettiin yksi vanha porras.

Rakennuksen päätiloja ovat porrashuoneiden ohella ensimmäisen kerroksen pääsisäänkäynnin aulatila, kolmannen kerroksen auditorio sekä Haartmaninkadun siiven viidennen kerroksen kaakkoispäädyn päivähuone eli entinen johtajan asunnon alakerran huone, josta avautuvat vaikutta-

vat näkymät Topeliuksenkatua pitkin etelään aina Töölöön asti.

Työterveyslaitos Haartmaninkatu 1 kuuluu suunnittelijansa arkkitehti Olli Pöyryn merkittävimpien töiden joukkoon ja sillä on oma roolinsa lähiympäristönsä kaupunkirakenteessa. Se myös symboloi sodanjälkeisen Suomen työolosuhteiden parantamiseen tähtäävää toimintaa.

Lähteet

Arkistolähteet

Arkkitehtuurimuseo (MFA) (Pöyryn arkisto)
Arkkitehti Olli Pöyryn piirustuskokoelman piirustusluettelo, Olli Pöyryn laatima Ammattilääketieteen tutkimuslaitoksen uudisrakennusvaiheen asemapiirros vuodelta 1948 sekä hänen laatiman Työterveyslaitoksen laajennusehdotuksen piirustukset vuodelta 1962.

Helsingin karttapalvelu (HEL KP)
Voimassa oleva asemakaava sekä tontti- ja rakennustietoja.

Helsingin kaupungin kaupunginarkisto, Sientti-arkistotietojärjestelmä (HKA SIN)
Tonttirekisterikortti.

Helsingin kaupungin tilastokonttori, 1953. *Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta vuonna 1948, edellinen osa*. Helsinki: Helsingin kaupungin tilastotoimisto.
Helsingin kaupungin kaupunginmuseon kuva-arkisto (HKM KA)
Vanhoja valokuvia.

Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto (KSV)
Vanhat asemakaavat.

Helsingin kaupungin rakennusvalvontaviraston arkisto (RakVV)
Rakennuslupa-asiakirjat.

Kansallisarkisto (KA)
Myöhempien vaiheiden rakennuspiirustuksia.

Maanmittauslaitoksen arkisto (MML)
Ilmakuva, eriaikaisia peruskarttoja ja kiinteistörekisteriote.

Senaatti-kiinteistöjen arkisto, Helsinki (Sk)
Rakennuksen eriaikaisia piirustuksia, piirustusluetteloita, asiakirjoja ja KOKI-raportit.

Työterveyslaitoksen arkisto (TTL)
Rakennuspiirustuksia, vanhoja valokuvia ja lehtiartikkeleita.

Painamattomat lähteet

Heikinheimo, Marianna, ark-byroo Oy, 2013. *Ruskeasuon kampus. Rakennushistoriallinen selvitys 9.8.2013*. Helsingin Yliopistokiinteistöt Oy:n tilaama konsulttityö.

Ihatsu, Sanna, Virta-Palaste-Leinonen arkkitehdit Oy, 2012. *Meilahden sairaala-alue. Rakennushistoriaselvitys asemakaavamuutoksen rinnakkaiskonsulttityötä varten*. HUS Tilakeskuksen tilaama konsulttityö.

Noro, Eva, 1947. Ammattilääketieteen tutkimuslaitos. Teknillisen korkeakoulun arkkitehtuurin osaston diplomityö. 10.3.1947. Säilyttävä arkisto: Aalto-yliopiston kirjasto, Otaniemi.

Painetut lähteet

Arkkitehti 9–10/1940, 78–80. Tävlingsen om Finlands Banks affärshus i Tammerfors.

Arkkitehti 4/1941, 60–64. Tävlingsen om församlingshus i Vasa.

Arkkitehti 9–10/1943, 97–101. Hietaniemen sankarihautakilpailu.

Arkkitehti 5–6/1944, 46–51. Tävlingsen om församlingshuset Sjötullsgatan 4, Helsingfors.

Arkkitehti 5–6/1945, 62–68. Meilahden kirkkokilpailu, Helsinki.

Arkkitehti 8/1951, s.101–110. Kivelän alueen suunnittelukilpailu.

Helsingin Sanomat 27.5.1951. "Kansakunnan voima on kansalaisten terveys" Työterveyslaitoksen vihkiäiset eilen. Säilyttävä arkisto: TTL.

Henttonen, Maarit, 2002. *Keisarin kivistä tuhannen tutkijan tiedetaloon. Meilahden sairaala-alueen rakentamisen vaiheita*. Hippokrates 2002, 69–86. Suomen Lääketieteen Historian Seura.

Henttonen, Maarit, 2009. *Kansakunnan parhaaksi: suomalaiset naisten- ja lastensairaalat 1920–1940-luvulla arkkitehtonisena, lääketieteellisenä ja yhteiskunnallisena suunnittelukohteena*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Joutsivuo, Timo; Laakso, Mikko, 2008. *Sairaanhoidon ytimessä, HYKS 50 vuotta*. Helsinki: HUS-kuntayhtymä.

Karjala (sanomalehti) 27.5.1951. Työterveyslaitoksen kustannusarvio 240 milj. mk Vihkiäistilaisuus oli eilen. Säilyttävä arkisto: TTL.

Ketola, Eino, 2015. *Majakka ja luotsi – Työterveyslaitos 1945–2015*. Helsinki: Työterveyslaitos.

Klinge, Matti (et al.), 1990. *Helsingin yliopisto 1640–1990*. III osa. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Kotilainen, Helinä, 2000. *Rakentaminen Suomen terveydenhuollossa 1900-luvulla*. Hippokrates 2000, 102–121. Suomen Lääketieteen Historian Seura.

Noro, Leo, 1979. *Työterveyslaitos: tausta ja kehitys*. Helsinki: Työterveyslaitos.

Paatero, Kristiina, 1994. *Sankaruus ja arki. Suomen 50-luvun miljöö. Building in Finland in the 1950s*. Helsinki: Suomen rakennustaiteen museo.

Pöyry, Olli, 1943. Bostadsaktiebolaget Tullbommen,

Helsingfors, Mannerheimvägen 90. Asunto-osakeyhtiö Tullinpuomi, Helsinki, Mannerheimintie 90. *Arkkitehti* 7/1943, 71–75.

Pöyry, Olli, 1947. Lontoon Kristallipalatsin kilpailu, ehdotus no 16. *Arkkitehti* 1–2/1947, 21–26.

Pöyry, Olli, 1952. SPS:n purjehdusmaja Nihtisaari, Helsinki. *Arkkitehti* 8/1952, 129–134.

STS & TFiF, 1965. *Diplomi-insinöörit ja arkkitehdit - Diplomingenjörer och arkitekter 1965*. Helsinki: Suomen Teknillinen Seura STS ry ja Tekniska Föreningen i Finland TFiF.

STS & TFiF, 1982. *Diplomi-insinöörit ja arkkitehdit - Diplomingenjörer och arkitekter 1982*. Jyväskylä: Suomen Teknillinen Seura STS ry ja Tekniska Föreningen i Finland TFiF.

STS & TFiF, 1991. *Diplomi-insinöörit ja arkkitehdit - Diplomingenjörer och arkitekter 1991*. Jyväskylä: Suomen Teknillinen Seura STS ry ja Tekniska Föreningen i Finland TFiF.

Uusi Suomi 27.5.1951. Työterveyslaitos vihittiin eilen juhallisesti tarkoitukseensa.

Verkkolähteet

Helsingin kaupungin museo, 2014. Helsingin kaupungin museon lausunto Meilahden sairaala-alueen asemakaavan muutosluonnoksesta (Meilahti 15526) 24.1.2014. Julkaistu Helsingin kaupungin verkkosivuilla.

<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/67753a30-3a70-4652-ae54-2164221ca41d/Meilahden+sairaala-alue.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=67753a30-3a70-4652-ae54-216421ca41d>

Haettu 9.5.2016.

Ihatsu, Sanna, 2012. Virta-Palaste-Leinonen Arkkitehdit Oy. Meilahden sairaala-alue. Rakennushistoriaselvitys. Asemakaavamuutoksen rinnakkaiskonsulttityötä varten. Luonnos 25.9.2012. Tilajana HUS Tilakeskus. Julkaistu Helsingin kaupungin verkkosivuilla.

http://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunkisuunnittelu-lautakunta/Suomi/Esitys/2013/Ksv_2013-10-08_Kslk_26_EI/310D6B7E-559C-4AE1-A4D3-501CE3315B4D/Liite.pdf

Haettu 9.5.2016.

Kivilaakso, Aura, 2009. Arkkitehtuurimuseon verkkosivujen arkkitehtiesittelyteksti: Olli Pöyry.

<http://mfa.fi/arkkitehtiesittely?apid=15867902>

Haettu 3.5.2016.

Lehtimäki, Terhi, 2014. Arkkitehtitoimisto Hanna Lyytinen Oy. Terveyttä kaikille – keskussairaalat 1940-luvulta 1980-luvulle. Julkaistu Museoviraston verkkosivuilla.

<http://www.nba.fi/file/2557/keskussairaalat-1940-luvulta-1980-luvulle.pdf>

Haettu 9.5.2016.

Meilahden sairaala-alue. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4656

Haettu 9.5.2016.

Tiirikka, Marjo, 2011. Työterveyden keskus valmistui puola-ajan hengessä. Artikkelit Senaatti-kiinteistöjen lehdessä Kontrahti 4/2011, 30. Lehti on julkaistu myös verkossa Senaatti-kiinteistöjen verkkosivuilla.

http://www.senaatti.fi/filebank/47-Kontrahti_4_2011.pdf

Haettu 16.5.2016.

Työterveyslaitoksen verkkosivut

<http://www.ttl.fi>

Haettu 8.6.2016.

Työterveyslaitos, 1960. Työ ja terveys – elokuva (kesto 14 min). Julkaistu Youtube-verkkosivuilla

<https://www.youtube.com/watch?v=XkzJRRaBLFc>

Haettu 9.5.2016.

Työterveyslaitoksen vuosikertomukset 2011, 2012, 2013, 2014 ja 2015. Julkaistu Työterveyslaitoksen verkkosivuilla

http://www.ttl.fi/fi/tyoterveyslaitos/vuosikertomus2014/aiemmat_vuosikertomukset/sivut/default.aspx

Haettu 9.5.2016.

Suulliset lähteet

Ketola, Eino. Dosentti Ketola on työskennellyt vuosina 2010–2015 Työterveyslaitoksen historiankirjoittajana sekä kirjoittanut vuonna 2015 julkaistun historiikin. Puhelinkeskustelu 17.5.2016.

Liite

Rakennuslupakronologia

Rakennuslupakronologian tiedot on koostettu Helsingin kaupungin rakennusvalvontaviraston arkistossa säilytettävistä Työterveyslaitos Haartmaninkatu 1:n rakennuksen rakennuslupa-asiakirjoista.

1948

Lupatunnus: Ei tiedossa

Toimenpide: Uudisrakennus. Ammattilääketieteen tutkimuslaitoksen uudisrakennus.

Vahvistettu: 8.5.1948

Loppukatselmuks: 10.3.1951

Rakennuttaja: Ammattilääketieteen säätiö

Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehti Olli Pöyry

Muuta: Nykyinen Haartmaninkatua vastaava tie on ollut tällöin nimeltään Huopalahdenkatu. Huopalahdenkadun alitse kulki putkitunneli kadun toisella puolella sijaitsevaan silmä- ja korvasairaalaan. Rakennusvalvontaviraston arkistossa ei ole uudisrakennusvaiheeseen liittyviä rakennuslupahakemusta, mutta pääpiirustuksista on mikrofilmit.

1958

Lupatunnus: Ke-1244-B-58

Toimenpide: Tutkimuslaitoksen luoteispäättyyn rakennettiin tilapäinen autosuoja. Rakennus oli yksikerroksinen ja harjakattoinen rakennus, joka rakennettiin kiinni tutkimuslaitosrakennukseen, tontin pohjoisosassa olevan niin kutsutun Lääkärinkadun varteen, joka kulki Haartmaninkadulta Topeliuksenkadulle.

Vahvistettu: 22.11.1958

Loppukatselmuks: 20.2.1959 suoritettiin autosuojan loppukatselmuks. Autosuoja hyväksyttiin käyttöön. Rakennuttajan eli Työterveyslaitoksen oli vielä 1.6.1959 mennessä maaltava puuosat palosuojamaalilla.

Hakija: Suomen valtio, Työterveyslaitos

Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehti Eva Noro

1966

Lupatunnus: 15-1760-C-66

Toimenpide: Muutos. Sisä- ja kantavia rakenteita sekä julkisivua muutettiin, huonetiloja jaettiin ja yhdistettiin. Haartmaninkatu 1:n laitosrakennuksen viidennessä ja kuudennessa kerroksessa tehtiin sisärakennemuutoksia. Viidenteen kerrokseen päättävää porrashuonetta jatkettiin kuudenteen kerrokseen saakka sekä poistettiin sisäinen porras edellä mainittujen kerrosten väliltä. Sisäinen porras oli kuulunut johtajan asuntoon. Lisäksi kuudennessa kerroksesta poistettiin yksi sivikäytävä puurakenteisine seinineen ja muutettiin yksi kattoterassille johtava ovi ikkunaksi sekä suoritettiin molemmissa kerroksissa myös muita väliseinien ja huonetilojen sekä oviaukkojen uudel-

leenjärjestelyjä, kuten komeroita, wc ja kylpyhuone.

Vahvistettu: 15.9.1966

Loppukatselmuks: 12.7.1967 viidennen kerroksen tilat.

Toinen katselmuks: 26.10.1967

Hakija: Suomen valtio, Ammattilääketieteen säätiö, Työterveyslaitos

Arkkitehtisuunnittelu: Uudenmaan Lääninrakennustoimisto

Muuta: Tontin numero oli 3. Kohteessa oli voimassa rakennuskielto.

1967

Lupatunnus: 15-610-C-67

Toimenpide: Muutos. Työterveyslaitos Haartmaninkatu 1:n rakennuksen ullakotilaan rakennettiin ilmastointikonehuone (9 m²). Muutostoimenpiteet olivat vähäisiä sisä- ja kantaviin rakenteisiin kohdistuvia toimenpiteitä.

Vahvistettu: 20.5.1967

Loppukatselmuks: 26.10.1967

Hakija: Suomen valtio, Rakennushallitus

Arkkitehtisuunnittelu: Rakennushallitus, Uudenmaan lääninrakennustoimisto, arkkitehti Aarno Raveala

Piirustukset ARSKA: Asemapiirros

Ullakko, OAK.

1970

Lupatunnus: 15-1766-C-70

Toimenpide: Muutos. Terveyslaitoksessa suoritettiin vähäisiä muutos- ja korjaustöitä. Rakennuksen kellaritilat järjestettiin osaksi uudella tavalla purkaen ja rakentaen väliseiniä. Teknillisten ja varastotilojen sijoitusta muutettiin ja kellariin tehtiin muun muassa kylmäsäilytystiloja ja arkistihuone. Rakennuksen ensimmäisessä, viidennessä ja kuudennessa kerroksessa järjesteltiin tiloja uudelleen purkamalla ja rakentamalla väliseiniä, ovia ja kiinteitä kalusteita. Ensimmäisessä kerroksessa ollut autotalli muutettiin toimistohuoneeksi ja varastoksi. Ensimmäisessä kerroksessa rakennettiin pölylaboratoriota varten RakA 84 §:n 4 momentin mukaisia työhuoneita. Rakennuksen viidennessä kerroksessa olevan tarjoilukeittiön ja kuudennessa kerroksessa olevan keittiön välille rakennettiin tavarahissi.

Vahvistettu: 2.10.1970

Loppukatselmuks: 20.8.1971 suoritettiin osittainen loppukatselmuks. Kellarikerroksessa katselmoitiin ilmastointihuone, sähkömuuntamo ja päätauluhuone sekä ensimmäisen, viidennen ja kuudennen kerroksen osilta kokonaan. Katselmukspöytäkirjaan on kirjattu, että rakennuttajan tuli 1.11.1971 mennessä huolehtia siitä, että myös loput muutostyöt tulivat suoritetuiksi.

14.9.1971 katselmoitiin kellarikerroksen arkisto ja kylmähuone, minkä jälkeen kaikki muutostyöt olivat tulleet katselmoituiksi.

Hakija: Rakennushallitus

Rakennuttaja: Suomen valtio, Työterveyslaitos

Haltija: Lääkintöhallitus
Pääsuunnittelija: Yliarkkitehti Eero A. Kajava
Rakennesuunnittelija: Diplomi-insinööri M. Hakkarainen
Saniteettisuunnittelija: Insinööri-toimisto Laurén & Co
Sähkösuunnittelija: Insinööri-toimisto J. Pakarinen
Rakentaja: Uudenmaan piirirakennustoimisto
Vastaava työnjohtaja: Rakennusmestari Erkki Leino
Muuta: Alueella oli voimassa rakennuslain 42 §:n 2 momentin 2. kohdan mukainen rakennuskielto.

1971

Lupatunnus: 15-162-C-71
Toimenpide: Muutos. Työterveyslaitoksen rakennuksessa suoritettiin muutostöitä, joihin kuului huoneiden jakamista ja yhdistämistä sekä sisä- ja kantavien rakenteiden muutoksia. Kellarikerroksen eteläosassa varasto-, kylmävarasto- ja arkistotilat järjestettiin osaksi uudella tavalla. Arkistohuone vaihtoi paikkaa kompressorihuoneen, syväjäähdytshuoneen, kylmähuoneen ja kahden varaston kanssa. Viidennessä ja kuudennessa kerroksessa sijoitettiin rakennettava tavarahissi toiseen kohtaan kuin aiemmin myönnettyssä luvassa ja rakennettavien jäähditysvarastotilojen järjestelyä kuudennessa kerroksessa muutettiin: pakastuhuone ja kylmähuone muuttivat paikkaa. Rakennuksessa oli voimassa 2.10.1970 myönnetty lupa, lupatunnus 15-766-C-70.
Vahvistettu: 16.2.1971
Loppukatselmus: Ei tiedossa.
Hakija: Rakennushallitus
Haltija: Lääkintöhallitus
Pääsuunnittelija: Yliarkkitehti Eero A. Kajava
Rakennesuunnittelija: Diplomi-insinööri M. Hakkarainen
Saniteettisuunnittelija: Insinööri-toimisto Laurén & Co
Sähkösuunnittelija: Insinööri-toimisto J. Pakarinen
Vastaava työnjohtaja: Rakennusmestari Erkki Leino
Rakennusteknillisten töiden suorittaja: Uudenmaan läänirakennustoimisto
LVI-töiden suorittaja: Vesijohtoliike Onninen Oy
Sähkötöiden suorittaja: Hankkija

1972

Lupatunnus: 15-1637-C-72
Toimenpide: Muutos. Sairaala- ja klinikkarakennuksen toisessa ja kolmannessa kerroksessa järjesteltiin huone-tiloja uudelleen. Toisessa kerroksessa poliklinikkatiloja järjesteltiin uudelleen. Erilliset laboratoriohuoneet yhdistettiin yhdeksi laboratorioksi ja kerrokseen rakennettiin tutkimus- ja toimenpidehuoneita. Toisesta kerroksesta purettiin rakennuksen matalan osan keskellä sijainnut lasikattomainen rakenne ja yläpohja rakennettiin uudelleen. Uusi katto oli harjakatto, jolla oli peltikate. Lisäksi katon sivulle rakennettiin uudet kattoikkunat, joissa käytettiin icopal-kupuja. ja yläpohja rakennettiin uudelleen. Kolmannessa kerroksessa luentosali- ja aulatiloina järjesteltiin uudelleen. Osa aulahallista erotettiin neuvotteluhuoneiksi. Myös julkisivuissa tehtiin muutostöitä.
Vahvistettu: 22.9.1972
Osittainen
Loppukatselmuksset: 2. kerroksen muutostyöt 30.10.1973. 13.5.1974
Hakija: Suomen valtio, Rakennushallitus
Haltija: Lääkintöhallitus
Rakentaja ja työn suorittaja: Uudenmaan piirin rakennustoimisto

Pääsuunnittelija: Yliarkkitehti Kauko Kokko
Rakennesuunnittelija: Diplomi-insinööri M. Järvinen
Saniteettisuunnittelija: Insinööri-toimisto Lauren & Co
Sähkösuunnittelija: Diplomi-insinööri Hannu Saarinen
Vastaava työnjohtaja: Rakennusmestari Erkki Leino
Muuta: Tontilla oli voimassa rakennuslain 42 §:n 2 momentin 3. kohdan mukainen rakennuskielto. Rakennuksen osoitteena on käytetty katuosoitetta Topeliuksenkatu 30.

1976

Lupatunnus: 15-2294-C-75
Toimenpide: Muutos- ja korjaustyö. Kuudennessa kerroksessa jaettiin laboratoriotiloja ½-kiven Kahi-tiiliseinillä laboratorio-, eläintalli- ja varastotiloiksi.
Hakupäivämäärä: 18.2.1976
Vahvistettu: 4.3.1976
Loppukatselmus: 13.5.1976
Hakija: Suomen valtio, Uudenmaan piirirakennustoimisto / Ammattilääketieteen säätiö, Työterveysäätiö
Haltija: Työterveysäätiö
Pääsuunnittelija: Uudenmaan piirirakennustoimisto
Rakentaja/työn suorittaja: Työterveyslaitos/Uudenmaan piirirakennustoimisto
Vastaava työnjohtaja: Rakennusmestari Tauno Anttila
Muuta: Rakennuslupahakuasiakirjassa kohteen osoitteeksi on merkitty Haartmaninkatu 1. Rakennuspaikan haltijaksi on kirjattu Työterveysäätiö.

1977

Lupatunnus: 15-1307-R-77
Toimenpide: Julkisivujen väritystä muutettiin.
Vahvistettu: 30.8.1977
Hakija: Luvan hakijaksi on kirjattu Helsingin yliopisto. Luvan veloitus on osoitettu Rakennushallitukselle.
Arkkitehtisuunnittelu: Rakennushallitus, Leena Paasi

1986

Lupatunnus: 15-2220-C-86
Toimenpide: Muutos. Tilojen käyttötarkoituksen ja keveiden väliseinien muutoksia tehtiin ensimmäisessä ja kolmannessa kerroksessa. Ensimmäisen kerroksen kaasuväristä laajennettiin ja toimisto muutettiin laboratorioksi. Kolmannessa kerroksessa sijainneessa talonmiehen asunnossa tehtiin muutostöitä. Kantaviin rakenteisiin ei tehty muutoksia. Muutosalueen pinta-ala oli 140 m². Toimenpidettä koskeva aikaisempi lupatunnus oli 15-2708-C-84.
Vahvistettu: 8.8.1986
Loppukatselmuksset: 3. kerroksessa sijaitseva talonmiehen asunto 28.1.1988. 28.6.1988
Hakija ja rakennuttaja: Työterveyslaitos/Uudenmaan piirirakennustoimisto
Pääsuunnittelija: Arkkitehtitehtitoimisto Pertti ja Eva Ingervo
Rakentaja: Rakennusliike Aaltola ja Haapsaari Oy
Vastaava työnjohtaja: Rakennusmestari Heikki Silvennoinen

Lupatunnus: 15-2714-R-86
Toimenpide: R-lupa. Pääsisäänkäynnin yläpuolelle ja viereen rakennettiin uudet valaistut tiedotuskilvet.
Hakupäivämäärä: 26.8.1986
Loppukatselmus: Lopullinen loppukatselmus tehty.

Hakija: Työterveyslaitos
Suunnittelija: Arkkitehti Leo Osara, Perusparannussuunnittelu Erat&Osara Oy

1987

Lupatunnus: 15-3948-C-87
Toimenpide: Muutos. Ensimmäisessä kerroksessa olleelle kaasuväestölle oli rakennuslupa 15-2220-C-86. Nyt haettiin rakennuslupaa varaston muuttamiseksi ilmanvaihtokonehuoneeksi eli kyseessä oli käyttötarkoituksen muutos. Muutostyöhön liittyi uusien väliseinien rakentamista ja varastoon rakennettiin tuulikaappi.
Vahvistettu: 18.12.1987
Loppukatselmus: 29.6.1988
Hakija ja rakennuttaja: Työterveyslaitos
Pääsuunnittelija: Arkkitehtitoimisto Eva ja Pertti Ingervo
Rakentaja: Rakennusliike Aaltola ja Haapaari Oy
Vastaava työnjohtaja: Heikki Silvennoinen

1990

Lupatunnus: 15-699-C-90
Toimenpide: Muutos. Porrashuone A suunniteltiin osastoitavaksi lasiseinällä aulatiloihin ensimmäisessä kerroksessa ja suunniteltiin ovi suoraan ulos. Muutosalueen pinta-ala oli 30 m². Lupa korvautui myöhemmin luvalla 15-1361-C-92.
Hakija: Suomen valtio, Helsingin piirirakennustoimisto
Pääsuunnittelija: Arkkitehtitoimisto P & E Ingervo, arkkitehti Pertti Ingervo
Vahvistettu: 22.3.1990

1992

Toimenpideilmoitus: 15-2749-i-92
Toimenpide: Julkisivujen väriä muutettiin.
Hakija: Suomen valtio, Helsingin rakennuspiiri
Pääsuunnittelija: Helsingin rakennuspiiri
Ilmoituspäivämäärä: 25.9.1992

1993

Lupatunnus: 15-1361-C-92
Toimenpide: Muutos. Ala-aula ja A-porras palo-osastoitettiin. Neljä ovea muutettiin palo-oviksi ja asennettiin yksi uusi liukupalo-ovi.
Vahvistettu: 23.3.1993
Loppukatselmus: 12.11.1993 suoritettiin loppukatselmus. Luvan mukaiset työt ja toimenpiteet hyväksyttiin käyttöön huomautuksin: varasto/iv-konehuoneen B30 palo-oveen tuli asentaa ovipumppu.
Hakija: Suomen valtio, Helsingin Rakennuspiiri
Pääsuunnittelija: Erat ja Osara Oy, arkkitehti Leo Osara
Rakentaja: Suomen valtio, Helsingin rakennuspiiri

Lupatunnus: 15-1351-C-93
Toimenpide: Muutos. Kuudennessa kerroksessa tehtiin käyttötarkoituksen muutoksia, kun keittiö- ja ruokasalitilat muutettiin toimisto- ja laboratoriotiloiksi. Muita vanhoja laboratorio- ja eläintiltiloja kunnostettiin. Ullakkokerroksessa laajennettiin ilmanvaihtokonehuonetta. Vesikatolle sijoitettiin uusia huippumureita, kompressori- ja lauhdutinyksikkökattosiltoja ja tikkaita.
Hakupäivämäärä: 17.5.1993
Vahvistettu: 2.9.1993

Loppukatselmus: 24.10.1994
Hakija: Helsingin rakennuspiiri
Pääsuunnittelija: Helsingin rakennuspiiri, arkkitehti Cecilia Gadd-Kolhinen

1997

Lupatunnus: 15-1092-C-97
Toimenpide: Muutos. Rakennuksen ullakkotilaan tehtiin ilmanvaihtokonehuone. Neljännessä kerroksessa tiloja järjesteltiin uudelleen ja neljännessä kerroksesta ullakolle rakennettiin uusi ilmanvaihtokanava. Julkisivuihin rakennettiin tulo- ja poistoilmasäleiköitä ja ikkunoihin asennettiin etuikkunat. Vesikatolle lisättiin ilmanvaihtolaitteita. Muutosalueen pinta-ala oli 500 m².
Vahvistettu: 20.5.1997
Loppukatselmus: 10.11.1997
Hakija: Valtion kiinteistölaitos, Uudenmaan kiinteistöalue
Pääsuunnittelija: Perusparannussuunnittelu Erat ja Osara Oy, arkkitehti Eero Jukkola
Muuta: Kaavatontti 6 muodostui tontista 3.

Lupatunnus: 15-4846-97-S
Toimenpide: Poikkeuslupa.
Tilanne: Myönnetty.
Hakija: Valtion kiinteistölaitos
Suunnittelija: Pertti Lampinen

1998

Lupatunnus: 15-1711-C-98
Toimenpide: Muutos. Työterveyslaitoksen toimitalon viidennen kerroksen parvekkeelle tehtiin toinen ovi. Saman kerroksen ikkunat uusittiin niiden ilmettä muuttamatta. Vesikatolle tehtiin yksi huippumuri.
Vahvistettu: 19.5.1998
Loppukatselmus: 9.9.1998
Hakija: Valtion kiinteistölaitos
Pääsuunnittelija: Arkkitehtitoimisto Hyvämäki-Karhunen-Parkkinen, arkkitehti Kati Salonen

Lupatunnus: 15-2002-A-98
Toimenpide: Lisärakennus/yhdystunneli. Tontille 6 ja katualueelle Topeliuksenkadun alitse suunniteltiin rakennettavaksi yhdystunneli korttelin 520 tontille 18 tehtävään uudisrakennukseen. Tunneli tulisi toimimaan korttelin 529 tontin 6 K-luokan väestönsuojana. Hankkeen kokonaisala oli 225 m² ja tilavuus 788 m³. Hanketta ei toteutettu luvan mukaan ja lupa on rauennut.
Vahvistettu: 2.7.1998
Tilanne: Lupa rauennut.
Hakija: Valtion kiinteistölaitos
Pääsuunnittelija: Arkkitehtitoimisto Hyvämäki-Karhunen-Parkkinen, arkkitehti Risto Parkkinen
Muuta: Kohteessa oli voimassa asemakaava 7883 vuodelta 1978. Asemakaavan mukainen käyttötarkoitus: Sairaaloiden ja muiden sosiaalista toimintaa palvelevien rakennusten korttelialue. Maanlaisella yhdyskäytävällä oli kaupunginhallituksen poikkeuslupa.

Lupatunnus: 15-2634-98-Z
Toimenpide: Ei luvanvarainen hanke.
Hakija: Valtion kiinteistölaitos, Uudenmaan Kiinteistöalue
Suunnittelija: Ulf Nordström

Lupatunnus: 15-4331-98-S
Toimenpide: Poikkeuslupa.
Tilanne: Myönnetty.
Hakija: Valtion kiinteistölaitos
Suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Hyvämäki-Karhunen-Parkkinen, arkkitehti Risto Parkkinen

1999

Lupatunnus: 15-894-A-99
Toimenpide: Uudisrakennus/Yhdystunnelin rakentaminen. Kaupunginhallituksen poikkeuslupan (15-4331-C-98) nojalla rakennettiin Haartmaninkatu 1:n ja Topeliuksenkatu 41a:n välille maanalainen yhdystunneli, joka yhdistää Työterveyslaitoksen vanhan osan kadun toisella puolella olevaan rakennukseen (Töölön Urheilu- ja Terevystalo Oy:n kiinteistö.) Lisäksi tunneli toimi peruskorjattavan Haartmaninkatu 1:n väestönsuojana 150:lle henkilölle. Koska hanke sijoittui osittain katualueelle, oli sille saatu Helsingin kaupungin rakennusviraston toimitusjohtajan (kaupungininsinöörin) lupa. Rakennuslupahakemuksessa käytävän kokonaisalaksi on merkitty 195 m² ja tilavuudeksi 759 m³. Loput väestönsuojatilat kirjattiin rakennuslupaan rakennettaviksi laajennuksen yhteydessä, jolloin lasinen sisäänkäynti purettiin.

Vahvistettu: 20.4.1999

Loppukatselmus: 22.5.2000 yhdystunneli hyväksyttiin käyttöön loppukatselmuksessa. Loppukatselmuspöytäkirjaan on kirjattu, että pihatöistä ja rasitteiden perustamisesta tuli huolehtia 1.9.2000 mennessä. 3.10.2000 katselmoitiin pihat.

Hakija: Valtion kiinteistölaitos

Pääsuunnittelija: Arkkitehtitoimisto Hyvämäki-Karhunen-Parkkinen, arkkitehti Risto Parkkinen

2000

Lupatunnus: 15-413-A-00
Toimenpide: Rakennus peruskorjattiin julkisivuja ja vesikattoa lukuunottamatta. Työterveyslaitoksen vanhaa rakennusta peruskorjattiin uudelleen rakentamista vastaavalla tavalla. Rakennukseen lisättiin kaksi uutta ikkunaa, toisen kerroksen kirjasto/kahvion päälle lisättiin valokate, pihalle asennettiin uudet lauhduttimet ja maskiverhoilu. Julkisivut ja vesikatto säilyivät muutoin koskemattomina. Rakennettiin uusia väliseiniä, asennettiin uusia lattiota, osa vanhoista lattioista kunnostettiin. Ikkunoita ja ovia kunnostettiin tai uusittiin. Huoneiden käyttötarkoituksia muutettiin. Paloaluetta muutettiin niin, että toinen kerros kokonaisuudessaan ja osa kolmatta kerrosta ovat samaa paloaluetta. Hankkeesta laadittiin paloteknillinen selvitys, jonka viraston rakennustekninen osasto oli hyväksynyt. Muutosalue oli 8 850 m². Valtion kiinteistölaitos haki viiden vuoden lykkäystä puuttuvan K-luokan väestönsuojan osan rakentamiselle. Kiinteistössä oli K-luokan väestönsuoja, jonka suojatila oli 90 m², suojatilaa puuttui 64 m² ja se haluttiin toteuttaa tulevan laajennushankkeen yhteydessä. Pelastuslaitoksen riskienhallintapäällikkö oli puoltanut hakemusta 3.5.2005 asti.
Vahvistettu: 23.5.2000
Loppukatselmuksset: 25.10.2001 rakennuksen peruskorjaus hyväksyttiin vain henkilökunnan käyttöön. 1.11.2001 rakennuksen peruskorjaus hyväksyttiin asiakaskäyttöön. Katselmuspöytäkirjaan on kuitenkin merkitty huomautuksia. 18.11.2003.

Hakija: Valtion kiinteistölaitos, Uudenmaan alue
Rakennuttaja: Engel Rakennuttamispalvelut Oy
Pääsuunnittelija: Arkkitehtitoimisto Hyvämäki-Karhunen-Parkkinen, arkkitehti Kati Salonen
Rakennesuunnittelija: Insinööritoimisto Suunnittelu-Kortes Oy, insinööri Jouni Alaniemi
LVI-suunnittelija: JP-Talotekniikka Oy, Mika Marttinen
Sähkösuunnittelija: Insinööritoimisto Tauno Nissinen Oy, teknikko Tuomo Ripatti
Rakennustyömaan vastaava mestari: Tarmo Uusita, o, NCC Finland Oy
Muuta: Kiinteistön käyttäjä Työterveyslaitos aloitti potilastoiminnan tiloissa 12.11.2001. Kohteessa oli voimassa vuonna 1999 voimaan tullut asemakaava 10716. Kohteen rakennusoikeus asemakaavassa oli 13 000 m².

Väestönsuojavelvoitteen lykkääminen viidellä vuodella vuonna 2000:

4.2.2000 Arkkitehtitoimisto Hyvämäki-Karhunen-Parkkinen haki viiden vuoden lykkäystä väestönsuojavelvoitteen täyttämiseen.

8.3.2000 annetusta Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen lausunnosta rakennusvalvontavirastolle liittyen Haartmaninkatu 1:n väestönsuojaratkaisun: Työterveyslaitos saneerasi vanhaa kiinteistöään tontilla 6 korttelissa 15529 Meilahdessa. Saneeraus edellytti K-luokan väestönsuojan rakentamista. Velvoitealaksi oli ilmoitettu 154 m², mistä oli voitu tunneliratkaisulla toteuttaa 90 m². Suunnittelijat olivat olleet yhteydessä pelastuslaitokseen suojaratkaisua harkittaessa. Valtion kiinteistölaitos esitti, että kohteen puuttuvat suojapaikat (velvoiteala 64 m²) rakennettaisiin uudisrakentamisosuuden yhteydessä. Riskienhallintapäällikkö ei nähnyt estettä puoltaa esitettyä lykkäystä. Lykkäystä puollettiin 10.3.2005 asti. Suojiin johtaviin opasteisiin tuli kiinnittää erityistä huomiota hajautetun ratkaisun vuoksi.

2001

Lupatunnus: 15-1199-01-RAM
Toimenpide: Muutos. Rakennuksessa tehtiin ilmanvaihto-, palo-ovi-, paloalue- ja käyttötarkoituksen muutoksia. Lauhduttimen säleikkö poistettiin.
Vahvistettu: 29.3.2001
Loppukatselmus: 1.11.2001, huomautuksin.
Hakija: Senaatti-kiinteistöt
Pääsuunnittelija: Arkkitehtitoimisto Hyvämäki-Karhunen-Parkkinen, arkkitehti Kati Salonen

Lupatunnus: 15-3863-01-RAM
Toimenpide: Rakennuksen peruskorjaus.
Vahvistettu: 4.10.2001
Loppukatselmus: 1.11.2001, huomautuksin.
Hakija: Senaatti-kiinteistöt
Suunnittelija: Virta-Palaste-Leinonen Arkkitehdit Oy, arkkitehti Kari Palaste

2002

Lupatunnus: 15-4142-01-B
Toimenpide: Työterveyslaitoksen laajennus. Uusi laajennus sijoitettiin ahtaalle, pysäköintiin käytetylle alueelle Haartman-instituutin ja vuonna 1951 valmistuneen, vanhan Työterveyslaitoksen väliin. Hanke käsitti kaksi kellarikerrosta ja viisi normaalia kerrosta sekä ilmastointikonehuoneen. Vanhan rakennuksen kaksikerroksisen massan päälle tuli

myös yksi lisäkerros. Uuden ja vanhan osan liittymässä vanhaa rakennusta purettiin luoteisosasta 88 kerrosalaneliometriä. Kerroksiin sijoitettiin työtiloja, toimenpidehuoneita, tutkimushuoneita ja muita terveydenhuoltoa palvelevia tiloja. Kellareihin tehtiin autopaikkoja sekä varastotiloja sekä kaksi S1-luokan väestönsuojaa. Rakennus rapattiin ja lisäksi käytettiin klinkkeriä ja lasitiiltä. Hankkeen laajuus oli kokonaisalaltaan 5 959 m² ja tilavuudeltaan 22 200 m³. 13 000 neliömetrin rakennusoikeudesta oli ennen hanketta käytetty 7 800 m², hankkeen yhteydessä rakennettiin 3 641 m² ja purettiin 88 m², jolloin kerrosalaksi tuli yhteensä 11 353 m². Autopaikkoja rakennettiin 27. Paloluokka oli P1. Rakenteiden luokkavaatimuksena oli EI 1997. Rakennuksen suojatila oli yhteensä 200 m² ja suojaluokka S1. Rakennuksen käyttötarkoitukseksi on merkitty lääketieteellinen tutkimus.

Kaupunkikuvaneuvottelukunta puolsi hanketta. Naapureita kuultiin. Lähinaapuri oli lausunnossaan huolestunut arvokkaiden koe-eläinten hyvinvoinnista sekä tontille ajosta rakennusvaiheen aikana. Lausunnon jälkeen pidettiin neuvottelu Työterveyslaitoksen ja Haartman-instituutin kesken ja sovittu, että koe-eläimet siirrettäisiin pois rakentamisen ajaksi ja huoltoliikenne järjestettäisiin yliopiston tontin kautta Työterveyslaitoksen kustannuksella. Molempien laitosten johtajat allekirjoittivat sopimuksen. Haartman-instituutin tontille sijoittuvalle rampin osalle (kellari 1) haettiin erillinen lupa.

Ennen rakennuksen hyväksymistä käyttöön otettavaksi oli perustettava rasite tämän tontin ja tontin 15529/5 välille koskien vähäisiä maanalaisia tiloja sekä ajo-oikeutta.

Vahvistettu: 22.1.2002

Loppukatselmuks: 25.9.2003 pidettiin osittainen loppukatselmuks, jonka kohteena oli Työterveyslaitoksen laajennus (sisäpuolen käyttöönotto). Rakennus hyväksyttiin käyttöön.

29.9.2003 pidettiin loppukatselmuks, jonka kohteena olivat rakennuksen julkisivut ja pihamaajärjestely istutuksineen sekä näkösuojasäleikkö.

Hakija: Senaatti-kiinteistöt

Pääsuunnittelija: Virta-Palaste-Leinonen Arkkitehdit Oy, arkkitehti Kari Palaste

Rakennesuunnittelija: Harri Makkonen

2003

Lupatunnus: 15-1591-03-RAM

Toimenpide: Haartman-instituutin ajoyhteyden suunnitelmaa muutettiin.

Vahvistettu: 8.5.2003

Hakija: Senaatti-kiinteistöt

Suunnittelija: Virta-Palaste-Leinonen Arkkitehdit Oy, arkkitehti Kari Palaste

2005

Lupatunnus: 15-3057-05-C

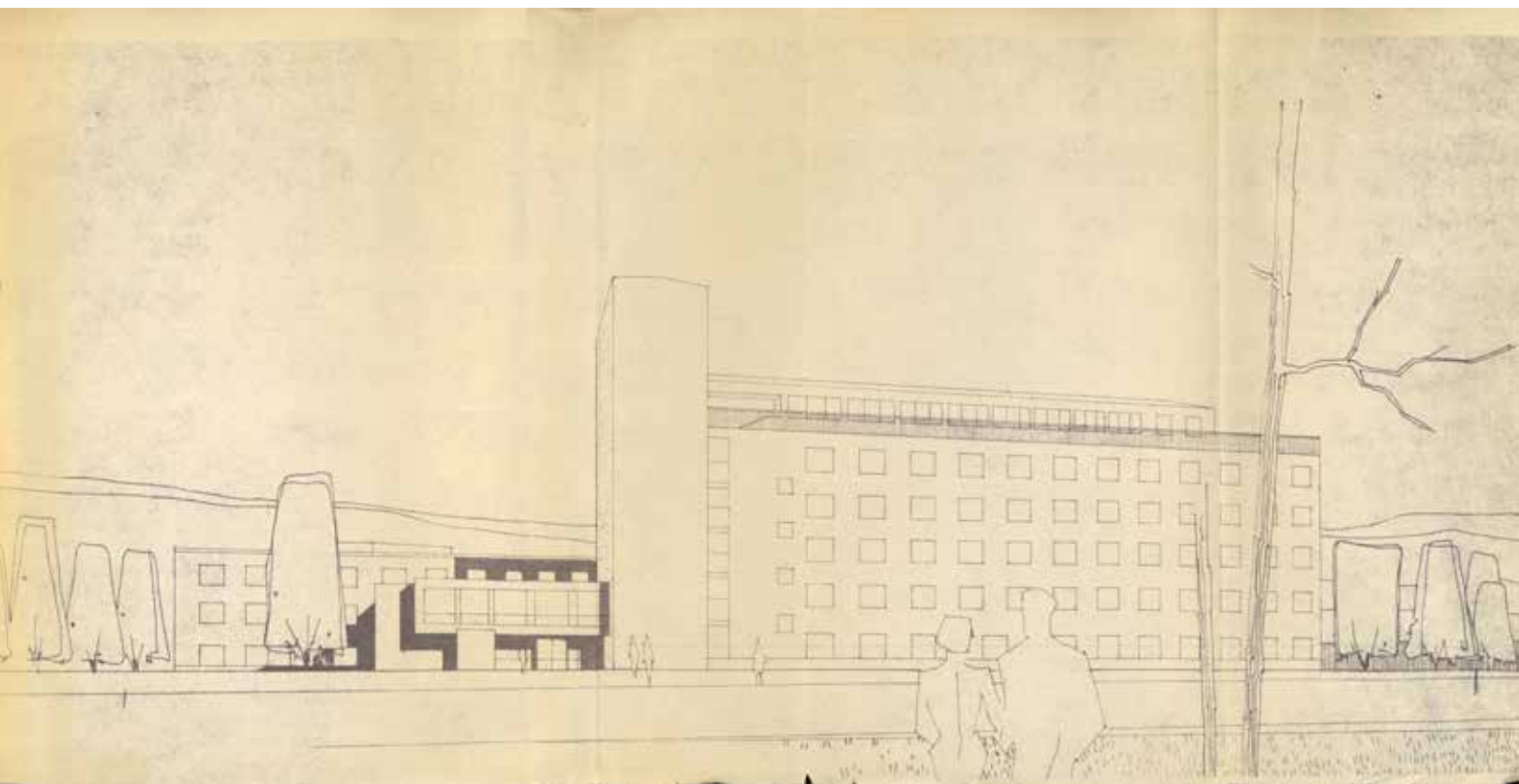
Toimenpide: Ulkomainoksia muutettiin. Lisättiin uusia ulkomainoksia ja opastekylttejä.

Vahvistettu: 27.9.2005

Loppukatselmuks: Luvalla ei ollut loppukatselmusehtoa, lupa valmis.

Hakija: Senaatti-kiinteistöt.

Suunnittelija: Virta-Palaste-Leinonen Arkkitehdit Oy, arkkitehti Kari Palaste

ark-byroo

Arkkitehtitoimisto ark-byroo Oy
Kustaankatu 3, 00500 Helsinki
info@arkbyroo.fi | www.arkbyroo.fi
p. 010 2350 566